2. BASKI

YARINA BAŞLAMAK

afşar timuçin

KAVRAM YAYINLARI

yarına başlamak afşar timuçin

Afşar Timuçin 1939'da Akhisar'da doğdu. İstanbul Erkek Lisesi'ni, Montreal Üniversitesi Felsefe Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul'da yazarlık ve yayımcılık yapıyor.

Başlıca yapıtları: **Çöl** (şiirler, 1968), **Destanlar** (Şiirler, 1969), **Descartes** (inceleme, 1972, 1976), **Böyle söylenmeli bizim türkümüz** (şiirler, 1974), **Yarına başlamak** (roman, 1975, 1977), **Aristoteles felsefesi** (inceleme, 1976).

Afşar Timuçin bu ilk romanında bir kadınla bir erkeğin aşkını anlatıyor, kahramanlarını yaşadıkları ortamın ve zamanın koşullarından soyutlamadan çiziyor, onların varlığında toplulmun gereksinmelerini, açmazlarını, umutlarını dile getiriyor.

KAVRAM YAYINLARI: 8

ROMAN VE HİKAYE DİZİSİ: 3

Dizildiği ve basıldığı yer: Tomurcuk Matbaası/İstanbul
Baskı tarihi: Ağustos 1977 Kapak düzeni: Eray Canberk

AFŞAR TİMUÇİN

YARINA BAŞLAMAK

Kavram Yayınları
Ata İşhanı, No: 203, Cağaloğlu - İstanbul
P.K. 1381, Sirkeci - İstanbul

«Elimizin altında değil yarın. Yarına bugünden başlamalıyız. Bunu Semra'ya da söyledim. Yarına varan yol uzak. Kandırmayalım kendinizi, yarına varmadık daha. Yarın bir tutumdur içimizde. Yarını kurabilmek için, bizdeki bugünü yıkmalıyız. Bugün denen şey yarı yarıya hastalıklı. Bugün, yarın değildir. İkisi çok ayrı birbirinden. Yarına varmadık daha. Kendinde yarın gibi gördüğün şey umuttur. İyi bak, bu umut aldanışa dönüşmesin. Gevşek davrandın mı, umut aldanışa dönüşüverir. Sen yarına vardık sanıyorsun. Yarın daha nerede! Yarına yıllar var... Ne olursa olsun, yarına bugünden başlamalıyız.»

Hüseyin'in bir roman taslağından

BİR

Alt kamarada üç kişiydik, üçümüz de birbirimizi tanımıyorduk. Kadını gözüm ısırıyordu, adam tam tamına yabancıydı bana. Herbirimiz bir yana kıvrılmıştık. Birbirimizle ilgilenmemek için özel bir çaba gösteriyorduk. Böyledir bu Yalova vapurları, hep önemli bir şeyler taşıyor gibidir. Elimdeki kitabı okumaya zorlanıyordum, ama onuncu sayfasını geçemedim bir türlü. Onuncu sayfanın altında birden sesler yükseldi: «En iyi yapımcılarla çalıştım...» Neyi anlatıyor bu kitap? Kitabı çantama yerleştim.

Korkunç sıcak bir yazda olgunlaşmış, yaz sonlarında tavana asılmış bir salkım üzüm gibiydi karşımdaki adam. Bol renkli, bol resimli bir gazeteyi yercesine okuyordu. Saatlerdir okuyordu, aylardır okuyordu, yıllardır okuyordu. Nasıl da yerleşmiş suskunluğuna. Vapur yanaşınca, katlayıp cebine koyacak gazetesini, yemekten sonra yine okuyacak.

Bir yerden tanıyorum kadını. Ama çıkaramıyorum. Eski un çuvallarına benziyor belleğimiz: deliklerinden habire un akıtıyor. Ne çabuk unutuyoruz. Ne çabuk siliyoruz aklımızdan. Kala kala bu yüzler kalıyor işte, bulanık sular gibi, gelip geçici bulutlar gibi. Bu yüzler, uçucu dostları belleğimizin. Ne çabuk unutuyoruz, gerçekten. Hele ben ne çabuk unutuyorum. Sanki

belleğim hiç yok, anılarım hiç olmamış, geçmişim koca bir yalan. Tortular kalıyor, iskeletler, çürümüş yapraklar. Taşlaşıyor yaşadıklarımız. Geriye, durmadan değişen, durmadan bulanan, durmadan silinen izler kalıyor.

Böyle olur bu sonbaharlar, daha da unutkan eder bizi, yalnızlık duygusu verir. Yakınırız hep, kimsesizleşiriz. Yine de, bize dönük bir duruş, bize dönük bir bakış sezdik mi ölürüz sevincimizden. İki elimiz kanda olsa oradayızdır. Böyle olur bu sonbaharlar, unutkan eder bizi. Bunlar, soğukların ucun ucun kendini duyurduğu kasım ortalarıdır. Rüzgâr, bulutlar, delişmen bir deniz. Dalgalar birbirini kovalayıp duruyor, sonra birden vuruyor üstümüze.

Ben alt kamarada bir sığıntıyım. Ama yalnız değilim, üç kişiyiz. Burada onlar da sığıntı mı? Yerini bulamamış gezginleriz, düpedüz. Sığıntı gezgin. Yalnızlık ikide bir duyduğum, bir kere bile katlanamadığım bir duygu. Üç kişiyiz işte. Biri kırk beşlik bir erkek; yaşamaya geç kalmış akşamcıların dinmezliği var gözlerinde. Tanımıyorum onu, ama yüz yıllık yakınıyım sanki. Her gece teper mi bu yolu? Yoksa o da benim gibi, şehrin gürültüsünden bıkıp, kırk yılda bir yolcu mu dedi kendine? Gidiyor mu, dönüyor mu? (Gidenleri dönenlerden kolay kolay ayırt edemiyoruz.) Gazetesini okumuyor, evirip çeviriyor. Belli ki hem rahat, hem sıkıntılı. Bu kötü günde burada ne işi var? Ara sıra bana bakıyor, ara sıra kadına. Gerçekte üçümüz de birbirimizi süzüyoruz, sezdirmeden. Sezdirirsek, şatafatlı onurumuz kırılır. Birbirimizi süzüyoruz, birbirimizde maden arar gibi. Ne arıyorduk ki ne bulalım! Ben neyi arıyorum, onlar neyi arıyor? O çok renkli gazetede neyi buluyor adam, bir geodezi bilgini kadar ciddi? Yine çı-

kardım kitabı çantamdan, okur gibi yapıyorum.

Bu kadını tanıyorum ben, bir yerden tanıyorum. Gidip konuşsam. Biz, geçmişinde «Ekmek Kartı Verilmiştir» damgası bulunanlar, ne kadar yılgınız, ne kadar çekingeniz. Sanki o bombalar bize atıldı: o koca savaştan beri ölüyüz. (Daha eskiden beri.) Ben bu kadını tanıyorum. Bakışlarındaki sıcaklık bir eski yakınlıktan mı geliyor? Bu kırk beşlik akşamcıyı bugüne kadar hiç görmediğim kesin. Ama kadını tanıyorum.

Üçümüz uzun süre birbirimizi süzdük kaçamak gözlerle. Sonra kırk beşlik akşamcı toparlandı, gazetesini cebine yerleştirip çıktı. Kadınla ben kaldım alt kamarada. Baktım, bir daha baktım, bir daha baktım ona. Çıkaramıyorum, hayır. Belleğim bir eskiçağ heykeli; bin parçaya bölünmüş, her parçası ayrı bir toprağa karışmış bir eskiçağ heykeli. Kızıyor mu bakıyorum diye? Hayır. Tanıyor sanki beni. Gözlerini yere eğdi, öyle kaldı bir süre. Burada iki kişi oluşumuzdan sıkılmış gibiydi. Gülümsedi birden. Birden yanıma geldi.

— Hüseyin, değil mi?

— Evet, Hüseyin.

— Ama bu kadar şişmanlamış olamazsın...

— Şişmanladım.

— Çok, çok şişmanlamışsın.

— Çok.

— Ben pek şişmanlamamışım, değil mi? Ama sen tanıyamadın beni.

— Ya, çıkaramadım.

— Gerçekten, tanımadın beni.

— Evet, tanıyacak gibiyim ama, çıkaramıyorum...

— İyi bak. Gerçekten tanımadın mı?

— Ne garip, çıkaramıyorum. Tanımakla ta-

nımamak arası...

— Ayşe'yim ben. Fakülteden.

— Ya, bir saattir tanımaya çalışıyorum. Ne garip, bir saattir. Otursana. Kabalığım şaşkınlığımdan.

— Demek tanınmayacak kadar olmuşum?

— Yok canım, benim bunaklığım. Şişmanladım ve bunaklaştım. Yaşlandım da. Yoruldum. Belleğim artık beni alaya alıyor. İyice şişmanladım. İpinceciktim, değil mi? Hatırlıyorum...

— Neyi?

— Konuşur dururduk seninle. Ders aralarında falan. Bir çırpıda tanımalıydım. Erkenden yoruldum. Kimsesiz çocuklar gibiyiz. Her yanım yorgun, belleğim de. Mavi bir manton vardı. Önümdeki sırada otururdun genellikle.

— Bir gün yağmurda yürümüştük. İnce ince yağıyordu. Yağmur inceden yağıyor, demiştin sen. Ben de, büyük bir bilgiçlikle, yağmur inceden yağar, demiştim. Tanıyamadın beni.

— Ne kötü, tanıyamadım baştan.

— Alabildiğine değiştim, Hüseyin. Nasıl inanabilirim değişmediğime? Nasıl değişmem! Dünya değişmez diyenler bile değişiyor. Mavi değildi paltom, yeşildi. O zaman gözlerimi boyardım. Boyalarla, düşlerle, umutlarla... Neyse, yıllar geçti işte, döne döne, çevrile çevrile. Fakültedeydik. Ondan ötesi karışık. Ondan sonra beni çekip gittim, okumadım.

— Ben de bıraktım fakülteyi. Neden okumadığımı bilmiyorum. Bir şeylere mi sıkıldı canım, yoksa düpedüz okumak mı istemedim? Neyse. Sen mi önce ayrıldın fakülteden, yoksa ben mi? Galiba sen önce gittin.

— Gittim, görünmedim. Ondan sonra neler olmadı neler. Ayşe'nin başına neler gelmedi, hatırladıkça hatırlıyorum. Galiba öyle oluyor, u-

nuttukça unutuyor insan, hatırladıkça hatırlıyor. Zincirleme unutuyor, zincirleme hatırlıyor. Aslını ararsan, bellek bir çamur yığını, bir balçık. Bereket, sevmiyorum anıları, belleği de pek önemsemiyorum. Ama, Hüseyin, görüyorsun, benim belleğim seninkinden canlı. Övüneyim mi, ne dersin?

— Övün ya.

— O zamanlar yakışıklı olmaya çalışan bir delikanlıydın. En çok da o yanını anlamazdım senin. Şu salapurya görünüşün, özür dilerim, daha anlamlı. En çok o yanını, süslü yanını anlamazdım senin, yalınlığınla bağdaştıramazdım da. Taranmış saçlarını, ütülü pantalonunu... Nedense yakınlaşmadık birbirimize. Ben çekiniktim, pısırık bir kızdım. Bazı benzerlerim gibi. Kimseyle konuşmak istemezdim. Bazen koridorda bir iki söz ederdik. Bir gün yürümüştük.

— Uzun mu yürüdük, çıkaramıyorum Ayşe?

— Ben de çıkaramam. Önemli mi canım! Anmanın ne anlamı var! Ben gerilere dönmeyi, gerilere bakmayı hiç sevmem. Önemli olsaydı, geçip gitmezdi, kalırdı, derim. Geçmiş denen şey bir çaresizlikten başka ne ki.

— Değil mi, tam bir çaresizlik.

— Hüseyin, ben artık çaresizlikler içinde de çaresiz duymuyorum kendimi. Fakülteyi bırakmak zorundaydım, o zamanlar öyleydi, şimdiki Ayşe değildim, tam bir çaresizlik içindeydim. Bugün çaresizlik yok, o zamanlar vardı. Öldüresiye vardı, öldüresiye. Canım sıkılıyordu. Tam çaresizdim o zamanlar. Tek kişi çaresizdir. Pek yalnızdım o zamanlar. Şimdi yalnız duymuyorum kendimi. Hiç değilse kendimin iyi bir arkadaşıyım. Ayrıca, insanlar içindeyim, birçok kişiden biriyim. Çaresizdim ve başka bir şey bilmiyordum. Şimdi Ayşe'yim, çaresiz de-

ğilim. Hayat, harcanması gereken bir şey gibi görünüyordu o zamanlar bana. Harcayamıyordum da. Neyse, sen ne iştesin şimdi?

— Gazeteci. Haber alır haber götürürüm ben. Haber taşırım. Bütün önemsiz haberleri. Sevmeye sevmeye yapıyorum bu işi. Daha önceleri sıkmıyordu, şimdi nedense bunaltıyor. Dört duvarla çevriliyim.

— Fakülteyi bitirmeyi düşünmedin mi?

— Bir ara düşündüm, ama bizden kimsecikler kalmamış. Orası da bir başka dört duvardı bana. Bu duvar aralanmadı hiç. Nedense aralanmadı.

— Neyse, vapur yanaşıyor, Hüseyin. Teyzeme gidiyorum. Yalova'da teyzem var. Kırk yılda bir beni görmek ister. Ben de kırk yılda bir ona gelirim. İşe yaramayan günlerde. Rüzgârlı, çamurlu, alı al moru mor günlerde.

— Ben de bir arkadaşıma gidiyorum, Ayşe. Yemeğe bekliyorlar beni. Bu gece onlarda kalacağım. Yarın yine İstanbul.

— Frankfurt gibi bir İstanbul.

— Ne gibi?

— Frankfurt gibi.

— Köhne mi?

— Bilmem, benziyor işte.

— Nerede bulabilirim seni?

— Bak, şu kartta yazılı yere telefon et. Ara beni, isterim.

Yalova iskelesinde fırtına vardı. Karanlıkla yağmur ne iyi anlaşıyor. Kafam büyük savaşlardan çıkmışcasına yorgun, en küçük bir yaklaşımda birden bitkin düşüyor. Yüzüme vurdu rüzgâr. Soğuk, boynuma sarıldı atkı gibi. Omuzlarımı kaldırdım. Bir şeyler olmuştu sanki. Yıllar gelip bir güne dayanıyor, yılları tümüyle kavramaya çalışan bir güne. Sokaklar

dinlendirici. Sokaklar her zaman daha az sıkıcı. Kimsemiz yok, bir sokaklarımız var. Umut gibi uzayan sokaklarımız. Bir gün aynı alana açılacak. Sokaklardayım. Ayşe'yi daha da hatırlamaya çalışıyorum. Yılların çamuruna saplanıp kalmış yaşadıklarımız. Sokaklar iyi.

İKİ

Ertesi gün, bozguna uğramış bir savaşçı gibi döndüm İstanbul'a.

Hiç bir yer avutmuyor beni. Herkese ne kadar uzak kaldım. Dün akşam ne kadar uzaktım insanlardan, dün akşam ne kadar yakındım nar gibi kızarmış istavrit balıklarına. Yerimizde sayıyoruz, hep aynı şeyleri konuşuyoruz. Ne söylediklerimiz yeni, ne yaptıklarımız. Bu değişmezliktir bizi dört duvarla çevreleyen. Açık havada mahpuslar gibi olmak bizim suçumuz. Her kişi belli bir özgürlüğü yaratmak zorundadır, kendisi ve başkaları için. Ben yapabiliyor muyum bunu? Ben ıssız bir denizin üstünde yazdan kalma bir karpuz kabuğu gibiyim. Dalgalar sürüklüyor. Karşı durmuyorum, direnmiyorum, seçmiyorum, tasarlamıyorum.

Bizler böyleyiz: yenikliğimizi duyunca ve duyurunca erdemli sayıyoruz kendimizi. Oysa, aralıksız yenilmek suç işlemekle birdir. Bize kalırsa, yüceyiz, çünkü yenikliğimizin bilincindeyiz. Romancı olacaktım, sözde bu yüzden uzaklaştım her şeyden. Romancı olmayı tasarladığım sıra fakülteyle bağlarım iyiyen iyiye koptu. O günden beri kaç sayfa roman yazdım? Yazdığımın kaç sayfasını beğendim, kaç sayfasına inandım? Hiç. Kocaman bir hiç. Dolapta bekleyen karalamalar bir hiç. Biz, «Ekmek Kar-

tı Verilmiştir» diye damgalananlar, bizler böyleyiz, boynumuzu bükerek kendimizi kendimize ve başkalarına hoş göstermeye çalışıyoruz. Sanki bütün bombalar o süt çocuklarını değil de bizi öldürdü.

Kendime bir çekidüzen vermeliydim. Vermeliyim. Ne zaman? Bugünden yarına, yarından öbürgüne, öbürgünden dahaöbürgüne bir şeyler geçip gidiyor. Parça parça ölür gibi. Hep kendine yalan söyleyen birini oynadım. Yıllık iznimi alacağım. Bir süre evden çıkmayacağım. Gerçekten. Söz vermiştim. Bir düzen getirecektim yaşamıma. Hiç değilse kendime yalan söylemeyecektim artık. Ya yeniden oturacaktım roman karalamalarımın başına, ya da hepsini sobaya atacaktım. Yapmalıyım bunu, kendimle yeniden anlaşabilmek için. Hiç değilse, artık kendime yalan söylemiyorum diyebilmek için yapmalıyım bunu. Bir süre evden çıkmayacaktım.

Belki günler boyu yatacak, tavanda gün ışıklarının geçici kıpırtılarını gözleyecektim. Belki deliler gibi susacaktım, bütün katışıksız yalnızlar gibi. Ne yaptığımı bilmeden. Kendimle başbaşa kalacaktım. Baştan sona gözden geçirecektim kendimi. Yapacağım bunu. İzin günleri yetecek mi? Belki beş gün de, belki beş dakika da yeter. Belki de hiç beklemediğim bir anda yepyeni bir ben'le karşılaşıveririm. Çıkmaz sokaklara benzeyen bir romancıyı göreceğim kendimde. Bir sabah yerimden doğrulacağım, dosyalarımın başına geçeceğim, bir saat içinde o sözde romanlarımla sobamı yakmış olacağım. Sonra belki bir intihar kahramanı gibi duyarım kendimi. Yitirmişliğin zaferi olur bu da.

Romancılığıma karşı da iki yüzlü davran-

dım. İki yüz sayfayı bulur mu yazdığım? Romanın acısını çekmeden. Evet, yakacaktım tümünü. Belki de yakmayacaktım. O sayfalarda romancılığım için kocaman umut kıvılcımları bulacaktım. Çocuklar gibi zıplayacaktım sevinçten. Bunu yapacağım. Kendime bir çare bulmalıyım. Kendimle başbaşa kalmalıyım. Sonuçlardan hiç biri üzmeyecek beni, yırtmak da yırtmamak da. Hiç değilse bu yalanı bitirmiş olurum. Başardığımı görmek kadar güzel.

Yöremdeki kişiler benden uzak. Hiçbiri benden bir parça değil. Herbiri apayrı bir yalanın dünyasını tüketiyor. Ben de onlardan biriyim. Yalova'da, dün akşam, bile bile yalan söyledim. Ne diye? Anlamsız bir biçimde direnmemek için. Onlar da yalan söylediler, ben de yalan söyledim. Nar gibi kızarmış istavritler kadar bile gerçek değildik hiçbirimiz. Üstelik nasıl da biliyorduk karşılıklı yalanlar okuduğumuzu. Sonra romancılıktaki çabamı övdüler utanmadan, daha benden bir sayfa bile okumamışken. Benim iyi bir romancı olduğuma inanıyorlar, nasıl şeyse. Gerçekten inanıyorlar mı? Gülerim.

Dün gece kocaman bir yalanlar denizinde yüzdüm sanki. Sonra ne zor uyudum. Düşümde romanlarımı imzaladım. Bir köy romancısıymışım. Sevenlerim çevreme toplanmıştı. Bir ara çemberi iyice daralttılar. Boğulacaktım. Açılın. Biraz hava. Üstad boğulacak. Hava biraz. Bunalıyorum. Kendimden boğuluyorum ben. Uyandım. Uyandım ki, ben'im. Sabah oluyordu, gitmek, gitmek, gitmek istedim uzaklara. Belki Bursa'ya, belki daha uzak yerlere. Hangi uzaklara? Uzaklar da bir yalandan başka ne benim için! Burada bir şey yapamayan orada ne yapacak? Uzakları düşleyerek su gibi akıp gitmiş ne çok insan tanıdım.

Duyuyorum şimdi; vapur, parlak maviliğin ortasında süzülüyor.

Alt kamaradayım. Dışarıyı kuruyorum. İstanbu'a gelene kadar kendimle uğraştım. Kendimi gördükçe korkuya kapılıyorum. Şairin dediği gibi: Tüylü bir şapka giymiş bir cüce iskeleti gibiyim. Bizim gibi cücelerden soytarı olur ancak, onu bunu ve kendimizi eğlendirmek için.

Nedense Ayşe'yi düşünmek istemiyorum. Ayşe bir korku yüreğimde. Onda ben, yitirilmiş, yok edilmiş yıllarımızı görür gibiyim. Neden? Nedenini söyleyemiyorum bir türlü. Ayşe. Her aklıma gelişinde silkindim. Ayşe'yi düşünmek istemiyorum, başka şeyler düşünmek istiyorum. Gerçekte neden korkuyordum ben? Ondan mı? Ne diye korkacaktım ondan? Bilemiyordum işte. Bütün yarı yolda kalmışlar olur olmaz korkular duyar. Ben de bu yarı yolda kalmışlardan biriyim. Korkuluyum.

Bu kadar yüklenmeli miyim kendime? Belki de buna hakkım yok. Kısacası, gittikçe batağa saplanıyorum. Ama ne olursa olsun kendime bir çekidüzen vermeliyim. Bendeki açmazları, içimde kemikleşmiş durgunlukları yenebilecek miyim? Her akşam kadehe gitmiyor mu elim? Yalnızlığın çizdiği oyalanmalar alışkanlık olmuş. Bu alışkanlıkları atabilecek miyim? Ayşe geliyor gözlerimin önüne. Ayşe kim? Biri. Nasıl biri? Bilmiyorum, bilmek istemiyorum. Bilemiyorum hem. Kesiksiz bir uyku uyumak istiyorum. Günlerce. Hiç bitmeyecek gibi duran bir uyku. Büyük bir uykuyu hiç kıpırdamadan uyumak istiyorum. Mavi bir uykuyu. Deniz gibi.

ÜÇ

Ayşe'ye telefon ettim.

— Seni kaç gündür arayacağım, bir türlü denkleyemedim. İzinliyim. Evime, biraz da kendime çekidüzen vermeye çalıştım. Kâğıtlarımı, kitaplarımı...

— Kâğıtlarını mı?

— Karalamaları...

— Roman falan mı yazıyorsun?

— Yok canım, bir sürü kâğıt işte. Evet, roman da var. Hepsine el atmak gerekiyor. Başlıyorum, bitiremiyorum, hemen sıkılıyorum.

— Bir romancı karşısındayız demek?

— Romancı olmaya çalışan biri karşısındasın. Beceremiyorum ama. Zaman zaman davranıyorum, olmuyor.

— Neden olmasın?

— Neden olmadığını bir bilsem! Olmadığını görüyorum, görünce umudum kırılıyor, öfkem artıyor.

— Umudun kırıldı mı nasıl roman yazarsın, olur mu hiç?

— Olmuyor dedim ya, olmuyor işte.

— Sanatçı umutlu adamdır diye bilirim ben.

— Ne biliyorsun?

— Sanıyorum.

— Belki de beceremeyeceğim. Şu sıra ka-

rar vermek istiyorum. Sürdürmek ya da bırakmak.

— Belki okursun yazdıklarını bana.

— Okurum.

— Bu işlerden anlayan biri değilim. Ama, iyi bir okuyucu sayabilirsin beni. Yazdıklarını bana okumanı çok isterim.

— Önce hepsini bir gözden geçireyim. Neyse, bırakalım bunu. Seni ben bir türlü arayamadım.

— Hüseyin beni arar dedim durdum ben de.

— İyi bir zamanımı kolluyordum bunun için. Bu arada bir iki can sıkıcı işim var, onları da sırtımdan atsam...

— Buluşalım, uzun uzun konuşuruz. Vapur iskeleye yanaştı yanaşıyor demeden. Vakit çok az. Kitap okuyacak vaktimiz bile kalmayacak diye korkarım hep. Hep korkarım...

— Ben onu yapamıyorum, yani okuyamıyorum.

— Ne demek o?

— Neden?

— Roman yazıyorum demedin mi?

— Dedim.

— Okumadan mı yazıyorsun?

— Romancı durmadan okumak zorunda mı?

— Durmadan okumaya vaktimiz var mı iki gözüm Hüseyin? Zaman aralıklarında. Ama romancı olmayı kafaya koymuş biri elbette okuyacak.

— Ben o dengeyi, o düzeni kuramadım bir türlü. Kendime tam bir düzen getiremedim. Kendimi düzenlemeye çalışıyorum.

— İyi edersin. Romancılık kadar ciddi bir işte dağınıklık gülünç eder adamı.

— Aslını ararsan biz de kendimizi gülünç

etmekten başka bir şey yapmıyoruz pek.

— Kendini suçlamakla kurtulamazsın.

— Çok sertsin Ayşe.

— Sert değilim, kesinim.

— Neyse, çok tutmayayım seni, işlerimi bir düzene koyar koymaz...

— Beklerim.

— Yağmur yağarken belki?

— Neden olmasın!

DÖRT

Yıllardır el sürmediğim tozlu dosyaları açtım. Karmakarışık. Yerle bir olmuş bir kentin iyileşmez kalıntıları bunlar. Bu sayfalar bütünüyle yabancı bana. Kimlerdi kahramanlarım? Kimleri niçin anlatacaktım? Bu koca yıkıntı bana hiç bir şey söylemiyor. Kendi kendine konuşup duran birer deli bu kâğıtlar. Nasıl karıştırmışım. Kaç roman taslağı var, belli değil.

Yıllar önceydi. Akşamlarımı roman yazmakla geçiriyordum. Kendime kapandığım günlerdi. Artık o günlerde değilim. Artık bu bitmemiş şeyler benden uzak. Okuyorum, okudukça şaşıyorum. İnsan yaptığı şeye bu kadar uzak düşebilir mi? Okuyorum, okudukça şaşıyorum. Korkunç şeyler. Okumayı bir yana bırakıp önce taslakları birbirinden ayırmalıyım.

Dağınık sayfaları düzene koyma işini başardım sonunda. Hepsi yarıya gelmeden bırakılmış beş roman taslağı. Birinde, köyden kopup Istanbul'a düşen ve düşer düşmez bir güçlükler çemberiyle sarılan yeni evli bir köylü çiftini anlatmaya çalışmışım. Karı koca kötü durumdalar. En zor günlerinde bir de çocukları oluyor. Anaları yatalak. Adam biraz uyumsuz. Hangi işe girse dikiş tutturamıyor. Sonunda dikiyorlar gecekonduyu. Ne olursa olsun, gözleri geldikleri topraklarda. Gel zaman git zaman

kadının gözü açılıyor, şövalye yüzülkü biriyle işi pişiriyor. Bundan sonrası tam bir aile dramı olacakmış. Bereket, gerisi yazılmamış. Canını çıkarmışım insanlarımın, güçlükler üstüne güçlükler yığmışım dünyalarına. Cüceleştirmişim onları. İyi biliyorum, onlar bu kadar değil.

Bir başka karalamada bir köyü anlatmaya kalkmışım. Köy ikiye bölünmüş. Köy yanıyor. Muhtar bağırıyor: «Hiç bir şeyimiz yoktu, bir namusumuz vardı, şimdi onu da yitirdik, şimdi onu da aldılar elimizden, şimdi hiç bir şeyimiz yok!» Zeliha'nın evi alev alev. Dayısınınkiyle amcasınınki de.

En başarılı denemem **Gece ve karanlık** adlı bir uzun hikâye. O da yarım. Seksen yaşında bir romancıyı anlatıyor. Romancı babacan bir adam, ama artık bunamış. Kitaplarından aldığı üç beş kuruşla geçiniyor. Romanlarını pek tutmuyorlar.

Sayfa sayfa yırttım herbirini.

Yeni bir roman düşünmek istiyordum. Nasıl bir roman? Neyi anlatacaktım? Anlatacağım şeyi bir türlü kestiremiyorum. Evet, nedir benim anlatmak istediğim? Bunları biriyle konuşmam gerekirdi. Kimsem yok. Sabahları erken kalkıyor, yürüyüşe çıkıyordum. Havalar iyice soğudu artık. Akşamları içki içmiyordum, alkol saati kendini duyurmaya başlayınca evden kaçıyor, şurada burada dolaşıyordum. «Ey gönül döndün nihayet sen de bir viraneye — Ben nasıl ah eyleyip düşmem reh-i meyhaneye» şarkısını mırıldanıyordum. Gerçekte, ne güzel akşamlardı. Sonbahardan kışa böyle güzel akşamlarla geçilir. Gümüş rengi bulutların açıklara doğru koşuştuğu gül pembesi akşamlarla.

O günler bir geçip gidiyor olma duygusu

içindeydim. Diyordum ki: Her şey daha yetkin bir şeyi yaratarak yokolmalı. Ben bir şey yaratamadan yokoluyorum. Dünyaya bir mezar taşı mı borçluyuz? Yaratılmışlığıyla yetinmeyen, ama yaratamayışıyla acı çeken biriydim.

Ayşe'yi aramak istiyordum. Ama yapamıyordum. Yeni bir yangın mı çıkardı? Ondan mı korkuyordum? Bilemiyordum, bilemediğim için de çekiniktim. Karmakarışıktı dünyam. Rayına oturmuş biri olsam kolaydı. Bir yakınlığı kaldırabilecek güçte değildim belki de. Bastıran kışla, geçmekte olan sonbaharla, artık kuyulardan bile silinmekte olan yaz pırıltılarının hayaliyle, gökleri, renkleri, insanları seyrederek izin günlerimi geçiriyordum. Yeni bir romana başlamalıydım.

Evet, her şey kendinden daha yetkin bir şeyi yaratarak bitmeli. Bir şeyde daha yetkin olarak sürmek. Daha sonraya katılmak, ölmezlige katılmak. Böylesine güç bir işi yüklenebilir miydim? Çok şey eksik bende. Yoktan bir evren kurmak kadar zor benim için bunlar. İnsan, aldığı bir şeyi geliştirir. Ben doğru dürüst roman okuyacak vakti bile bulamadım. İsteyen, yoktan yaratırcasına kuruyor kendini. İnsan birdenbire bir yerden kopabilir, hızla koşabilir, çığ gibi büyüyebilir, kendini başkaları için önemli bir varlık durumuna getirebilir. Romancılığı sevmek zorundaydım. Avcı, kuştan çok, kuş vurmayı sever.

Artık kendimden yakınmayı bırakmalıydım. Öyle yaptım. Akşamları ya kitap okuyor, ya İngilizce çalışıyor, ya yeni bir romanın eşiğinden girebilmek için bir şeyler karalıyordum. Derken izin günleri bitti. Ben bir pazartesi sabahı masamın başında buldum kendimi. Gıcırdayan bir sandalye, ayakta durabilmek için son

gücünü kullanan bir dolap, gazete parçaları, gazeteci yarenlikleri...

O pazartesi sabahı yeni romancılık tutkumun çiçeklenmeye başladığı sabahtır. Erken kalkmış, bir tomar kâğıdın başına geçmiştim. Bir adam yürüyor. Bir adam yağmurda yürüyor. Yürüyor. Sendeliyor, yine yürüyor. Ipıslak. Bir sabahçı kahvesine daldı. Silkelendi. Kasketini çıkardı. Mırıldandı: «Yağmur da zamanını buldu!» Her şeyin, hele insanların uykudan yıkıldığı bir saat. Kahveciye karakolu sordu. Öylesine rahat bir görünüşü vardı ki, kimse bu adamın cebinde insan kanına bulanmış bir bıçak vardır diye düşünemezdi. Kahveci karakolu gösterdi ona Mırıldandı: «Sabahın köründe karakol arayan rahat bir adam...»

Romanın birinci bölümünü o sabah bitirdim. Adamı ne diye karakola gönderdiğimi bilmiyordum. İşe karakol karıştırmak istememiştim. Ne yapacağımı bilemiyordum. Kahvede otursa, bir çay içse, beklese, sonra bir tanıdığının kapısını çalsa. Sonra ne olacaktı? Tanıdığıyla konuşacaktı. O sıra belki bir kadınla tanışacaktı. Bunlar olağan şeyler. Olağan şeyler üzerine roman kurulur mu? Adamı hemen karakola göndermiştim. Yordum onu. Zaten yorgundu. Uykulu bir polisle karşılaştı kapıda. «Cüzdanımı çaldılar, nerede çaldırdığımı bilmiyorum, bir saat önce cebimdeydi, köprünün altında yanıma iki adam yanaştı, sonra nasıl oldu bilmiyorum, uzaklaştılar yanımdan...» Polis onu tepeden tırnağa süzdü. Sonra tabancasını çekti ve şöyle dedi: «Ayağınla geldin!» Romandan: «Adam karakolun penceresinden dışarılara baktı: Kestane rengi bir sabahta sarı ışıklar çöllerden dönen yağmur damlaları gibi sevinçle, tutkuyla, öfkeyle tırmalıyordu camları.»

BEŞ

Sonbaharın en güzel günü o gündü. (Belki de varlığın en güzel günü. Belki evrende hiç bir sabah o sabah kadar güzel olmamıştır.) Ayşe'nin çalıştığı yere gittim.

— Nasılsın benim hayırsız arkadaşım? İznin bitti mi? Romanlarını derleyip toplayabildin mi bari?

— Hepsini ateşe verdim.

— Hain bir imparator gibi.

— Kendine saygılı biri gibi.

— Hepsi mi kötüydü, bir sayfa bile kurtaramadın mı?

— Ayıkladım demedim, yaktım dedim.

— Yenisine başladın mı?

— Başladım ama galiba yakında onu da yakacağım.

— Sen roman yazmayı değil, roman yakmayı seviyorsun.

— Sana bir şey soracaktım: önemsiz şeyler üzerine roman yazılabilir mi?

— Tam adamına sordun. Bunlar benim bildiğim şeyler mi ki? Neyse, konuşuruz, aklımızın yettiği kadar. Sıradan şeyler üzerine, önemsiz şeyler üzerine roman yazılabilir elbet. Ama ben artık senden umudu kesmiştim, artık beni aramaz diyordum, aramayacak diyordum. Roman konusuna gelince, pek anlamam ama, sa-

nırım romanda olağanüstülükler kurtarıcı niyetine kullanılıyor çok zaman. Söylenecek sözü olmayan bağırır. Yani, basit olaylar, basit insanlar, her günkü işler yetmiyor çoğumuza. Roman kahramanları bizim yapamadıklarımızı yapmalı diyoruz. Olağanüstülükler... Bir cinayet, ölümsüz bir aşk, ya da ne bileyim ben, beklenmedik bir rastlantı... Bizim karşılaşmamız gibi.

— Gerçekten!

— Gerçekten, ne güzel bir roman başlangıcı olur karşılaşmamız. Yıllardır birbirini görmeyen iki kişi, bir kadınla bir erkek, bir sonbahar akşamı, bir vapurun alt kamarasında karşılaşıyor. Kadın erkeği tanıyor, ama çekiniyor. Erkek nedense kadını tanımıyor.

— Gözü ısırıyor.

— Gözü ısırıyor ama tanıyamıyor. Sonra kadın adama yaklaşıyor. Dikkat et, kadın yaklaşıyor adama, ve... Roman yazacaksan böyle yaz.

— Hiç denecek kadar basit şeyler üzerine kurulmuş romanlar da var ama?

— Elbette var, ben de okudum. Neyse canım, sen hele yaz şu romanı. Hele bir giriş, hele bir sonuna gel bakalım.

— Zaman ayıralım kendimize, bu konuyu konuşmak için. Çok önemli.

— Anlaşıldı, sen sahiden roman yazıyorsun. Romanla ilgili ne bilebilirim ben, ne anlatabilirim? O konuda benim bilgim seninkini aşar mı sanıyorsun? Bu ayrı bir iş. Edebiyatçılar bilir...

— Onların da bir şey bildiği yok. Hem canım, konuşa konuşa bir yerlere varılabilir. Ne zaman buluşalım?

— Ne zaman istersen.

— Bu akşam?

— Neden olmasın! Yürüyelim biraz; yürüyüş yapalım. Sen de sever misin yürümeyi? Ben akşamüstleri yürürüm. Saatlerce bazen. Yalnız yaşamamın sonuçları. Ben evliyim, biliyor musun? Nereden bileceksin! Kocam Ankara'da. Akşamlarımı yürümekle ve okumakla geçiriyorum.

— Yazıyor musun?

— Ne ilgisi var! Okumak hoşuma gidiyor. Yazmaya kalkmadım hiç. Kalksam da başaramam. Neyse, bu konuyu akşam konuşuruz.

— İstasyonun önüne gelir misin, altıda?

— Neden gelmeyeyim, yolumun üstü.

— Seni yemeğe götürebilir miyim?

— Neden götürmeyesin! Ama önce yürüyeceğiz. Sonra da şu senin roman konusunu konuşacağız.

— İyi öyleyse, tam altıda ben istasyonun önünde olacağım. Şu roman konusunu iyice bir konuşalım, Ayşe. Yıllardır roman yazıyorum, daha tek roman çıkaramadım ortaya. Yazıp yazıp yırtıyorum. Sen şimdiden başla düşünmeye. İyi bir roman nasıl bir romandır? Yani iyi bir roman nasıl olmalıdır...

— Bu konular Türkçe dersinde konuşulur.

— Nasıl?

— Roman yazacak adam hiç böyle sorular sorar mı? Roman nasıl yazılır, söyleyeyim mi?

— Evet.

— Bir akşamüstü kendine güzel bir çay demlersin. Geçersin masanın başına. Başlarsın yazmaya.

— Bu kadar mı?

— Daha ne olsun! Yazıldıkça tasarlanır roman dediğin, tasarlandıkça yazılır.

— Gerçek mi?

— Edebiyat öğretmenlerine sor, roman nasıl yazılır diye. Sana hemen alt alta ilkeler sı-

ralasınlar. En başta şunu diyeceklerdir: Bir giriş bölümü olur bir romanın, bir gelişme bölümü olur, bir de sonuç bölümü. Romanlarda, der onlar, bir de bilinmezlik vardır. Bu bilinmezlik merak'ı ayakta tutar, sürükleyiciliği sağlar. Bana kalırsa iki gözüm Hüseyin'ciğim, hepsi yalan bunların. Sen bu ilkeciliği bir yana bırak, giriş çalakalem. Ya becerirsin, ya beceremezsin. Hem, nereden aklına geldi senin roman yazmak?

— Yani bu işi bırak mı demek istiyorsun?

— Öyle bir söz çıktı mı ağzımdan?

— Ne bileyim ben, suçlar gibisin roman yazıyorum diye.

— Yok canım, hoşuma gider. Ama, sana şunu sormak isterim: Niçin roman yazmak istediğini iyice düşündün mü?

— Bir şeyler anlatmak için.

— Söylenecek sözün var yani?

— Evet.

— Öyleyse durma, yaz. Hiç durma. Ne yap yap yaz. Güzel söyleyemesen bile bir şey söylemiş olursun.

— Kötü bir çekingenliğim var. Becereme-yecekmişim gibime geliyor.

— Belki de beceremeyeceksin. O zaman da çabuk vazgeç.

— Neyse, ben gideyim, altıda görüşürüz.

— Tam altıda.

ALTI

Akşama doğru yağmur başladı. Yağmur sessiz bir kedi gibi yavaşça indi yere. Yorgun bir kedi gibi. Bir yolcu gibiydi belki de, uzaklardan gelen, uzaklara gitmeye hazırlanan. Bir sonbahar ıslaklığını yaydı her yanımıza. Düşünceler, kuşkular, çekingenlikler getirdi.

— Yağmuru sever misin, Ayşe?

— Nasıl sevmem, elbette severim.

— Bereket tanrısı mı?

— Yalnızlık tanrısı.

— Neden ama?

— Yapayalnız kalabilir insan yağmurla. Yalnızlar bilir yağmuru. Yalnız olmayanlar için yağmur ıslatan bir şeydir, hep vakitsiz yağan bir şey.

— Ben insan ancak meyhanede yalnız kalabilir diye düşünürüm. Ben yalnız kalmak için meyhaneye giderdim.

— Artık gitmek istemiyor musun?

— Hem gidiyorum hem gitmiyorum. Kopmak istiyorum o saçmalıktan.

— Vapurda tanımadın sen beni, bu Ayşe'dir demedin.

— Tanıyamadım gerçekten.

— Ben yanına gelmeseydim...

— Tanıyamayacaktım. Gözüm ısırıyordu...

— Nasıl unuttun? Bir gün yürümüştük.

Yağmur inceden yağıyordu.

— Doğru bu.

— Yağmur hep inceden yağar, Hüseyin. Ama, bir kere, benim için, bir kere bardaktan boşanırcasına yağdı.

— Senin için mi?

— Benim için. Yani bende.

— Yazık ki ben yoktum.

— Yoktun.

— Kocanla mı?

— Evet.

— Ne zaman? Yok, yok, öğrenmek istemem. Öğrenmek istemiyorum ne zaman olduğunu.

— Neden?

— Bilmem. Korkarım. Bir duygu.

— Romanında böyle bir duyguyu anlat.

— Belki de romanımda bunu yazarım.

— Neyi?

— Belki de seni, tümüyle seni...

— Neden o? Hem neye yarar?

— Bilmem. Yağmur bardaktan boşanırcasına da yağar diyebilmek için.

— Bunu diyebilmek için yaşamak gerekmez mi?

— Yaşanıyor, görüyorsun.

— Ama şimdi nasıl da inceden yağıyor.

— Kendini bilen yağmur öyle yağar, Ayşe.

— Kendini kaybederse ya?

— O zaman işte, bardaktan boşanırcasına yağar.

— İster miydin?

— Hiç yaşamadım.

— Ben yaşadım.

— Durma üstünde istersen.

— İçime geçti o gece yağmur. Babam öyle derdi: yağmur dediğin işlemeli insanın içine, derdi. İçime geçti. İnsanın içine işlemeli yağ-

mur.

— Bence de. Ama...

— Yağmur dediğin...

— Anlıyorum demek istediğini.

— Anlıyorsun. Ben de anlıyorum. Tehlike burada.

— Ne tehlikesi?

— Beni aşarsa diye...

— Aşsın. Yağmur yağıyor işte. Yağmur var şimdi.

— Romanım da var.

— Büyük iş.

— Evet, Ayşe, bir de o var.

— Onu konuşacaktık.

— Konuşacağız. İlkeler arayacağız roman için. Bu senin roman yazmana yarayacak mı dersin? Ben bu alanda ne kadar geri kalmış bir kandınım. Konuşacağız. Sen anlatacaksın önce.

— Neyi?

— Neden roman yazmak istediğini. Bunu söyleyebilirsen...

— Anlatmaya çalışırım.

— Ne yazıyorsun şu sıra?

— Bir adam, bir sabah karanlığı... bir sabahçı kahvesine giriyor. Çay mı içecek? Hayır. Oturmuyor. En yakın polis karakolunu soruyor. Karakola gidiyor. Onu yakalıyorlar.

— Ne anlatmak istiyorsun bununla?

— Bilmem.

— Bilmeden nasıl yazarsın?

— Birinin başına gelemez mi böyle bir olay?

— Gelebilir.

— Öyleyse?

— Herkesin başına gelebilecek her şey roman mı olacak?

— Neden olmasın?

— Bizimle ilgisi ne? Bizlerle?

— Her zaman birileriyle ilişki mi gerekir?

— Elbette.

— Neden?

— Roman yazmak istiyorsan... Ortaya koyduğun şeyin bütün insanlar için ortak bir anlamı olmalıdır.

— Ama bu adamın da bir yeri var bu dünyada, bu adam gürültüye mi gidecek?

— Hangi adam?

— Sabahçı kahvesine giren adam.

— Onun şu durumuyla beni ilgilendireceğini sanıyorsan aldanıyorsun.

YEDİ

— Boğaz ne güzel değil mi, Hüseyin? Denizle içiçeyiz sanki. Sen de Boğaz denen şeyi sever misin? Ben severim.

— Çirkin biraz.

— Çirkin, biliyorum. Gene de seviyorum.

— Çirkinlikleriyle mi?

— Bazı şeyleri çirkinlikleriyle, bazı şeyleri de çirkinliklerine rağmen severiz. Ben Boğaz'ı çirkinlerine rağmen seviyorum.

— Nasıl oluyor o?

— Bir şeyi çirkinlikleriyle sevmekte iğrenç bir zayıflık var.

— Çirkinliklerine rağmen sevmekte?

— Umut var.

— Anlayamadım?

— Çirkinliklerine rağmen seversen, çirkinliklerini yoketmeye çalışırsın.

— Öbüründe?

— Uzlaşırsın çirkinlikleriyle. Giderek çirkinliklerini de seversin.

— Sen kocanı çirkinlikleriyle mi sevdin?

— Çirkinliklerine rağmen sevdim. Ama çirkinliklerini yokedemedim. Üstelik belki de çoğalttım çirkinliklerini, istemeyerek.

— Kocanı anlatsana bana.

— Neye yarar?

— Bilmem, garip bir istek bu.

— Onu hiç getirmesek aramıza?

— O da olur. Zaten sana istemediğin şeyleri hatırlatmaktan kaçınmalıyım.

— Kaçınmalısın ya.

— Kaçınmalıyım.

— Ama onu anlatabilirim sana. İstersen.

— İsterim istemesine. Seni daha iyi tanıyabilmeme yarar. Yoksa, onu merak etmiyorum.

— Kocam Ankara'da.

— Sen buradasın.

— O Ankara'da, ben buradayım.

— İstanbul'a gelmiyor mu?

— Geliyor.

— Seni görmeye.

— Evet, beni görmeye.

— Sık sık gelir mi?

— Haftada ya da on beş günde bir.

— Sen Ankara'ya gitmiyor musun?

— Hayır.

— Neden?

— Kocamdan uzak kalmak istiyorum.

— Anlaşılır gibi değil.

— Karar zamanı şimdi. Ben ayrılmak istiyorum, o istemiyor. Ayrılma kararı almak zorunda.

— Ayrılmak zorunda mısın?

— Kesinlikle.

— Neden?

— Kocam duygularımın dışında kalıyor. Dün böyle değildi ama bugün böyle.

— Böyle askıda mı kalacak bu? Yoksa...

— Birbirimizi bırakmak zorundayız. Geciktirebilir sonucu, ama değiştiremez.

— Evet.

— Birden kendimi gelinlikler içinde buldum. Aşk işte. Dedim ya, bir kere bardaktan boşanırcasına yağdı. Ne diye evlendim? Bunu

ben de iyi bilmiyorum.

— Sizi ayıran ne?

— Ufak tefek şeyler. İskambil kâğıdı, cıgara dumanı...

— Gelen giden mi vardı?

— Hem de nasıl! Kadınlar... İncir çekirdeğini doldurmayan budalalıklar... Dedikodu...

— Kimdi onlar?

— Ne diyeyim, kocamınkiler.

— O seviyor muydu bunu?

— Sözde sevmiyordu. İşimde tutunabilmek için bunun zorundayım, diyordu. Oysa ben hiç bir zaman, ama hiç bir zaman yaşayışımı bu gibi ucuz zorunluluklara göre düzenlemedim. Diyelim, romancı olsaydım, zorunluluklardan giderek olmazdım da, başka türlü yapamadığım için olurdum. Üstelik o kadınlara benzemiyordum ben, kocamla aç da kalabilirdim. Otomobilden çok yürüyüşü seven bir kadın her zaman kolaydır. Demek ki, kocamın zorunluluk saydığı şeylerde benim payım yoktu.

— Senin beklediğin neydi?

— Bir gece ayışığını, bir sabah gündoğumunu birlikte seyretmek.

— Onun beklediği?

— Yükselmek dediği şey. O hırslıydı ama yeteneksizdi. Büyük şeylere daracık yollardan varılamaz. Değil mi?

— Elbette.

— Bunu anlatmaya çalıştım ona.

— Anlatamadın mı?

— Anlar gibi yapıyordu. Sonra, istemediğim şeyler olmaya başladı.

— Ne gibi?

— O kadınları alaya almaya, cıgara dumanı var diye pencereleri açmaya, konuştuklarına dudak bükmeye falan başladım. İstemediğim

bir durumdu bu, yapmak istemediğim şeydi.

— Ona daha kesin anlatamaz mıydın?

— Beni bu yaşayışın dışına çıkarmasını istedim. İsterse yok sayabilirdi beni. Eve kapanmaya hazırdım. Kitap okuyacaktım, sergilere, konserlere gidecektim, kendi kendime kalacaktım, hattâ evde başka kişiler de olsa ben odamda kendi dünyamı yaşayacaktım. Önce, olmaz dedi. Sonra, olur dedi. Oyun oynuyordu bana.

— Neler oldu?

— O gece bize kimse gelmeyecek diyelim. Bir de bakıyorsun, kapı çalınıyor. Tepem atıyordu. Bir süre dayanmamı istedi. Yükselmek için, diyordu. Benim öyle budalaca bir yükselişte gözüm yoktu. O dışarda yükseliyordu ama içimde alçalmaktaydı. El süremez olursam, diye korkuyordum. Bende öyle olur: dokunamaz olurum. Tehlikeyi çok önceden bildirdim kendisine. Beni kaybettiğini anladığı gün iş işten geçmişti. Akşamüstüydü. Bir pastanede kitap okuyordum. Yanıma gelmiş. Farketmedim. Elini omuzumda duyar duymaz irkildim, kenara çekildim. O zaman anladı.

— Ne yaptı?

— Gözleri doldu. Belli, acı çekiyordu. Ben, ben ilk olarak teneke gibiydim. Eve gidelim, dedi. Sen git, ben gelirim, dedim. Bu gece seni bir yerlere götürebilir miyim gibilerden bir şeyler söyledi. Ben istediğim zaman sana söylerim, dedim. Karşımdaki sandalyeye çöktü. Yıkılmıştı. İsteyerek yapmıyordum, inan ki. Bile bile yapmam. Yapamam. Acı çektirmek istemezdim sana, ama kendimi de yok sayamam, dedim. Dedim ki, birazdan eve gideceğim, beş buçukta hazırlarım çayını. Pek kötü yıkıldım, bari yardım et, dedi. Onunla gitmedim. Kita-

bımı bitirdim, sonra kalktım. Evde yoktu. Geç vakit geldi. Sarhoştu. Seni kaybettim, gibilerden bir şeyler söyledi. Bir ara bağırdı. Kaybettim, diyordu. Kaybettin, dedim, gerçek bu. Kafama koymuştum, ertesi gün İstanbul'a gidecektim. O gece bir şey söylemedim ona. Ama kararlıydım. Kararlı olmak yaman iştir. Ertesi sabah, gel her şeyi açıkça konuşalım, dedim. Kaçındı. Kaçınır. Kaçak dövüşür. Uyutmak kolayına gelir. O her zamanki budala tavrını, başarılı insan tavrını aldı. Ben o başarmış insan gösterilerine pabuç bırakmam. Tiksinirim bu gibi şeylerden.

— Ve çıktın geldin.

— Annemlerin yanına geldim. Bir süre sonra iş buldum, ev tuttum.

— Aradı mı seni hemen?

— Uzun süre aramadı. Bir gün çıkageldi. Yanlış yolda olduğuma inandırmak istiyordu beni. Biraz bilmiş, biraz babacan, biraz küskün görünüşler altında...

— Gerçekten başarılı biri mi?

— Onların başarı dediği şey bir yer kapmak ve para kazanmak. Sonra, hiç istemediğim şeyler oldu. Her şeye razı olduğunu bildirdi. Bensiz yapamayacaktı.

— Bu seni daha da kızdırmıştır.

— Bu iyice ters düştü bana. O sıra daha iyi anladım, başarılar falan palavra, yıllardır yerinde saymıştı. Artık büyük bir uzaklık vardı aramızda. Birbirimizin diliyle konuşmuyorduk.

— Şimdi?

— Şimdi, bildiğin gibi. İstanbul'a geliyor, beni arıyor. Yeniden birbirimizin olacağımız günleri bekliyor. Ama artık ne o inanıyor buna...

— Ne de sen.
— Ne de ben.

SEKİZ

O sıra bir lokantaya sığındık. Yorgun. Uzun süre sustuk. Dört aylı bir geceydi... Bütün geceler güzeldir, bu en güzeli. Camlara ayışığı vuruyordu. Bulutlar açıldı, kümelendi, koşuştu. Ayışığı, suları, yağmurla sırılsıklam olmuş denizi aydınlattı. Donuk bir gümüş aydınlığı. Durgun zamanlarımızda içimizde rasladığımız aydınlıktan. Bulutlar soluk soluğa. Gecenin doruğuna doğru. Gece sanki bir dağ, çiçekli bir yaz dağı. Büyüyen, derinleşen bir dağ. Ay bu dağın üstünde oyuncak bir güneş. Saydam, donuk, güleç. Bulutların kenarları incecik bir beyazlık. Gecenin yarınki gündüzle birleştiği yere kadar.

— Dört aylı bir gece, tek ağaçla, tek gölgeyle, tek kuşla.

— Ne demek o, Hüseyin?

— Lorca'nın bir şiirinden, aklımda kaldığı kadar.

— Nasıldı, nasıldı?

— Dört aylı bir gece.

— Neyle?

— Tek ağaçla, tek gölgeyle, tek kuşla.

— Romanını konuşalım ister misin?

— İstemem.

— Neden?

— Anlamsız gelir?

— Anlamlı ama...
— Şimdi değil.
— Ne zaman söylemiş Lorca bunu.
— 1924'ten önce, sanırım.
— Başka mısralarını bilir misin?
— Anne, sudan olmak isterdim.
— Bu da onun mu?
— Onun.
— Ayşe diye birini anar mıydı?
— Sanmam. Rita, Natalita falan...
— Yazık.
— Anılmak mı isterdin?
— Yok canım!
— Belki de anılmak isterdin.
— Şaka. Ama, kim bilir, belki de dört aylı bir gecede anılmak istemişimdir.
— Seni şiirleştirebilmek için...
— Şiirleşmek istemiyorum.
— Ya ne istiyorsun?
— Dört aylı bir gecede olmak istiyorum.
— Nasıl?
— Sudan.
— Romanımda anarım seni.
— Bir anlayabilsem romancılığını.
— Umutsuz musun?
— Düpedüz.
— Gerçek mi?
— Yok canım, gerçek olur mu?
— Umutlusun demek?
— Umutlu olmamın ne anlamı var, sen bu işi başarmak zorundasın.
— İnsan bu kadar çok istediği bir şeyi ne yapar yapar elde eder.
— Gerçek bu.
— Ama o kargalardan önce karakola düşen sabahçı budalasını bıraksan da adam gibi birini anlatsan.

— Bir konu versene bana.
— Konu mu?
— Konu ya.
— Konu dediğin şey romanda sonuncu gelir.
— Belki de, Ayşe, ben beceremeyeceğim bunu.
— Belki de.
— Neden dersin?
— Ne yazacağını bilmiyorsun, ondan.
— İnsanı anlatmak istiyorum.
— Nesini?
— İnsanın açmazlarını göstermek istiyorum.
— Sen biliyor musun bu açmazları?
— Hep içindeyiz.
— İçinde olmak başka. Onun için mi adamı sabahçı kahvesine soktun durup dururken? Sonra da götürüp karakola bıraktın...
— Ülkemizin gerçekleri bunlar.
— Haydi canım!
— Bir insan gerçeği bu.
— Pekiyi, neyi ortaya koymak istiyorsun, onu söyle?
— Eskimişleri, ezilip gitmişleri...
— Başka?
— Yokolmuşları.
— Evet?
— Yokolduğunun bilincinde olmayanları. Onun bunun elinde oyuncak olanları.
— Evet?
— Boşlukta çırpınıp duranları.
— Eh, bitir de anlat bakalım bunları.
— Alay mı ediyorsun?
— Her şeyi bir amaca göre koyacaksın, tamam mı?
— Onu demek istemedim...
— Sen romanı bırak da dört aylı geceye

bak. Dört aylı bir gece. Gecenin güzelliğine bak. Sonra romanını yazarsın. Konuşmakla olmuyor, yazacaksın olacak. Sen dört aylı geceye bak. Soluyan bir çocuk gibi. Güneşin yarına koşmakta olduğunu duyuyor musun?

— Duyuyorum.

— Ben de.

— Ben galiba büyüleniyorum.

— Neden olmasın?

DOKUZ

Gecenin koyu gölgesinde. İncecik bir rüzgârın dalgalara yavaş yavaş dokunduğu, bütün renklerin koyu bir mavide üzgün çocuklar gibi uykuya daldığı... Bambaşka bir akşamdı, bütün akşamların içinde bir başka akşam. Bulutlar iniyor, sonra yeniden yükseliyor görünmeyen kanatlarıyla. Rüzgâr denizde çevriliyor. Bir vapur geçiyor, özenle süslenmiş bir gelin gibi. Sular yolcu. Her dalga bir başka gidiş umudunu sürüyor. Oynaşıyor dalga kümeleri. Denizler göklere ne kadar çok benziyor. Biz de onlar gibi sonsuz olsak, ürkek ceylanların sığınışını andıran gecelerde. Gece yoğunlaşıyor, ağırlaşıyor, örtünüyor, kendine gömülüyor.

— Kalkmalıyım mı, Ayşe?

— Az daha kalalım.

— Gece yürüyor.

— Az daha kalalım.

— Kalalım, olur.

— Sana bazı şeyler sormak istiyorum, Hüseyin.

— Neler?

— Aşk nedir diye sormak istiyorum.

— Nereden çıktı bu?

— Kadınca bir merak say!

— Aşkı tanımlamayı düşünmedim bugüne kadar. Aşk bir kişiye karşılıksız yöneliştir, de-

ğil mi?

— Başka bir tanım yapılamaz mı?

— Bu konuda gerçekten uzun uzun düşünmedim.

— Daha başka bir şey...

— Aşk, bir de, cinsellikle koşullanmış bağımlılık gibi geliyor bana.

— Evet?

— Ben aşkı cinsellik dışında düşünemiyorum. Cinselliğin dışında kalan her tutkuya sevgi denebilir ancak.

— Evet?

— Aşkı sevgiden ayırmak gerek.

— Nasıl?

— Aşkta bedensel bir tanışma sözkonusudur.

— Ben sana âşık olabilir miyim?

— Bilmem. Neden olmasın?

— Bu yüzden uykum kaçabilir mi?

— Kaçabilir.

— Hep seni anarsam, Hüseyin.

— Sanırım aşk olur bu.

— Yoksa sevgi mi?

— Aşk. Aşk olur.

— Sende?

— Bende de olur.

— Düşünür müsün beni?

— Yaşarım.

— Ne zaman?

— Hep.

— Nasıl hep?

— Sabahtan akşama.

— Geceleri?

— Geceleri de.

— Bütün gece mi?

— Her gece.

— Gerçek değilse? Yani gerçek olmazsa.

— Gerçektir. Gerçek olur.
— Korkarım olmamasından.
— Ben de korkarım.
— Yanılmaz mı insan?
— Duyguda yanılmak olmaz.
— O zaman sevinir insan.
— Ne güzel şey sevinmek.
— Sen şimdi sevinçli misin, Hüseyin?
— Sevinç doluyum yanında.
— Benim yanımda mı?
— Senin yanında.
— Dört aylı gecede mi?
— Her gecede.
— Aşk nedir?
— Seni sevmek.
— Nasıl sevmek?
— Çok sevmek.
— Bensiz olamamak mı?
— Sensiz olamamak.
— Gerçek olduğuna inanmak istiyorum.
— İnanmalısın.
— Hiç bitmeyeceğine de.
— Hiç bitmeyecek.
— Aşk nedir o zaman?
— Seninle olmak, Ayşe.
— Sarsıntı mıdır?
— Bir bakıma.
— Yoksa sağlamlaşmak mı?
— Sapasağlam değil miyiz?
— Sapasağlam olmalıyız.
— Sapasağlamız, Ayşe.
— Belki de aşk senin bu bakışındır.
— Nasıl baktığımı görebilsem!
— Göremezsin. Aşk sarsıntı mıdır gerçekten?
— Neden olmasın? Özel olarak düşünmedim bu sarsıntı konusunu.

— Neyse, onu bırak da, bir daha Yalova vapurunda raslamak ister misin bana?

— Sana Yalova vapurunda rasladım artık.

— Rasladın ve yıllar sonra durmadan konuşan bir kadın...

— Konuşmalısın.

— Yarın kocam gelecek. Yani, belki gelir.

— Kocan.

— Kocam. Benim büyük yanlışım.

— Seni götürecek mi Ankara'ya?

— Götürmeyecek.

— Ayrılmak da istemeyecek senden?

— İstemeyecek.

— Zamana mı inanıyor?

— Hem de nasıl.

— Ya sen?

— Zaman bizim değerlendirebileceğimiz bir genişliktir ancak.

— Seni kıskanmıyor mu?

— Onun bileceği iş.

— Sen yaşayışını yeniden düzenlemek istemiyor musun?

— Düzgün değil mi benim yaşayışım?

— Ev istersin, belki çocuk istersin...

— Bunlar yanlışlarla bir arada istenebilecek şeyler değil.

— Yeniden anlaşmaya çalışsaydın?

— Duygularımla mı?

— Elbette. Başka türlüsünü yakıştıramam sana.

— Onun karşısında susuyor duygularım. Ne sevinç, ne öfke. Onun karşısında duygularım sağır ve dilsiz. Sen duygulanmadığın birine dokunabilir misin?

— Yalnızlık duymuyorsan...

— Duyuyorum. Onun yanında da yalnızdım ama. Sen varsın artık, artık yalnız olma-

yacağım. Roman konusundaki saflığına rağmen. Sen varsın şimdi. İstemez misin yağmurda yürümeyi. Islanmayı bilen birisin. İncecik yağmurlarda. Belki bardaktan boşanırcasına da yağar. İstemez misin?

— İstemez olur muyum? Yalnız, sana zarar vermesinden korkarım.

— Neden zarar verecekmiş bana? İki taraflı oynamıyorum. Kaçak dövüşmüyorum. Apaçık davranıyorum. Kocam bir süre sonra İstanbul'a gelmez olacak. Geliyor, budalalık ediyor gelmekle. Parlak görünüşlerle gözümü boyamaya çalışıyor. Bir yerde oturuyoruz, sonra ayrılıyoruz. Sonra o Ankara'ya dönüyor. Gülünç değil mi?

— Yanlış bir şey gibi gelmiyor mu bu sana?

— Geliyor. Arama artık beni diyorum.

— Ne diyor?

— Birden kopamazmış. Benden kopana kadar yardım etmeliymişim.

— Böyle bir yardım için söz verdin mi?

— Vermedim. Şu dört aylı gecede ne gereksiz şeyler konuşuyoruz. Kalkalım artık. Yağmurda yürüyelim.

— Ayın biri battı bile, Ayşe. Öbürleri de birer birer batacak.

— Batacak mı?

— Batacak.

— Kim söyledi?

— Simyacılar.

— İnanma. Bu geceden sonra aylar silinmez gökten. Bu geceden sonra bütün geceler dört aylıdır.

ON

— Ne diye bu kadar doğalsın, koca adam? Fakültede yakışıklı genç olmaya çalıştığın zamanlar bile doğaldın. Özellikleri olmak, ayrıcalıkları olmamak. En güzeli bu. Bütün insanlardan beklediğimiz. Benim sende bulduğum.

— Neden doğal değilmişim gibi geliyor bana? İki yüzlüymüşüm gibi.

— O bir oturmamışlık duygusudur.

— Sonuna kadar doğal olmak isterdim, Ayşe.

— Öylesin.

— İyi miyim?

— Eksiksizsin.

— Kesin, değil mi?

— Yüzde yüz.

— Roman?

— Nasıl olsa başaracaksın.

— Neden?

— İşin bu. Zorunda olduğun şey.

— Doğal, olağan, basit, katıksız, düpedüz...

— İşte o sensin.

— Sen?

— Ben de.

Ayışığı oya gibi işledi denizi, her dalganın üstüne ayrı bir yazı yazdı. Doğa, ışıklı akşamlarda, okunmayı bekleyen bir şiirdir. Bulutlar

yığın yığın koşuştular, bir kümelendiler, bir ayrıldılar. Maviyle kara birleşti; sonra kara, gümüş beyazlığıyla karıştı, bir açıldı, bir koyulandı. Hafif bir rüzgâr, yağmurdan arta kalan su birikintilerini sarstı. Lâmba ışıkları su birikintilerinin yüzündeki maviyle karayı bir daha kovdular, yerine çarpıcı bir sarı getirdiler. O sarı hemen maviyle kaynaştı, mavi de karayla. Dünyamızın en çirkin yaratıkları otomobiller, bir şeylerin peşine koşar gibi hızla geçtiler yanımızdan. Gecenin tam ortasıydı. Geceyi ikiye katlarsanız dün akşamla yarın sabah çakışacak. Belki de gecenin en çok gece olduğu saatti. Yaşlı bir timsah gibi uyuyan bu koca hantal şehirde her şey görünmez kuytulara çekilmişti.

Yürüdük. Birkaç damla yağmur atıştırdı. Bulutlar sabaha doğru koşuyordu. Biz sabaha doğru yavaş yavaş yürüdük. Bazen her şey yumuşar, her şey ılıklaşır. Her şey hiç kanatsız bir akışın içinde hızla süzülür. Bazen her şey bir tomurcuk gibi, bir gündoğumu gibi, açılan bir tohum gibi, bir uyanış gibidir.

— Yorgun değil misin, Ayşe?

— Yeni doğmuş bir çocuk kadar dinleniğim.

— O kadar yürüdük, konuştuk...

— Sevinç ayaklarıma ve çeneme vurdu.

— Üşüyorsun, ama neden bu kadar üşüyorsun?

— Üşüyorum.

— Bir şeye binip gitsek?

— Bir şeye binip gitmek istemiyorum.

— Ben hiç üşümüyorum nedense bu gece.

— Erkekler üşümez.

— Gece yarısı oldu, yarın erken kalkacaksın.

— Yarın çalışmıyorum.

— Yarın kocan gelecek.
— Belki.
— Önemli değil mi?
— Hiç.
— Anlamıyorum doğrusu, hiç anlamıyorum.
— Neden anlamıyorsun?
— Anlaşılır iş mi?
— Elbette anlaşılır iş.
— İçimi kemiren bir şey var. Benim durumum...
— Ne varmış senin durumunda?
— Aranıza balta gibi girmek istemem. Bir yarayı derinleştirmek gibi... Anlatamıyorum.
— Anlatıyorsun. Seninle ilgili bir durum yok.
— Ama o senden kopmayı düşünmediğine göre...
— Savaşı kaybetti o. Şimdi barış görüşmeleri istiyor. Ben kesin bağımsızlık istiyorum.
— Kararlısın.
— Kararlıyım. Daha önce de söyledim, ona dokunamam artık. Kararlı olmak zorundayım.
— O zaman bu işi çabucak bitirsene!
— Acelen ne?
— Benimle ilgili değil...
— Seninle ilgili değil. Seninle ilgili olsa bile ne acelen var? Nasıl olsa yorulacak İstanbul'a gelip gitmekten.
— Birlikte yemek mi yiyorsunuz?
— Öyleydi ama, artık öyle olmayacak. Yemeğe artık yalnız seninle gitmek isterim. Yağmurda yalnız seninle dolaşmak isterim.
— Ne kadar çok seviyorsun yağmuru!
— Güneşi de.
— Bulutu da mı?
— Bulutu da.
— Başka?

— Her şeyi.
— Her şeyi?
— Her şeyi.
— Serüvencilik bu.
— Evet.
— Gerçekte durgunsun.
— Gerçekte mi, görünüşte mi?
— Belki de görünüşte durgunsun.
— Serüvencilik bu. Seninle kaçmak, nereye olsa gitmek istiyorum.
— Yüreklisin.
— İstekliyim. Hep yeni yerlere, yeni şeylere, yeni durumlara gitmek istiyorum.
— Bu korkutur beni, Ayşe.
— Neden?
— Bırakılmaktan korkarım.
— Ne diye hep seninle gitmeyeyim?
— Geçip gidilen bir şey olmaktan korkarım. Bir serüvenin bir bölümünde bir kahramanı oynamaktan...
— Yalan, korkmuyorsun sen.
— Doğru söylüyorum.
— Yalan, korkmuyorsun. Korkun yok senin. Hattâ, roman yazamamaktan bile korkmuyorsun. İşin kötüsü bu.
— Korkuyorum.
— Haydi canım!
— Gerçekten.
— Yarından mı korkuyorsun?
— Seni bulduğum yerde kaybetmekten.
— Dört aylı bir gece şimdi.
— Aylar, Ayşe, batacak birazdan.
— Batmayacak. Kim söyledi batacak diye? Simyacılar mı? İnanma. Batmayacak. Sen onların sözüne mi inanıyorsun benim sözüme mi? Simyacılar ay nedir bilmez bile.

ON BİR

Bir pazar akşamıydı. Yalova vapuruna bindim. Alt kamarada tam on dokuz kişiydik. Kuytu bir yere oturdum, kitabı açtım. Bu ne anlamsız roman, ne iç sıkıcı şey bu! Viyana'da ilkbahar. Viyana'nın ilkbaharı başkadır. Bahçeler, parklar yemyeşil. Bulvarlar da, mahalleler de. Tepedeki güneşe rağmen Burggarten'de hava serin. Küçük bir kedi dizlerine çıktı adamın. Bir adam ona yaklaştı.

Ne alık bir roman bu. Alıklık biraz da bende. Şu sıra ne roman okumak ne roman yazmak istiyorum. Beni bu akşam bu yorgun ve karamsar Yalova vapuruna sürükleyen nedir? Ben de bilmiyorum. Yoksa, Ayşe'yle bir daha mı karşılaşacaktık alt kamarada? Bu saçma sapan romandan birkaç satır daha okuyabilmek için kendimi nasıl zorluyorum. Yoksa bu kapalı yerde vakit zor geçecek. Yalova, öbür kıyı. Pekiyi, ne diye alt kamaradayım? Niye çıkmıyorum yukarıya? Bu kapanık yerde ne işim var?

Bu kitap nasıl da uzak şeyler anlatıyor. Léo bir sigara yaktı. Maç bitmişti. Berabere. İki casus. Birbirlerini selâmladılar ve ayrıldılar. Gülünç. Kitabı kapadım, çantama koydum. Vapur kalktı. Az sonra yukarı çıktım. Soğuk rüzgârın altında akşamı seyrettim. Ne diye gidiyordum Yalova'ya? Bir şeyler arar gibi, bir şeylerden

kaçar gibi. Neydi kaçtığım, aradığım neydi? Sıkılıyordum, vakit geçmek bilmiyordu. Geçmişi hatırlayarak oyalanma fikri takıldı kafama. Rüzgârı derin derin içime çektim. Geçmişi hatırlayarak oyalanma... Hiç de sevmem anıları. Geriye baktım. İlk gördüğüm: Altı yaşımdaydım, Anadolu'nun küçücük bir bucağında. Her gece çakallar ağlaşırdı. Yapayalnız bir çocuktum. Neden bu kadar yalnızdım? Bilmem. Oyuncağım da yoktu pek. Bir köşeye çekilir, kendi kendime bir şeyler okurdum. Nat Pinkerton. Bizim ortak heyecanımız. Şimdi o çakal ulumaları uslu bir bebeğin yumuşak ağlayışları kadar sönük, ama herhangi bir çakal ulumasından daha korkunç. Savaş haberlerine karışıyor da ondan mı? Zorluyorum belleğimi. Çakallar ulumaya başlayınca yorganı başıma çekerdim, korkumu yenmek için masallar düşünürdüm. Yapma bir dünya kurardım masallardan, dağılmak için bahaneye bakan bir dünya. Kurardım masal dünyamı. Bu kaskatı dünyadan, bu çakallar dünyasından giderdim. Bambaşka bir dünyada, uçucu güzelliklerle gözgöze gelirdim. Bakardım, bakarlardı. Sonunda, zorla yarattığım o ılık görünüşlerin arasından, birdenbire sırtlanlar, suaygırları, haramiler, çakallar çıkıverirdi.

Üşüdüm, yine alt kamaraya indim. Geçmişe dönme oyununu sürdürmeliydim, epeyce oyalayıcıydı. Oysa, ne kadar kopmuştum geçmişten. Sanki geçmişim yok benim. Zorluyorum kendimi, yıkıntılarda önemli bir şeyler ararcasına eşeliyorum anıları. Fakültede boğulurdum. Koridorlar profesörlere, profesörler bayram tatillerine, bayram tatilleri can sıkıntılarına benziyordu. Ayşe'yi oldukça bulanık hatırlıyorum. Neyse, ne işim benim Yalova'da? Bu boş, bu anlamsız pazar akşamı? Yalnızlığın diktiği, sıkıntının

rüzgârlandırdığı bir korkuluk gibiyim. Kendini korkutan bir korkuluk.

Geriye dönüş oyunu sıkıntılı düşüncelerin kıyısına bıraktı beni. Bu düşüncelerden kurtulabilmek için yine açtım kitabımı. Son müşteri dükkândan çıktığında akşam bastırmıştı. Dişçi ışığı söndürdü ve içeriye girdi. Yatak odasındaki dolaptan yırtık pırtık bir şeyler çıkardı, yatağın üstüne koydu. Soyundu. Bu kitabın bir sayfasına bile dayanamayacağım artık. Tükenmez kalemimi çıkardım, kitabın boş sayfalarına resimler yaptım. Kocaman bir yelkenli, küçücük bir gölde... Karşı karşıya iki kedi... Dört selvi ağacı, ortasında bir ev... Güneş batmış denizin bittiği yerde... Bir çocuk yüzü...

Bütün bunlar, sanırım, biraz sıkıntıyı yenmek içinse, biraz da Ayşe'yi düşünmemek içindi. Şimdi nerede? Ne yapıyor? Düşünmek istemiyorum. İçimi ılık bir rüzgâr, temiz bir su, pembe bir bulut sardıkça sarıyor. Belki de bir denizde batıyordum. Birden, içimi bir boşluk, bir bomboşluk duygusu kapladı. Ne isim var burada, bu Yalova vapurunda? Nereye, kime gidiyorum? Geriye dönmek, onu bulmak... Bugün kocası gelmiştir. Hayır, bunları düşünmemeliyim. Eziliyorum her sevgide. Hiç değilse kendi içimde eziliyorum. Karmakarışık duygular içindeyim işte yine. Bir çıkış yolu bulmak zorundayım. Düğümlendikçe düğümleniyorum.

Vapur sarı ışıklara doğru koşmaya başladı. Kafamın içinde duyuyorum bunu. Yukarıya çıktım: ışıklar sapsarı. Rüzgâr başımı, göğsümü dövüyor.

ON İKİ

Yalova'da kalmadım, doğru Bursa'ya gittim. Karanlık bir otobüste, karanlık ve karmaşık düşünceler içinde, yorgun, özlemli... Yalova'da kalamazdım, içim sıkılıyordu. Bursa'da bir kaplıca oteline sığındım. Bir süre dalgın, bitkin, sessiz uzandım yatağa. Sonra çıktım, yemek yedim. Bir deste yazı kâğıdı aldım. Yıkandıktan sonra geçtim masanın başına, yeni bir roman yazmaya başladım. Bildiğim insanları anlatacaktım. Köyleri bilmiyordum. Çocukluğum köylerin arasında geçti. Köye gittiğimiz, köyde kaldığımız çok olurdu. Silindi hepsi köylerin. Ben o köyleri belleğimde süsler gibi gezdiriyorum şimdi. Gittikçe bulanan, sise gömüler süsler. Hiç birini doğru dürüst hatırlamıyorum. Köylüler, köylüler, köylüler... Nedirler, ne düşünürler, kavgalarını, sevgilerini, tutkularını neye göre büyütürler, bilmiyorum. Gerçekte, şehir insanlarını da bilmiyorum pek. (Üstelik, insan denen şeyi de pek iyi bilmiyorum.) Şehirdekiler. Şehirlere akın edenler, sevimsiz bir başıboşlukta gününü kurtarmaya bakanlar...

İstanbul'da bir kenar mahalle düşündüm. Bir gecekondu. Sardunyasıyle, fesleneğiyle. Bir baba, bir ana, iki kız, iki oğlan. Onlar Anadolu'dan geleli şu kadar yıl olmuş. Baba bir fabrikada kapıcıdır. Oğlanlar işportacılık yapar.

Kızlar fabrikaya gider. İşte, bu akşam, gözlerimin önünde... Çay içiyorlar. Oğlanlardan ikisi de evde. Kızlardan biri komşuda, öbürü fabrikada gece nöbetinde. Baba, geldiği uzak toprakları anlatıyor. («Biz bir ayrıkotunu tırnaklarımızla söktüğümüz zaman, geride bin ayrıkotu bırakırdık.») Karısı onun duygularını, görüşlerini anlamadan dinliyor. İşte bu akşam bunlarla başlayabiliriz. Oğlanlar şehri seviyorlar. Şehirde kişiliklerini bulmuşlar. İstanbul'a geldiklerinde biri on bir, biri on dokuz yaşındaydı. Vay canına! Yedi yıl geçmiş aradan. Şehre alıştılar. Kırk yıllık şehirli gibi duydular kendilerini. Babanın gecekondu yapma çabasına canla başla katıldılar. Bu gecekondu, altı kişinin çabasıyla, sıkılgan bir anıt gibi yükseldi. Alt katı on gün içinde kiraya verildi. Eh, geçiniyorlar. Ama, şimdi herkes birbirinden para kaçırıyor. Çünkü, geçici burası: bir gün dağılıp gidecekler. Küçük oğlan esrara alıştı. Baba bunu görmezden geliyor. Görmezden gelmek zorunda, çünkü çocuklar ayaklanmanın eşiğindeler. Büyük oğlan daha uysal, ama eve beş kuruş vermiyor, yediği içtiği babadan. Babanın kazancı ne ki! Kızlar, haklı olarak, aldıklarının çocuğunu çeyize ayırıyorlar. Hattâ, küçük kız askerdeki sevgilisine her ay elli lira yolluyor. (Sabiha'dan ve herkesten başka kimse bilmiyor bunu.) Küçük oğlanı esrar satarken yakalatıyorum. Düzen altüst oluyor. Küçük kız evlenmeye kalkıyor bu arada: sevdiği genç askerden döndü. Sevdiği genç itin biri. Ailenin de bir sözü var: Önce ablası evlenmelidir. Yoksulluklar, eksiklikler, boşluklar çevresinde bir oyun yaratıyorum.

Sabaha kadar çalıştım. Soğuk ve anlamsız otel odalarında roman yazılabileceğini hiç düşünmemiştim. Romanımın doğduğuna inanmak

istiyorum. İnanır gibi oluyorum. Şafak söküyor. Pırıl pırıl bir sabah başlıyor. Ceylanların kaçamak bakışlarla ufuklara bir solukta taşıdığı sabahlardan. Çocuk gibi bir sabah. Aralıksız soruyorum kendime: yıllardır çaresizlik gibi gezdirdiğim umudu bir gecede mi gerçekleştirdim? Ayşe'ye bu geceyi anlatmalıyım. Pırıl pırıl bir sabah. Çay rengi.

Caddeyi boydanboya yürüdüm. Ucuz atlatılmış bir savaşın madalyalı kahramanı gibiydim. Ama sevinç yavaş yavaş kuşkuya dönüştü. Yanılıyorsam? Kuşkuyu yenmek için uzun uzun yürüdüm. Uyku gözlerimden akıyordu. Kırık dökük bir kahvede çay içtim, gazete okudum. Birden bırakılmış duydum kendimi. Yapayalnızdım Bursa'da. Kendimden başka tanıdığım yoktu. Uzun bir uyku uyumak, sonra yeniden yazmak istiyordum. Ne olursa olsun gitmeliydim buradan. Tedirgin bir coşkunluk vardı içimde. Durgunluğa benzer bir coşkunluk, acıya çalan bir sevinç.

Vapurda alt kamaraya indim yine. Bu güzel havada alt kamaraya inmek istemek ne kötü! Ya da ne güzel! Garip bir tutku, bir alışkanlık. Alışkanlıktan çok, alışkanlık duygusu. Ayşe'yi arıyorum. Şurada otursaydı. Şu köşede. Uyku gözlerimden akıyor. Uyku omuzlarımdan tutuyor, yere doğru eğiyor beni. Ayakkabılarımı çıkarıp uzandım. Nasıl da tatlı uyumuşum. Kocaman bir canavar, yemyeşil, üstüme geliyor, gülerek. Bir anne gibi. Eyvah, okyanusun ortasına düşmüşüm. Ben gemiyim, diye bağırıyor canavar, bana çıkabilirsin. Sarılıyorum canavara. Sen annesin. Gerçekten, ince uzun, ışıl ışıl bir gemi oluyor bir silkinişte. Nereye götürüyorsun beni? Ben dünya savaşından kalma bir anneyim, dünyadan habersiz bir anne, belki de bir denizana-

sıyım, diyor. Nereye götürüyorsun beni? Uzak adalara ,uzak adalara... Canım, burası uzak adalar değil mi? Yine döndürüp döndürüp Yalova'ya getiriyorsun?

Biletçi dürttü. Kalktım. Vapurda dolaştım. Çay içtim. Uykum açılmıyor. Uykum açılmayacak. Uzun bir uyku uyumak istiyorum (kimsesizlik kadar uzun, çok uzun).

ON ÜÇ

İner inmez ilk işim Ayşe'ye telefon etmek oldu.

— Geldim, Ayşe.

— Ne demek o? Neredeydin ki?

— Bursa'da.

— Hoppala!

— Bak ne diyeceğim. Yalova'ya gittim. Yalova'da kalmadım, Bursa'ya geçtim.

— Ne işin vardı Bursa'da?

— Ne işim mi vardı Bursa'da? Hiç. Bursa'da ne işim olur benim? Belki de düpedüz yıkanma isteği.

— İstanbul'da sular kesik miydi?

— Bilirsin, yok canım, bilmezsin, nereden bileceksin, ben hamamda dinlenirim.

— İstanbul'daki hamamları kapattılar mı?

— Hem de gezmek işte...

— O başka. Pekiyi, ne yaptın orada?

— Yeni bir romana başladım Bursa'da. Otel odasında sabaha kadar yazdım. Güneş doğarken bitirdim birinci bölümü. Garip değil mi, roman yazdığıma ilk olarak inanıyorum.

— Yani kendini romancı duyuyorsun şimdi?

— İlk olarak bu sabah kendimi romancı duydum. Neyse, sen nasılsın?

— İyiyim.

— Kocan geldi gitti mi?
— Gelmedi.
— Gelmedi mi?
— Gelmedi ya.
— Sen ne yaptın öyleyse tek başına? Sıkıldın, değil mi?
— Sıkıldım.
— Bilsem bırakmazdım seni. Nasıl sıkıldın kim bilir!
— Şaka ediyorum, geldi.
— Şaka mı ediyorsun, geldi mi?
— Geldi.
— Geldi ha!
— Geldi canım.
— Eh, ne diye gelmedi diyorsun bana?
— Bu konuya girmek istemiyorum.
— Neden bu konuya girmek istemiyorsun?
— İstemiyorum işte.
— Ben de istemiyorum pek. Neyse.
— Neyse, sen romanını anlat.
— İyi bir roman olacağına inanıyor musun?
— İnanıyorum elbet. Okur musun bana, yazdığın kadarını.
— Yok, okumam, bittikten sonra...
— Neden?
— Garip bir utangaçlık. Ayıp bir şey yapmışım gibi.
— Yanlış bir duygu.
— Sevmediğim bir duygu. Ama gerçek.
— Öyle olsun.
— Gene de okuyabiliriz birlikte. Senden utanabileceğimi sanmıyorum.
— Ne anlamda?
— Ne anlamda mı? Her anlamda.
— Hoş bir şey benim için.
— Seni görmek istiyorum.
— Görmek istemen de iyi. Ne büyük şey

— Bu akşam gelir misin istasyonun önüne?

— Gelirim. Romana devam etmeyecek misin?

— Uykusuzum.

— İstersen iyi bir uyku uyu bu akşarn.

— Olmaz.

— Neden?

— Seni görmek istiyorum.

ON DÖRT

Sokaklarda dolaştık o akşam. Hep bir şeyleri götürürken bir şeyleri zorla geri getirir gibi duran sokaklarda. Sokaklar, ikindiden gece yarısına kadar, bilinmezliklerin bayram yeridir. Kimler nereye gider, giderken ne götürür, nereye? Sokaklar sır vermez. Her şeyinizi anlatın sokaklara; sokak kalkıp da kimseye şu şöyledir demez, susar. Sokaklarda dolaştık. Ayşe'yi ne kadar özlemişim. Ne kadar özlemişim yüzünü, etekliğinde uçuşan o garip kuşları, bakışının kesinliğini, şaşmaz kesinliğini.

— Özledim mi diyorsun?

— Özledim diyorum, Ayşe.

— Aşk olabilir mi bu?

— Düpedüz aşktır. Ta kendisi.

— Öyleyse oluruna bırakmak gerek. Her aşk oluruna bırakılmak ister.

— Oluruna bırakırız.

— Hoşuma gidiyor: erkekçe tavırların yok.

— İnsanca olmasını isterim.

— O zaman ben tutulurum sana.

— Kötü mü? Boydanboya, derinlemesine bir aşk olur.

— Yalnız, bunun gerçek bir özlem olup olmadığını iyice tartmalıyız. Sonra üzülürüz, sen de, ben de.

— Elbette.

— Herhangi bir yakınlaşma isteği uğruna yanyana gelemeyeceğimizi kabul edersin.

— Elbette.

— Yoksa, dünyam incinir. Bu yüzden acı yüklenmek istemem.

— Böyle bir acı yüklemem sana, o zaman ben de acı çekerim.

— Yalın bir kişiyim, ama duygusallığı hiç bir zaman alaya almadım.

— Bu yanınla önemli oluyorsun.

— İnanmak isterdim söylediklerine.

— İnanmalısın, inanmalısın...

— İnanırım.

— Kocan döndü mü Ankara'ya?

— Bu sabah dönecekti.

— Kocanın varlığı ürkütüyor beni.

— Ürkütmesin.

— Ürkütüyor.

— Anlıyorum, haklısın bir bakıma.

— Haklı olmaktan öte...

— Anlıyorum, anlıyorum...

— Kopmak istemiyor mu senden?

— Bu sefer kopmakta kararlıydı sanki.

— Gerçek mi?

— Öyle göründü. Başka çaren yok, dedim. Mahkemeye başvurmalısın, dedim. O iyiliği yap bana. Uğraştırma beni, iyi edersin, birbirimize saygımızı kaybetmeyelim, dedim.

— Ne diyor?

— Sözde yapacak. Sözde, gider gitmez bu işe el atacak.

— İnanıyor musun?

— İnanmıyorum. Benzerleri gibi yalancıdır. Kendine karşı dürüst değil, bana karşı da değil.

— O zaman daha kesin davransan?

— Güçlü de değil. Yıkıp geçmek istemem doğrusu.

— Nasıl biri?

— O herhangi bir kişidir. Yalanlarıyla, inanmalarıyla, kanmaları, kandırmalarıyla, küçük hesaplarıyla, çıkar oyunlarıyla. Sıradan bir kişi. Güçlü değil. Tutkun bana. İstiyorum ki, tepetaklak gelmesin. Gururu da kırılmamalı. Birdenbire boşlukta duymamalı kendini.

— Daha önce serttin ona karşı.

— Sert değildim, kesindim. Bugün de kesinim. Yanlış anlıyorsun. İki gün öncekine göre daha yakınsın bana, bu yüzden sana öyle geliyor. Ama, herkesinki gibi benim de sabrım sınırlı. İnsanların sabrıyla oynamamalıyız. Bunu hatırlattım ona.

— Yine gelecek mi, sence?

— Gelme, dedim. Bu işi bitir, dedim.

— Bitirir mi dersin?

— Bitirmek zorunda. Yolu yok, bitirecek. İstese de istemese de bitirecek bir gün.

— Ona kalırsa...

— Ona kalmıyor, görüyorsun.

— Umutlu olmasa ikide bir İstanbul'a gelir mi?

— Ben kimseye umut dağıtmıyorum. Neyse, bu konuyu keselim. Sahi, sen ne yaptın Bursa'da? Bursa'ya gitmek var mıydı, deli gibi?

— Dışıma çıkmak istedim. İyi geldi.

— Neler yaptın?

— Sabaha kadar roman yazdım.

— Uykusuzsun.

— Masama dayanıp biraz uyudum.

— Sonra?

— Yazmak istediğim şeyleri kurdum sonra da. Korkunç bir yazma isteği var içimde. Şimdi anlıyorum, her şeyden önce bu istek eksikti bende. Sana raslayınca mı geldi bu istek dersin?

— O kadar önemli mi oldum?

— Evet.

— Belki de daha başka yerlerden geliyor bu istek?

— Nereden gelirse gelsin, iyi bir istek bu.

— Evet, iyi bir istek bu. Nereden gelirse gelsin. Hattâ, istersen eve git, koyul yazmaya. Hem yorgunsun, dinlenirsin de.

— Dinlenmek istemiyorum, senin yanında olmak istiyorum. Roman seninle başladı, görüyorsun. Ne güzel şey. Yine de başaramamaktan korkuyorum. Başaramazsam ilkin senden utanacağım.

— Pek kuşkulusun.

— Aşk bana hep kuşkuyla gelir.

— Ben ılık bir suya dalar gibi dalıyorum aşka. Aşk beni dinlendiriyor.

— Benimse gözlerimi açıyor. Serin sular gibi.

— Yine de kuşkuyu bırak.

— Gerçekten bırakmalıyım kuşkuyu, o zaman geriye sadece sevinç kalır.

ON BEŞ

Bu sokaklar, hele gece karanlığında, bir başka dünyanın sokakları gibidir. Biraz beklerseniz, her evden bir acı, bir öfke, bir ülser, bir aldatılmışlık, bir ulaşamamışlık fırlayacak. İnsandan bozma hayaletler gezer bu sokaklarda. Tahta yapılar birbirine dayanmasa düşecek, bir daha ayağa kalkamayacak. Her ev ayrı bir mimarlığın vicdan azabıdır sanki, babası belirsiz çocuğudur. Bu evleri kimler yapar, kimler yaptırır, şu tahta evin kapısını kim boyar patlıcan moruna, şu yeni yapının alnına bu gözboncuğu mavisi mozaikleri kim yapıştırır? Bu mimarlığın kökeni hangi sanat anlayışında, hangi beğenide, hangi sefalettedir? Mimarlardan sonra süsleıneciler de boş durmamış, kapıları pencereleri görülmedik mavilere, duyulmadık sarılara, işitilmedik pembelere, eşsiz yeşillere, olağanüstü morlara boyamışlar. Her şey var burada ve hiç bir şey yok. Burası bir karmaşanın yoğunlaşma noktasıdır. Burada falanca bestecinin opus altı si bemol konçertosunu da dinleyebilirsiniz, çünkü çok zaman açık unutulur radyolar, olmadık bir şarkıcının inleyişlerini de. Geceler sancıların üstüne kat kat yorganlar gibi örtülürler. Alkolik gençler, prostatı şişmiş ihtiyarlar, sabahtan akşama o kapı senin bu kapı benim diye dolaşarak söz taşıyan kaynanalar,

cıgara ve esans kokan kızlar, hepsi, burada bir sefalet dramının ayrı bölümlerini oynarlar. Burada umut bile vardır. Sönük bir lâmbanın gönüllere bunaltı, gözlere acı veren yağlı ışığı altında ders çalışan bir öğrenci yarına açılan bilinmedik bir umuttur. Kendisine sevgiyle ve kuşkuyla bakılır. Buranın insanı, bu çok bilmiş dünyada kendini var saydırabilmek için yüklenmek ve yetinmek zorundadır. Bu yüzden, buradan kurtulan bakmaz arkasına.

İşte bu sokaklarda dolaştık o akşam. Kıyıya inmedik. Meraklı bakışlarla izlediler bizi. Arkamızdan uzun uzun baktılar. O akşam, mantarlı ve salçalı bir dedikodu için iyi bir konu olabilirdik. Ben bu sokakları pek bilmem, bu sokaklarda geçmedi çocukluğum. Çocukluğumuzun geçmediği sokakları tam olarak anlayamayız. Ayşe bu sokaklarda geçen çocukluğunu hatırlıyor. Benim çocukluğum kasaba çocukluğudur. O kasabalarda evler ayakta durabilmek için birbirine tutunmazdı böyle, her ev tek başına ayakta kalabilmek zorundaydı.

— Bu sokaklardan geçerken çocukluğumu hatırlıyorum, çocukluğumun sokaklarını. Nasıl da birbirine benziyor herbiri. Nasıl da değişmemiş. Bu sokaklar hiç değişmez mi? Hep böyle mi kalır? Yüzyıllar burada bu kadar önemsiz mi? Yıllar hiç bir şey anlamına mı geliyor burada?

— Evlerin içi ya...

— Evlerin içi de. Hüseyin, evlerin içi de... Garip bir konsol, döküntü bir masa, sandalyeler, savaş haberleri, İkinci Dünya Savaşı haberleri. İşte benim cocukluğum.

— Karartma?

— Karartma da. Açlık korkusu da.

— Sen de korkar mıydın?

— Ben böyle bir korkuya nedense kapılmadım. Daha doğrusu, korkmazdık bizler. Korkudan daha değişik, hattâ daha kötü duygularla doluyduk. Ama korkmazdık. Ben hele hiç korkmazdım. Garip bir çocuk muydum? Her gece düşümde görürdüm Almanları, canavarlara benzerlerdi. Gittikçe korkunçlaştırırdım düşüncemde savaşı, ama kimseye bir şey demezdim. Korku değildi bu, dışımda oynanan kötü bir oyunun bendeki yansısıydı. Savaş haberlerinden hiç bir şey anlamıyordum. Düşen şehirlerin nerede olduğunu düşünemiyordum. Bir süre sonra savaş bitti. Biz büyüdük. Savaşı duymayanlar oldu, filim seyreder gibi seyredenler. Kocam da onlardandır. Bir gün bana, ne savaşı sayıklıyorsun sen ikide birde, aklını mı oynattın, biz savaşa girmedik ki, durduk yerde hava yaratma, dedi. Kızmadım ona. Biliyordum, savaş onun uzağından garip bir kuş gibi geçip gitmişti. Bir daha savaş konuşulmadı aramızda. Bir gün bana, hiç yeri yokken, İkinci Dünya Savaşı'yla aran nasıl? diye sordu. Ne diyorsun sen, dedim, biz İkinci Dünya Savaşı'na girmedik ki!

— Savaş bitince soluk aldık biraz, hatırlıyorum o günleri.

— Savaş bitti, insanlar da bitti. Bizim yalnızlığımızda bir değişme olmadı.

— Ne de olsa bir umuttu savaşın bitişi.

— Umutsuzluğa çalan bir umuttu. Yalnızlık daha koyulaştı savaş sonrasında. Sefalet de. Bir gün, yiyecek bulamadık biz. Babam kazanamıyordu. Bir yaz'dı. Ördek yavrularının suda debelenişi kadar güzel bir yaz. Ördek yavrularını uzun uzun okşardım. Öfkelenirim dünyamızı engelleyenlere, sanki paramızı ödedi köpekler! Ne diyordum? Evet, yaz'dı. Gerilemem, kayıpların kan gibi akıp gittiğiin görsem de.

Annem evde yoktu. Babam da. Kardeşlerim yüzüme baktılar. O zaman dünyadaydı ikisi de. Şimdi ikisi de toprağın altında birer kemik yığını. Görsem belki de korkarım. O zaman ikisi de hiç ölmeyecek çocuklar gibi yaşamaktaydı. Gözüm gibi sakınırdım ikisini de. Savaşın parmağı yoksa ölümlerinde, neyin parmağı var? Savaş vurgunlarının parmağı yoksa, savaş vurgunlarını koruyanların parmağı yoksa... Ben onların ölümünde bu iğrenç yoksulluğun parmağı olmadığını nasıl söyleyebilirim, nasıl?

— Öfkeleniyorsun Ayşe, istersen değiştirelim konuyu.

— Bırak, bu da benim hakkım olsun, ne zamandır öfkelenmedim. Evet, güzel bir yaz'dı. Kardeşlerim yüzüme baktılar. Ekmekten başka bir şeyimiz yoktu o akşam. Ne yaptım biliyor musun? Günlerdir tavada duran yanmış yağda salatalık kızarttım. Başarmıştım. O günden beri hem çok severim başarıyı, hem tiksinirim başarıdan. Başarmıştım. Bu başarmışlık inancı sofraya oturuncaya kadar sürdü. Herkes sevinç içindeydi ya da bana öyle geliyordu. Salatalığı yiyen herkesin yüzü buruştu. Pek kötü çarpıldım. Bir gün, istersen, sana salatalık kızartayım. Ne budalalık benimki! Kızaracak bir şey olsa insanlar onu o güne kadar kızartmaz mıydı? Savaşın etkilerini engelleyecek güçleri yoktu, tamam ama savaş vurgununu engelleyecek güçleri de mi yoktu? Ne diye engellesinler, engellerler mi hiç? Deli mi onlar? Zavallı çocuklar, zorla yediler salatalığı. Bir, beni kurtarmak için. İki, yiyecek başka şey yoktu. Bir gün sana salatalık kızartacağım. Bunu kimseye anlatmadım. Kocama da. Ona hele hiç anlatmadım, hiç bir şeyi.

Daha da öfkelenmesin diye sustum. O da

sustu. Sokaklardan sokaklara geçtik. O da sustu. Gece yavaş yavaş yürüyordu üstümüze. Gece, bu sokaklarda, kırk haramilerce yağmalanmış bir yalnızlık şehridir. Denizin dibinde üç yüz yıllık bir gemi kalıntısı ya da çoktan ölmüş ama bir türlü çürüyememiş bir katır. Gece, bu sokaklarda, çoktandır doğru dürüst savaş görmemiş, ama her gün yüz kere bombalanan şehirler gibi çökmüş, yüzü kırışmış bir şehirdir. Gece, bu sokaklarda, yalnızlığın kömürleşmiş şeklidir.

— Hüseyin, bu akşam beni bırakmayacaksın, değil mi?

— Bırakmam, Ayşe.

— İstiyorsan ama. İstemiyorsan...

— İstiyorum.

— Bu gece beni bırakmanı ben hiç istemiyorum. Korkuyorum, büyü bir yerde dağılacak.

— Dağılmayacak, Ayşe.

— Bir şarkının bitmesi gibi. Herhangi bir şeyin bitmesi gibi.

— Bitmeyecek.

— Ne kadar geciktirsem yeridir. Uyum bir gün bozulacak. Korkmuyorum. Alışık değilim korkmaya. Savaş karşısındaki katılığımı sevgi karşısında gösteremem. Alıngan olurum, öfkeli olurum...

— Bu gece senden ayrılmayacağım, Ayşe.

— Sussan, hiç konuşmadan beni dinlesen. Uzansan, tavana baksan. Sana hep anlatsam. Yıllardır anlatmadığım, anlatamadığım şeyleri anlatsam. Sabaha kadar. Gün doğarken uykuya dalsan. Sen uyuduktan sonra ben de uyusam. Uyusam ve düşümde alman askerlerini görsem. Korkmam. Yanına sokulurum. Bir gün seni elimden kaçıracağımı, belki bir gün seni benden koparacaklarını ya da sana dokunamaz olacağımı

bile bile sokulurum sana. Bir de uyanırız ki sabah özsuyu gibi yürümüş. Bana kimse masal anlatmadı, sen anlatırsın değil mi? Yıllarca sürsün istemiyorum, kandırmıyorum seni, kendimi de. Yıllar sonra beni yine Yalova vapurunda bulabilir misin? Oyle bir şey olsa... O zaman tanırsın, iyi biliyorum. Geçkin bir kadın olacağım o zaman. O zaman beni tanımalısın, çok isterim. Yok, yok, istemem... Kışa dönen bir sonbahar. Yalova'ya doğru. Rüzgâr. Alt kamarada üç kişi olacağız. Öbür adam da. Sahne onsuz eksik kalır, değil mi? Sen ne dersin? Bana kalırsa onsuz olmaz. O az sonra çıkar, ikimiz kalırız. Bana bakacaksın, tanırmış gibi. Bekleyeceğim, yanıma geldi gelecek diye. Gelmeyince sen, ben sana geleceğim. Islak, soğuk, yarı karanlık bir akşamda ayrılacağız. Beni aramanı isteyeceğim. Sonra senin romanların başlayacak. Ne demek başlayacak. Sen o zaman tam tamına romancısın. Bir türlü anlayamadığım romanlarınla, romancılığınla.

— Sonra?

— Sonra, dört aylı bir gece. Senin bana en büyük armağanın. Ve aramızda en büyük hayalet: kocam.

— Evet, öyle.

— Bunu yine de düşünme. Neyse, bu akşam, sokakları karışlayacağız. Sokaklarda ortak değiliz. Hayır, neden olmasın, sokaklarda da ortağız. Şehir yaşlı bir timsah. Uyuşuk mu uyuşuk. Buralar bildik yerler. Bu caddeler. Fakülte yıllarının budala yalnızlığı. Sen de ortaksın bu yalnızlığa. Bu yalnızlığı senle bitireceğim, bak görürsün. Bitirdim bile. Birlikte bitireceğiz.

— Birlikte bitiririz.

— Ellerin ellerime kenetlenecek, ayakların ayaklarıma değecek. Ayıp gibi mi geliyor sana?

Ayaklarım sana değerse, İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma ayaklarım. İrkilir misin? Uzayacak gece. Şimdiden biliyorum. Masal gibi. Belki de canını sıkacağım. Ne aptal kadın, diyeceksin. İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma. Bilgiç falan değil, yalnızca can sıkıcı. Cıgara içmeyi bile bilmiyor. Geri kalmış bir deli. Ben saçmalıyorum. Üşüdüm belki de. Durmadan konuşuyorum, yorulmuyor musun? Sabır seninki. Sustursana. Ama öyle güzel bir gece ki, ay bile aranmıyor. Belki de bu gece ay çıkmamalı. Katran gibi gece olmalı bu gece. Kapkaranlık. Senin aydınlığın yeter. Kapkaranlık olmalı. Daha da anlamlı olur sana sokuluşum.

ON ALTI

— Evin ne kadar güzel! Böylesine güzel, böylesine canayakın bir evim olsaydı...

— Gerçekten beğendin mi, Hüseyin?

— Beğendim.

— Kırık dökük bir sandalye, yoksul bir masa... Çocukluğumdaki gibi. Küçücük bir kira evi işte. Ev bile denmez, bir oda ve yardımcıları. Işten arta kalan zamanı evde geçiriyorum. Bu kadarı yetiyor bana, çalışmak ve yatmak için.

— Ne çalışıyorsun?

— Roman yazmıyorum. Kitap okuyorum. Fransızcam iyidir.

— Yazı yazıyor musun?

— Hayır. Hiç düşünmedim.

— Düşünsene.

— Yetenek ister. Gülünç olmanın anlamı yok. Yazı yazacağız diye onu bunu kendimize güldürmeyelim. Birçok kişi kendini gülünç ediyor. O kervana bir de ben mi katılayım.

— Neden gülünç olacakmışsın!

— Bu bilgimle ve bu yeteneğimle olurum. Okuyorum durmadan. Yazar olmak için falan değil. Hoşuma gidiyor. Felsefe, edebiyat, siyaset...

— Her konuyla mı ilgilisin?

— Her önüme geleni, her elime düşeni oku-

muyorum elbet. Seçerek okuyorum.

— O zaman...

— Kuzum, sen ne istiyorsun benden? Yazar olmamı mı? Olmayacağım işte. Kendini bilmeli insan. Ben sizin o kendini bilmez yazarlarınıza katılmak istemiyorum. Okumak, bir şeyler öğrenmek, benim için, yaşamaktır. Hele şu sıra, yaşamak bir şeyler öğrenmekten başka bir şey değil benim için. Dostoyevski'nin dediği gibi, yaşamalı, nasıl olursa olsun yaşamalı, ama yaşamalı. Benim için yaşamak öğrenmektir. İşte ben de böyle yaşıyorum. Yalnız yaşamaya düzenledim kendimi. Belki de bundan sonra değişik bir yaşayışım olacak...

— İşte meyvalar, çiçekler, yapraklar ve dallar. İşte yalnız sizin için çarpan yüreğim. Böyle der Verlaine. Onun gibi.

— Evet, belki de...

— Neden belki de?

— Kuşkularım var.

— Anlamadım?

— Kötü deneyler geçirdim. Kendi gözümden düştüğüm oldu. Belki de onun etkisidir.

— Ne gibi kötü şeyler?

— Ankara'da kocaman bir evimiz, şu odadakiyle ölçülemeyecek kadar çok ve değerli eşyamız vardı. Benim kocam toplumsal bir budaladır. Benim havam değişince, arkadaşlar ne demişler biliyor musun, aman eşyanı koru karından, demişler. Kaçırır falan... Gerçekten tümünü o satın aldı evlenirken. Yoktu ki bende... Neyse, kocamda eşyayı kollayan bir tavır sezdim. Çok ağırıma gitti bu. Götürecek yerim yoktu ki aşıraydım. Sonra, nasıl yakıştırabilirdi bunu bana! Çıkarlar konusunda ben doğuştan aptalım. Bilerek, isteyerek belki de. Ayrılırken, haberli çıktım, küçük bavulumu aldım.

Bak, dedim, içinde sana yarar hiç bir şey yok. Bunları başka kadın giymez, onuruna dokunur, dedim. Benim başka bir şeyim yoktu. Bir de sardunya saksıları benimdi. Onları da ona bıraktım. Ne olur bir şeyler götür bari, gibilerden bir şeyler geveledi. Anlamıyor musun, dedim, götürecek yerim yok, götürecek yerim olsa hepsini aşıracaktım. İnanmıyorum, dedi, inanmıyorum. Eşya korkunç bir engel gibi görünür gözüme. Hele o zamandan beri. Bari saksılarını getirsem Ayşe, dedi geldiğinde. Güldüm. İyiyim ama, budalanın biriyim ben, dedi.

— Dönmeyecek misin oha?

— Nereden çıktı bu soru? Ne olursun bunu bir daha sorma. İkide bir karşımıza getirme bu konuyu. Ben hatırlasam bile sen unuttur. Ben söylesem bile duymazdan gel. Yaşanmış bir şey bu, ne olursa olsun iz bıraktı. Sen hiç evlenmedin, bilmezsin. Taşa bir yağmur daha düşer gibi olup bitmedi bunlar. Onların budalalığı, benim budalalığım, hepsi bir araya geldi. Yapılacak tek şey, tek şey unutmak. İyileşen yaraya ikide bir dokunmanın ne anlamı var? Evet, meyvalar, dallar ve hep senin için çarpacak bir yürek. Hepsi bu.

— Kızma bana. Yanında rahatım, belki bu yüzden ara sıra densizlik ediyorum. Daha elim ellerini iyice tanımadı, ama kırk yıllık yakınım gibisin. Seni kaçırmak istemiyorum, korkum buradan geliyor. Kolay bulunur bir şey misin? Bulduğunu iyi saklamalı insan. Senden uzak düşmek istemem. Bu benim inancım oldu. Elbette korkuyorum, bir gölge var aramızda.

— Gölge bile değil, Hüseyin.

— Bir gölge, bir hayalet. Bir gün seni benden koparabilecek biri. Bu yüzden sakınıyorum, hattâ sana dokunmaktan çekiniyorum. O

gölge aramızdan gitmeli.

— Gitmek zorunda. Korkmamalısın. Korku sevgiyi zedeler. Asıl bundan korkmalısın. Korkmaktan korkmalısın. Ne kadar güzel, ama ne kadar garip. Telaşlı değilsin. Acele etmiyor, yangından mal kaçırmıyorsun. Sinirliyken bile dinginsin. Hem, şaşılacak şey, kaba değilsin. Şaşılacak şey! Şaşırıyorum. Sen olsan şaşırmaz mısın? İlk olarak bir dala tutunuyorum.

— Gerçekten, bir dal gibiyim, kuşu kaçırmaktan korkuyorum. Bu yüzden, hiç kıpırdamıyorum. Usluluğum bu yüzden.

— Korkma rüzgârlanmaktan.

— Çayın var mı?

— Var, gerçekçi yakınım benim, peynir de getireceğim sana.

ON YEDİ

— Çayına şeker koy, erkek hizmet bekler diye düşünme.

— Bir şey anlatıyordun...

— Onu anlatıyordum, ilk kavgamızı Frankfurt'ta yaptık. Frankfurt kara ve hantal bir şehirdir, hele istasyonuyla eski bir kargayı andırır. Aşağı yukarı bütün büyük şehirler birbirine benzer. Frankfurt dünyanın en karanlık şehirlerinden biri. İspanya'nın güneşinden sonra soğuk bir duş gibi geldi.

— Ne yaptın Frankfurt'ta?

— Sokaklarında dolaşmak istedim. Kocamın gözü çarşıdaydı. Hem kendine hem bana bir şeyler almak istiyordu. Onun gözünde her yabancı ülke bir pazardır. Alışveriş etmeyi hiç sevmem ben. Hele bizimki o tüylü şapkayı kafasına geçirince tepem attı. Çok kötü bir şapka, bununla palyaçoya döndün, dedim. Onun kadar önemli bir kişiyi palyaçoya benzetmek! Tam iki gün durmadan konuştu. Şapkayı almaktan vazgeçti ama... Bir sabah, o uyanmadan sokağa çıktım, şapkayı satın aldım geldim. Sırtüstü yatıyordu. Şapkayı kafasına koydum. Uyandı. Çılgına döndü. Çayına şeker koysana.

— Koyarım.

— O gergin hava sürdü. İlk sarsıntı birkaç çatlak bırakmıştı. Bir daha toparlanamadık.

Ama ne diye anlattırıyorsun bunları bana?

— Ben anlattırmıyorum, sen anlatıyorsun. Benim suçum yok bunda.

Oyleyse sustur beni.

— Konuşasın istiyorum. Seni daha iyi anlıyorum o zaman. Anladıkça korkuyorum. Bu odada bir gölge geziniyor. Sanki senin saçlarını okşuyor. Kara, eğri, çarpık bir kedi bozması. Kafasında mor tüylü bir şapka.

— Mor değildi, sarıydı.

— Bunun kafasındaki mor.

— Ne olursun sinirlenme.

— Sinirlenmiyorum. Yalnızca korkuyorum.

— Korkunç değil. Önemli hiç değil. Yalan söylemiyorum. Kendimi biliyorum. Duygularımı satır satır okuyorum. Herkes kendi üstüne yanılabilir, diyeceksin. Doğrudur. Yanılmamaya çalışmalıyız. Başka ne yapabilirim? Sen olmasan da Ankara'ya dönmeyecektim. Arayarak bulmadım seni. Sana raslayıverdim. Yoksa böyle kalacaktım, bu şehirde, onsuz, kitaplarımla.

— Neyse, Ayşe, galiba en güzeli kendimizi düşünmeyi bırakmak ve bir arada olmanın tadını çıkarmak.

— Değil mi ya! Bak, çayını bile doğru dürüst içmedin. Taktın aklına bu işi... Kimse beni çeke çeke götüremez, değil mi?

— Kendi isteğimizle götürür.

— Ne demek o? İçimde bir yakınlık duygusu kalmıştır diye düşünüyorsan, bilmediğim bir yerlerde, derinlerde bir yerlerde ona bağlı olduğumu düşünüyorsan ne diyebilirim?

— Gece yarısı olacak neredeyse.

— Sabaha ne kaldı ki! Neden söyledin bunu?

— Hoşuma gitti.

— Ne?

— Gece yarısı olması.

— Ama dalgınsın, çayını içmiyorsun.

— İçiyorum.

— Sabaha kadar saçlarımı okşayacaksın değil mi?

— Evet.

— Uzun uzun anlatacaksın. Doğan günü görecek, bana da göstereceksin.

— Evet.

— Ne olursun dünyamızı tedirginliklere boğma. Önemsiz şeyleri gerçek şeyler gibi alırsak önemli şeylerle ilgilenemeyiz. Bense önemli şeylerle ilgilenelim istiyorum.

— Romanla?

— Senin iyi bir romancı olmanı istiyorum. Ama tavsatıyorsun bu işi. Kocam tehlikeli değil senin için, ben tehlikeliyim. Dağınık, başarısız, ne istediğini bilmeyen biri olursan sevemem ki seni. Aşk bir şeye başlamaktır, o başlanılan şeyi sürdürmektir, bütün boyutlarıyla. Çok şey öğrenmiş ama öğrendiklerini bir işe yaratamamış pek çok insan tanıdım. Onlara benzetmek istemem seni, seni onların yanında görmek istemem. Bilgiçtirler, uzaktan ve yukarıdan bakarlar. Yaklaşsalar onurları kırılacaktır. Başarısızlıkları bile uyandırmaz onları. Bir yerde bir kıvılcım görseler ezerler ayaklarıyla.

— Ben de onlardan biriyim.

— Değilsin. Sen onlardan olmayacaksın.

— Durmadan tasarlayan bir başarısız.

— Başarmak zorundasın. Seni sevmem için...

— Öyleyse başarırım.

— İzin verir misin dizine uzanayım? Saçlarımı okşa. Az önce söz vermedin mi? Sevgin beni uyuşturmayacak. Ellerini duymak, düşün-

mak, dinlemek isterim. Okuduklarımı sana anlatacağım, her gece. Sen sayfalar doldurmalı, sayfalar yırtmalısın. Ne güzel şey, kocaman ellerini yüzümde duyuyorum. Birazdan yanına uzanacağım. Saçların saçlarıma karışacak. Seni o zaman kendim gibi duyacağım. Ne güzel, kaçamak yaşamıyoruz hiç bir şeyi. Ne güzel, birazdan yanına uzanacağım. Ama neden geciktirmek istiyorum? Hayır, geciktirmek istemiyorum. Kocaman bir gece. Kalın. Kapkalın. Kocaman bir kitap gibi. Ne olursun, o budalalıkları bırak romanında. Yaşarken ne kadar yasın, yazarken ne kadar yapmacıklı. Yazmadan edemediğin bir şeyleri yazmalısın. Bu iş zorlama kaldırmaz. Beni daha çok konuşturma. Yanıma uzan.

— Gün doğacak neredeyse.

— Perdedeki maviliği görmüyor musun?

ON SEKİZ

— Bir heykel toprakta uyur gibi yüz yıl uyumak isterim göğsünde. İki yüz yıl ya da daha uzun bir zaman. Hiç uyanmadan. Ama bilerek uyuduğumu.

— Işığı söndüreyim mi Ayşe?

— Söndürme. Beni yatır dedim ama, uykum var demedim.

— Kolumun üstüne yat, gözlerini kapa. Bak sana ne anlatacağım.

— Hüseyin, ne olursun bir şey anlat bana.

— Bir gün, küçücük bir kuş, yuvasının yolunu şaşırmış. Göklerde de yollar vardır, kuşların gelip geçtiği. Yok, şaşırmamış yuvasının yolunu. Çıkmış yuvasından, uzaklara doğru. Birden yağmur indirmiş akşam vakti.

— İnceden mi yağmış yağmur?

— İnceden inceden yağmaya başlamış. Karanlık çökmüş, kalın bir yorgan gibi. Yağmur hızlanmış. Bardaktan boşanırcasına.

— Kuş?

— Kuş ıslanmış. Gözleri, ayakları, tüyleri su içinde. Ağlamış.

— Kuş ne arıyormuş oralarda ?

— Sevdiğini. Ağlamış. Yağmur duymamış bile kuşun gözyaşını. Yağmurlar gözyaşlarını duymaz bile. Az sonra bir ışık belirmiş uzakta.

— Ayışığı mı?

— Lâmba ışığı, Ayşem, lâmba ışığı. Kuş ötmüş, duyuramamış. Sesi yağmura karışıp toprağa gitmiş.

— Sonra?

— Kanatları ıslanmış iyice. Uçmaya yeltenmiş, uçamamış. Ağlamış.

— Rüzgâr çıkmamış mı?

— Birden bir rüzgâr çıkmış. Kuşu uçurmuş. Kuşu lâmba ışığına doğru uçurmuş.

— Işık yanan yer bir kulübe miymiş?

— Kulübeymiş.

— Kuşu götürmüş mü rüzgar kulübenin kapısına?

— Kuşu rüzgâr kulübenin kapısına götürmüş, sonra geri dönmüş.

— Kuş ne görmüş kulübede?

— Yatağına uzanmakta olan bir kız görmüş. Kuş gözüyle görünce, kızı kuş diye görmüş. Kuş kardeş, beni kurula, uzanma yatağına, beni kurula, gidemiyorum, kaldım burada, demiş. Kızcağız kuşu kurulamış.

— Sonra?

— Kış rüzgârı bu. Bir daha esmiş, kuşu korkutmuş. Ama kuş gitmekte kararlıymış.

— Uzak mıymış gideceği yer?

— O da bilmiyor. Sevgilisini arıyor ya. Yuvası çok uzaklarda kalmış. Tam iki gün iki gece uzaklıkta. Kız, burada kal, demiş kuşa. Çünkü kuşa vurulmuş kız.

— İnsan kuşa vurulur mu?

— Dur hele. Kuş diyormuş ki, gideceğim, gitmeliyim, yağmur beni ıslatsa da, gökler beni korkutsa da, uzaklık beni yorsa da, rüzgâr beni parçalasa da gideceğim...

— Niye bu kadar çabuk gitmek istiyormuş?

— Bu soruyu sormuş kız. Kuş demiş ki, kimseye söyleme, ben sevdiğimi kaybettim, yok-

sul bir çobanım ben, sevdiğimi arıyorum. Yürüyerek gelemezdim buralara. Ninem beni kuş yaptı, git ara sevdiğini, dedi. Kuş oldum. Sevdiğimi bulmadan dönmem ben. Böyle dolaşırım kuş gibi. Sevdiğimi arıyorum. Salıver beni. Gideyim, bulayım sevdiğimi. Kız birden duralamış. Meğer kız onun sevdiği kızmış. Beni sevip sevmediğini anlamak için kaçtım, demiş kız, geldim buralara, bu kulübeye yerleştim, bir gün gelir arar diyordum.

— Kız o gece bırakmamış değil mi kuşu? Bir daha ayrılmamış mı sevgilisinden?

— Ayrılmamış, her gece saçlarını okşamış sevgilisinin.

— Hep o kulübede mi kalmışlar?

— O konuda kitaplar bir şey yazmıyor. Ama, güzel çobanı güzel sevgilisiyle görenler olmuş, bir dere kıyısında, bir dağ başında, bir ağaç altında. Yorganın ne güzel mavi. Kuşun her akşam uçtuğu, sevdiğini aradığı gökler gibi. Böyle bir yorganım olsun isterdim.

— Senin bu yorgan. Işığı söndürür müsün?

— Söndürürüm. Ayın biri bile yok bu gece.

— Dördü de deniz kıyısında kaldı.

— Biraz önce neye dikkat ettim biliyor musun, ne kadar anlamlı ayakların var.

— Nasıl?

— Yorulmuş, yüklenmiş, direnmiş, acı çekmiş, yalan söylememiş.

— Avuçlarında ısıtsana ayaklarımı. Ben, kocaman, susmuş bir şehirde seni dinliyorum. Kocaman bir okyanusta sessizce yüzer gibi.

— Gündüzleri saçlarını arkaya topluyorsun. Nasıl da akıllı uslu yapıyor bu seni. Az önce saçlarını çözdün, o akıllı usluluğun kalmadı. Çılgın bir çocuğa döndün.

— Ben seninle çıldırırım.

— Bir şeye daha dikkat ettim, ellerin ellerimle kırk yıllık tanış sanki.

— Şairin dediği gibi, şimdi bir tanrı dansediyor bende.

— Ayşe, gün doğunca uyandıracağım seni.

— Gün doğana kadar uyumayacağım.

— Gün doğarken uyandırmak istiyorum seni.

— Gün doğarken uykuya dalmak istiyorunı yanında.

ON DOKUZ

Ertesi gün alabildiğine yağmur yağdı.

Hemen hiç çalışmadım. Oylandım durdum. Yağmura daldı içim. İçimi sular götürdü. İçimden dereler aktı. Pencereden yağmuru seyrettim uzun uzun. Ne kafamda bir roman taslağı, ne gönlümde roman yazma isteği. Yüreğim boşalmış, bilincim susmuş, duygularını dalmış uykuya. Böyle zamanlarda insan kendini hiçlik gibi duyuyor. Boşlukta küçücük bir nokta gibi. Anlayamadığım, şaşkını olduğum bir şeyleri düşünüp durdum. Ne olduğunu bilmediğim bir sıcaklık durmadan ısıtıyordu içimi. Boşluğun ta kendisiydim. Evet ama, dünyaya dönmek zorundaydım. Böyle dalıp dalıp gitmemeliydim. Romanlar tasarlamalıydım. Roman denen şey iyiden iyiye kaçıp gitmişti benden. Roman denen bir şey kalmamıştı sanki. Bütün dünyada ve bende.

Pencereden yağmuru seyrediyorum. Her şeyim birbirine girmiş. İçimde bir keser bir çiviyi hep daha derine itiyor: tak, tak, tak... Bu yüreğimin sesi, dedim kendi kendime, ama içimdekini inandıramadım. Değişik bir gün bu. Bir başka gün. Ipıslak. Yağmurlar içinde. İlk olarak seviyorum. Böyle kara yağmurlu bir günü. İlk olarak. Karanlık. Soğuk. Can alırcasına rüzgârlı. Şimdi şehrin dört bir yanı ayrı koşturu-

yor. Şehir kocaman bir turşu, bu yağmurlar da turşu suyu. Yağmur. Portakallar satılıyor, elmalar sandıklardan çıkarılıyor, ölüler kefenleniyor, insanlar birbirlerine sarılıyorlar. Umutlar büyütülüyor, umutlar öldürülüyor. Kahveler içiliyor. Konuşuyorlar. Koca bir şehir kendini yalanlıyor. Yağmurda. Sanki ben bütün bunlardan uzağım. Kilometrelerce, yüzyıllarca uzağım. Bir noktayım, belki de iki nokta. Yarımım, yarım yamalak bir şeyim. Eksik. Hattâ yanlış. Yanlışlarla dolu. Ayrıntısız, kabataslak biriyim. İlk olarak yenileniyorum. Topraktan ilk süren otlar gibi. Yeni şeyler buluyorum kendimde. Yüzyıllar kadar uzak, yüzyıllar kadar yakın şeyler. Duygular. Bunları bilebilsem, adlandırabilsem. Karmaşadan kurtaramıyorum kendimi. Sevinçlere benzer bir şeyler kımıldıyor içimde. Kalksam, gitsem, sokaklarda dolaşsam. Bir sokaktan bir başka sokağa geçsem. Şerbetçileri bulsam, bir bardak şerbet içsem. Sakız çiğnesem. Ya da otobüse atlasam, bu çetrefil şehri gezsem. Sonra deniz kıyısına insem. Kıyı uzun ve geniş bir umut gibidir şimdi. Islanmak istiyorum.

Paltomu, kasketimi giydim. Kim ne derse desin gidiyorum. Gece gibi ılık bir şeyin ortasında yürüyorum. Belki de bunun adı sessiz bir çılgınlıktır. Romanlara uymayan serüvendir belki bu. Garip bir uykusuzluk gözlerimde. Yağmur yağıyor. Islandıkça ıslanıyorum. Gözlerimden dudaklarımdan süzülüyor sular. Sular ensemden sırtıma iniyor. Paçalarım su içinde. Daha da ıslanmak, daha da ıslanmak istiyorum. Akşam karanlığı çöküyor. En az bir yıl var akşama. Yeni bir roman yazmalıyım. Yağmur sırtımda yürüyor, kamburum gibi. Annemin beni ürküten sesi: Hasta olacaksın! Akşam

karanlığı çöküyor, yavaş yavaş. Nasıl da tedirgin bir şehir. Nasıl da koşuyor! Nereye? Kimin peşine? Kimsenin, kimsenin...

Bir kahveye girdim. Gündüz bitti bitecek. Benden kötü romancı yoktur. Karıştırıyorum. Nedense içim titriyor. Üşüyorum. Hasta olacaksın! Eksiksiz üşüyorum. Bu çok bilmiş şehirde, bu bilgiçler şehrinde ne çok üşüyorum. Donuyorum. Dişlerim birbirine vuruyor. Üşüyorum. Bu şehir nedense bana kusma duygusu yerine üşüme duygusu veriyor. Tir tir titriyorum. Vakit geç. Vakit yok. Vakit denen şey hiç yok. Kahveci ilgiyle bakıyor bana. Bile bile ıslanmış biri olarak neredeyse utanacağım. Kahveci ne diyor? Bir deli, diyor gözleriyle. O da her bilmediği şeye deli diyor. Ben onun gözünde eksiksiz bir deliyim. İçimi tutuyor delilik, sıtma gibi. Hava kararıyor. Karnım aç. Uykusuzum. Gözlerim kapanıyor.

Yağmur saçlarımı üşütüyor. Islaklığı omuzlarımdan belime kadar sırtımın her yerinde duyuyorum. Düşünüyorum: ne iri gözleri var. Yüzü kaçıyor belleğimden, Rüzgâr baskın. Yağmur, yağmur, yağmur, yağmur... Hep o düzende yağıyor sabahtan beri. Gözleri denizin çok uzak yerlerinde büyüyen bir karanlık. Yağmur. Artıyor. Daha hızlı. Daha da. Yüzü belleğimde apaçık birden. Dün akşamki yüzü, yalnız o. Birdenbire apaydınlık bir sezgiyle görünüyor. Sonra birden bulanıyor, siliniyor. Yağmur yağıyor. Hava kararıyor. Dokunuyorum yağmura. Kolundan tutuyorum. Tanımaz gibi bakıyor.

YİRMİ

Buluştuğumuzda ağlamaklıydı. Yalnızlığa benzeyen kırgın bir güzellik vardı yüzünde. Akşamlar ve kırgınlıklar, gülüm: işte bizim köpek balığı yazımız. Yılgın bir çocuğun haritalarda renk renk dünyalar bulan karmaşık gönlünü yansıtırdı yüzü, bu yüz birden bir umutsuzluk denizi olup çıkmış.

— Ben hep böyleyim işte, bulduğum yerde kaybederim. Yazgıya falan inanmam ama, bulduğum yerde kaybederim nedense. Sevinememek zorundayım demek ki.

— Ne oldu Ayşe, anlatsana.

— Kaynanamdan haber geldi, bizimkini hastaneye kaldırmışlar.

— Sana ne bundan?

— Kötü durumdaymış.

— Nasıl?

— Kendini mi öldürmek istemiş, nedir. Bunlar böyle, zorda kaldılar mı gösteri yaparlar. Kaynanam yalvarıyor düpedüz. Ne yapacağımı bilemiyorum.

— Gidecek misin?

— Sanırım.

— İyi düşündün mü?

— İyi düşünecek vakit olmadı, ama gideceğim.

— Ne demek?

— Böyle bir durumda kimseyi yüzüstü bırakamazsın.

— Bırakamaz mısın?

— Bırakamam. Hele, benim yüzümden acı çeken birini.

— Sen gitmesen olmaz mı? Kimseleri yok mu senden başka?

— Sürüyle yakınları var. Kaynanam diyor ki, çok ilaç aldığı için kocanı hastaneye kaldırdık, beni kırma, gel, diyor.

— Kaynanan kırılmaması gereken biri mi?

— Bir bakıma. Her neyse, sanırım bu durumda...

— Kötü oldu bu iş, Ayşe.

— Batağa düşen kişi çırpındıkça batar. Ben de batağa mı düştüm nedir. Batmayacağım ama, Batmayacağız. Batmamak zorundayız da ondan. Batmak denen şey inancımızla bağdaşmaz bizim. Biraz kendimizi toplasak iyi olur. Yanlışlarımızı yavaş yavaş ayıklamak zorundayız, ortalığı ayağa kaldırmadan. Sen aklını kullan, Hüseyin. Ben de aklımı kullanayım.

— Ben sana destek olurum, ama bu işte büyük yük sana yüklenecek.

— Paylaştığını bilirsem dayanırım.

— Budala bir durum adına, yanlış bir çevreye yeniden girmek zorundasın, Ayşe. Gözleri sende olacak. Onu kahraman, seni canavar sayacaklar. Kocan, onlara göre, yeniktir ve haklıdır. Çünkü onlar bizim budalalık dediğimiz şeyleri dünya durdukça durması gereken birer yücelik sayıyorlar. Bu güçlüğü yenebilirsen... Kahramanlıkları sevmiyoruz, haklı olmakta da gözümüz yok bizim. Onların yeri sağlam. Onlar her depremden ütüsü bozulmamış olarak çıkıyorlar. Doğru olan biziz, sen bize bak. Sıyrıl onlardan ve gel. Bu yanlış, çağların azalta azal-

ta bugüne getirdiği bu yanlış nasıl olsa bitecek. Onlar bir gün bitecek.

— Doğru.

— Her şey bizim gibi yorgunların sırtına yükleniyor. Ama umutsuz olmak yok!

— Umutsuz olur muyum! Ne güzel bir gece yaşadım. Hiç bir zaman olmadığım kadar umutluyum. Umut denen şeyin ne olduğunu bugün anlıyorum. Umudu dün gece seninle kurdum.

— Yapayalnız kalacağım burada.

— Ben de orada.

— Seninle geleyim mi?

— Olmaz, yanlış olur, birçok bakımdan.

— Ardından gelsem?

— Kalmaya gitmiyorum ki. Nasıl olsa geleceğim. İnanıyorsun değil mi?

— Sana inanmamayı düşünemiyorum zaten.

— Ne güzel şey benim için. Şımartıyorsun beni.

— Kimse şımartmadı bizi. Birbirimizi şımartmışız, çok görme.

— Gerçekten, kimse şımartmadı.

— Nasıl da iniyor yağmur. Islanmadık yerim kalmadı.

— Yürümesek, Hüseyin, hasta olacaksın.

— Yağmur her zaman inceden yağmıyor.

— Dün gece bardaktan boşanırcasına yağdı. Boğulacağımı sandım. İlk olarak, ama ilk olarak böyle bir yağmur.

— Bu akşam da sürüyor.

— Bu akşam da sürüyor. Senin içine geçiyor, iliklerine işliyor, benim bütün yüzüm ve saçlarım ıpıslak. Daha da ıslanalım istiyorum. Ama sen hasta olacaksın...

— Önemseme.

— Gidelim evine, ilkin şu çamaşırlarını değiştir. Bu gece sabaha kadar seni seyretmek istiyorum. Masanda çalış, uykun gelince uyu. Ben sabaha kadar seni seyretmek istiyorum. Romanını yazacaksın. Hani bir romana başlamıştın, ne olursun onu yazma. Bu gece bir roman yazsan, bizi anlatsan.

— Yeni bir romanda mı?

— Yepyeni bir romanda.

— Yalova vapurundan başlayarak?

— Elbette. Yalova vapurundan başlayarak.

— Becerebilir miyim dersin?

— Becermek zorunda olduğunu biliyorsun.

— Ama bizim romanımızı...

— Onu da.

— Büyük destek oluyorsun bana. Utanacağım başaramazsam.

— Yaşadığımızı anlatmalısın. Yaşadığımız şeyleri. Bizi konuşmalarımızla göstereceksin. Kimiz? Neyiz? Yerimiz ne? Yağmur neden bizim için önemli. Bizi birleştiren ne? Ama, üşüyorsun sen, bir şeye binip gitsek...

— Artık bir şeye binemeyiz. Ara sokaklara sapacağız, iki dakika bile sürmez. Hem, acelen ne, biraz ıslansak, biraz üşüsek ne çıkar. Şehir yıkanıyor, biz yıkanıyoruz. Ama bu akşam yağmur ne diye bu kadar sıkıntılı?

— Sıkıntılı mı? Bilmem.

YİRMİ BİR

— Soyundum, dinlendim. Sen yorgunsun Ayşe'm, uzan şuraya. On dakika kapasan gözlerini...

— Uyumasam?

— Gözlerinden belli, bitkinsin, sıkıntılısın.

— Uzanırsam...

— Uyursun, daha iyi. Sen uzan, hiç bir şey düşünme. Ben sana çay demleyeyim. Birazdan uyandırırım.

— Uyandırmazsın.

— Uyandırırım.

— Beş on dakika gözlerimi kapasam belki de iyi olacak.

— İstersen git içeriye yat.

— Yok, şuraya uzanacağım.

— Sen bilirsin. Suya dalar gibi, havada yüzer gibi bırak kendini.

— Evet, göçmen kuşlar gibi, ikide bir çekip gitmek zorunda olanlar gibi.

— Seni yoracak şeyler düşünme, bırak.

Gözlerini kapar kapamaz daldı. Çocuk uykusudur bu, başını yastığa koymanla başlar. Ilık bir sudur, akar geçer, duymazsın. Uyku daha çok çocuklarındır. Çocuk uykusu. Bir süre pencereden baktım. Kimseler yok sokaklarda. Ne inatçı bu yağmur. Bakkalın çırağı kapının önünde burnunu karıştırıyor. İçimden bir şey-

ler yavaş yavaş kayıp gidiyordu, sessizce. Gidecek. Engellemem. Belki de dönmeyecek. Yok, yok, dönmez olur mu? Kime gidecek, evleri nerede, nasıl, bilmiyorum. Kocası kimdir? Belki de sevebileceğim biridir. Nedense kocasını sevebileceğimi pek sanmıyorum. Frankfurt'ta bir adam. Başında tüylü şapka. Kendini beğenmiş mi? Ne demek, evrenin orta noktası.

Acındırmalarla kim ne kazanacak? Onlar kim? Onlar belki bizden daha yalnızlar. Büyük bir kalabalığın içinde yapayalnız. Belki kendileriyle bile yalnız. Genç kızlar nereden bulur bu koca budalaları! Yararlanmak ve yitirmemek, bütün kaygıları bu. Kimlerin, genç kızların mı? Hayır, onların. Belki genç kızların da. Yağmur var gücüyle indiriyor. Belki sabah olacak yakında. Akşam olmadan sabah olur mu? Yağmurun verdiği garip duygular. Ama sabah olacak. Güneş batıyor mu, doğuyor mu? Güneş yok ki ortada. Yağmur bastırdıkça bastırıyor. Frankfurt'ta bir otel odası düşünüyorum. Frankfurt'u düşünemiyorum. Şehirler, şehirler... Yine de, Frankfurt'u tasarlamaya çalışıyorum. Frankfurt'ta bir otel odası. Duvarları açık yeşil. Frankfurt'ta bir otel odası düşünmeye çalışmak zor oluyor. Böyle bir odada düşünemiyorum Ayşe'yi. Bir adam. Tüylü şapkası iyice başında. Ayşe kahkahalarla gülüyor. Ben de gülüyorum. Gülmemeliyim. Ben yapmamalıyım. Ama kendimi tutamıyorum. Tam bir hokkabaz. Ayşe uyuyor. Yağmur yağıyor. Pencereden bakıyorum. Gök öldü. Gök çekildi aradan. Dipsiz bir kuyu, karanlık bir çukur açıldı yukarıda. Çatlaklarından sular giriyor. Ürküntü vermek için. Frankfurt'ta bir akşam. Şapkası tüylü bir adam. Ne kadar da hoş biri. Sanki can yoldaşıyız. Macun şekeri gibi sarkıyor damdan. Ne ka-

dar da hoş biri. Çilek kokuyor elleri. Ne gezer! Yok canım! Gök boşalıyor. Ayşe'yi Frankfurt'ta düşünemiyorum. Adamın kafasında bir şapka. Herkese yukarıdan bakıyor, yaşamamış bir savaşçı gibi. Kurgularım dağılmakta. Frankfurt çirkin bir şehir midir? Yaşadığına bakar. Ne güzel ne çirkin. Bir gün Frankfurt'a gitmek? Frankfurt'a gitmek mi? Hayır, istemem. Onları başbaşa bırakmalıyım. Yağmur iniyor. Gökler zar gibi yırtılıp gitmiş. Göklerin yerinde şimdi kocaman bir karanlık var. Öyleyse yıldızlar ne oldu? Yıldızlar da yırtılan gökle birlikte yokoldu. En çok çoban yıldızına acırım, kutup yıldızı da iyidir ama. Yıldızlar kuş oldu, elma dallarına kondu.

Çaydanlığı ocağa koydum. Ocağı yaktım. Neden sığamıyorum eve? Neden içim gitmek, gitmek, gitmek istiyor? Ayşe'yle gitmek mi? Hayır. Tek başıma. Ayşe gitmeye kalktı. O zaman birden yalnızlığı eski yerinde duydum. Ondan önce, ondan önce öyle değildi. Umutsuzluktan çok umut, yanlıştan çok doğru, bulanıklıktan çok kesinlik vardı. Bu belki benim suçum, benim dayanıksızlığım. Ne bileyim, belki de Ayşe'nin buradaki insanca davranışını anlamıyorum. Yağmura bakıyorum. Dikine. Yağmur inatçıdır, böyledir kendini bilen yağmur.

Su kaynıyor, çayla su karışıyor, yağmur yağıyor; düşüncem yormaya başlıyor beni. Rüzgâr esiyor, otomobillerin bağırtıları duyuluyor. Sanki hiç bitmeyecek bu yağmur. Sanki bir daha güneş hiç olmayacak. Yağmur yağacak, dikine, inceden. Sonra hızlanacak. Dağlarda sel suları. Bardaktan boşanırcasına. Taşlar sularla yuvarlanacak. Uzaklarda çocukluğumun geçtiği yerlerdeyim. Oralarda da yağmur yağar mıydı? Oralarda yağmur yoktu belki de, yalnızca

güneş ve karlar vardı. Issız bir tango gibi anılar. Koyu, hırslı, şaşırtıcı bir yağmur. Camların aralığından sızmak istiyor. Akşamı çevreledi birdenbire. Sabaha kadar kesilmeyecek. Sabaha kadar.

— Uyandırıyorum seni ama... istersen biraz daha uyu.

— Oh, bir yüzyıl uyumuş gibiyim.

— Daha uyu istersen?

— İyi ki uyandırdın. Bir yüzyıl dinlemek yeter. Bu çay kokusu gerçek mi?

— Gerçek.

— Eh, uyumuyorsan kalk diyorsun, öyle mi?

— Evet.

— Yağmur yağıyor mu yine?

— Bardaktan boşanırcasına. Sen uyurken yağmuru seyrettim.

— Nasıldı?

— Frankfurt'u anlattı bana.

— Ne diye?

— Ben bilmiyorum da ondan.

— Karanlık bir şehirdi, dedi mi?

— Sen üzülürsün diye söylemedi.

— Asıl sen üzersin beni böyle.

— Orada da yağmur yağarmış.

— Yalan söylüyor.

— Frankfurt'ta kocaman bir istasyon var, dedi.

— Doğru söylemiş.

— Gerçekten dönecek misin?

— Gidişimden bile kesin.

— Seni uğurlayacağım.

— Sakın ha! Vedalaşmayı bilmem.

— Bahara kadar gelir misin?

— Deli misin sen? Öldürmek mi istiyorsun beni?

YİRMİ İKİ

«Sevgili Hüseyin,

«Nedense bugün pek sinirliyim. Sinirlileri hiç sevmem, hele sinirli kadınları. Sinirlilik edepsizliğin arkadaşıdır. Ama bugün ben de sinirliyim. Tren sallıyor, iyi yazamıyorum, biraz da ellerim titriyor. Saatlerdir dışarıyı seyrediyorum. Şurada burada baharı görebilecekmişim gibi, bakınıp duruyorum her yana. Bahar mı? Yıllar var bahara. Yüzyıllar. Bahara göre tam Eskiçağ'da bulunuyoruz. Uzun bir kışın başlarında. Sanki hiç bitmeyecek bir kış. Tepelerde karlar var. Dışarıda kar, içeride cıgara dumanı. Nasıl koyu bir güneş. Umduğum gibi oldu, gül açar gibi açtı güneş. Garip bir duygu oluştu aramızda: sanki biz hep yağmuru istiyoruz. İçeride yakan, dışarıda donduran bu güneşte seni ne kadar arıyorum. Böyle bir yolculuğa seninle çıkmak isterdim. Ankara'ya değil, daha değişik bir yere, belki de İzmir'e. Üstelik böyle anlamsız bir işin peşine takılmadan. Gerçekten ne kötü şey, böylesine sevdiğim bir kişiyle yolculuğa hiç çıkmamış olmam. Ama, seni kendimle bir tutalı daha ne kadar oldu ki! Doğrusunu istersen pek yorgunum, ne okuyabiliyorum, ne düşünebiliyorum. Kafam keçelenmiş, gözlerim bulanmış. Galiba uzaklara dalıp gitmekten daha dinlendirici bir şey yok şimdi be-

nim için. Tren sallıyor. Bu motörlü trenleri öbürleri kadar da sevmem. Her neyse, cıgara dumanından boğulmazsak akşama Ankara'ya varacağız.

«Sanırım Ankara'dan sana sık sık yazacağım. Ama, şu özel durumla ilgili haberler bekleme. Seni hiç bulaştırmak istemiyorum bu işe. Ben ettiğim aptallığı ödüyorum, sen ne diye durup dururken dert alasın başına. Budala genç kızlık duygularının bugüne kadar vuran sonuçları. Benim gibi prens aramaya çıkanlar birer uyuz horozla döndüler. Başına iş açtığını geç anlıyor insan. İşin bir başka yönü var: olanla yetinme zorunluluğu. Yetinebilen kurtarıyor. Benim gibi sivri akılılılar da... Neyse, seni bildum ya. Yine de, içimde pek kötü bir duygu var... Sanki seni bir daha görmeyecekmişim, seninle bir daha karşılaşmayacakmışım gibi. Trene bindiğimde başlayan bu duygu gittikçe koyuldu. Nereden geliyor, bilemiyorum.

«Yine dışarıya daldım bir süre. Her dışarıya bakışta, ne garip, bir bahar arıyorum. Kış gelirken baharı duyarım ben, kış boyu geldi gelecek diye baharı beklerim. Baharı bu kadar çok mu seviyorum? Yok canım! Bahar ummak, baharda olmaktan güzeldir. Ben de bu umudu yaşıyorum bütün kış. Her kuytuda bir bahar saklıymış gibi geliyor bana. Derken, bahar duygusundan çıkıp yine o sana kavuşamama korkusuna düşüverdim. Sensiz olabilmek diye bir şey kalmadı benim için. Belki de bu kesinlik gözümü korkutuyor. Söylediklerimi anlıyorsun. Söylediklerini anlıyorum.

«Bunca kimsesizliğin üstüne çıkıp gelmiş birinin bu kadar önemli olması olağandır. Çok bilmiş değilsin, şaşılacak şey. O geri kalmışlardan değilsin, bilgiçliklerin arkasına saklanmıyorsun.

Doğalsın. Yalancı değilsin. Yapmak istediğin her işi gerçekleştirebilirsin, inanıyorum. Yalın yöneliyorsun. Neyse, ben bunları yazarken tren aldı başını gidiyor. Bir ara uyumuşum. Seni gördüm. Yağmur. Dünkü yağmurdan. Sıçrayarak uyandım. Önemli bir haber götürürmüş gibi koşuyor tren. Gitmek varmaktan daha güzel, hiç değilse bugün. Bereket karşılayanım olmayacak, habersiz gidiyorum. Beni görür görmez «büyük suçlu geldi» der gibi davranacaklar. Kurbanı suçlu sayma kolaylığı. Oysa, kimse kurban edenden daha suçlu olamaz. Çektim çekeceğimi, sürmesin artık. Hani sana bu konuyu açmayacaktım? Deli miyim neyim, ikide bir sürüklüyorum seni bu saçmalığın içine. Yanımda değilsin ki susturasın beni.

«Akşamları eve erkenden gideceksin, romanlarınla başbaşa kalacaksın, söz mü? Başka türlüsü yanlış olur. Her sallantıda bir kere düşersek... Artık sıkıca tutun ve dağınıklığı boşver. Bunlar öğüt sana. Geçici sallantılar bunlar. Bir gün bardaktan boşanırcasına gün doğacak. Uyku bastırıyor. Uyanıkken uyuyorum. Adasız ve sınırsız bir deniz düşündüm, nasıl da dinginlik verdi. Nasıl deniz özlüyorum, bir bilsen. Yanına uzanacaktım. Kumlara. Altın sarısı kumlara. Yazı bekleyeceğiz. Mavi-sarı bir yaz. Dur, belki de bu tren sana ve yaza koşuyor. Birdenbire sevinç tuttu içimi. Sevinç yavaş yavaş gelmeli, birden gelen sevinçler hemen koyu bir acıya dönüşür. Sevinç sardı yüreğimi, sana geliyormuşum, sana dönüyormuşum gibi. Daha Ankara'ya çok var. Durup durup yazıyorum. Ne geveze bir kadın oldum. Bak ne diyeceğim, bana ille de yazmak istersen, yazmadan edemezsen, yaz. Adresimi bırakmıştım sana. Ama yazmasan daha iyi olur. Seni sevgiyle kucaklarım.

— Ayşe.»

YİRMİ ÜÇ

«Sevgilim,

«Ben hiç bir zaman yalnızlığa sahip çıkmadım. Yalnızlıktan bir dünya görüşü kurmak istemedim. Yalnızlığa yüz vermedim kısacası. Ama hep yalnız kaldım. Demek insan yalnız kalmak zorunda kalabiliyor. Şimdi Ankara'da, kat kat evler arasında yokolup gitmiş durumda, ne yapacağımı bilemeden, bilmek istemeden, bir yığın budalalıkla burun buruna... yalnızlık duygusundan başka ne duygusu duyabilirim? Korkutucu bir biçimde kendime kapanıyorum. Çabuk kaçmalıyım buradan, yoksa dumandır işim. Budalaca sorular soran bakışlar, yatağa deve gibi çökmüş bir «müntehir»... Bunlar benim yaşaya yaşaya doyduğum, artık yaşayamaz olduğum zavallılıklar.

«Acıma duygusu yoktur bende. Sevmeyi ne kadar bilirsem, acımayı da o kadar beceremem. Bendeki acıma duygularını kamçılamak için bir oyun uydurmuşlar, bilinçsizce. Acıma duygularından sevme duygularına geçilebilir mi? Neyse, geleceğim günü daha şimdiden kararladım. Korkunç bir uğultu var yöremde, dayanamıyorum. Kulaklarımı sağır edecek. İsteyen istediği gibi yaşar çöküşünü. Ayakta durmayı bilmeyenler bari düşmeyi bilseler. Yine de iyiyim, dirençliyim.

«Ankara ne kadar soğuk. Serseri gibi dolaşıyorum. Serseriliğin bir tadı varsa, onu ben çoktan çıkardım. Soğuk ve Kızılay, Kızılay ve soğuk. Ulus ve soğuk. Soğuk ve Maltepe. Kitap okuyorum. Ne kötü çeviriyorlar kitapları. Fransızca kitaplar aldım burada, gelince sana gösteririm. Can atıyorum gelmeye. İstanbul, yağmur, sokaklar, sen. Senin çocuklar gibi sevinişin bir şiir kuruyor kafamda, yazık ki bu şiiri kâğıda dökemiyorum. Keşke gelmeseydim. İnsanca bir tutumdu ama, sanırım gereksizdi. İnsan her durumda, her sallantıda ayakta kalabilmeli. Bunu ben mi öğreteceğim onlara? Biz nasıl ayakta kalabiliyorsak, onlar da ayakta kalabilmeliler. Üstelik onlar daha kolay durabilir ayakta: sağlam destekleri var.

«Istanbul, yağmur, Yalova vapuru, sen, dört ayrı gece... bunlar kocaman bir şiirin içinde gelişigüzel buluşmuş sözcükler gibidir. Belki de aldın başını, şiir yarıda kalsın diye, Yalova'ya gidiyorsun. Belki de Bursa'ya geçeceksin oradan. Ne garip bir gezgin ve ne garip bir romancısın sen. Belki, yine acemice, ama bütün bir dünyanın pisliklerini arındırmak istercesine, geçtin kâğıtların başına, problemini çözemeyen bir ilkokul öğrencisi gibi kan ter içinde romanını yazmaya çalışıyorsun. Ya da, hiç ummadığım, hiç istemediğim biçimde, Güzelyurt meyhanesindesin.

«Kar çiseliyor yavaş yavaş. Kar buranın tek satırlık şiiridir. Üşümüş bir şairin son mısrai. Ne garip, kar bizim değil yağmur bizimdir diye seslenmek geçiyor içimden. Soğuğa da, kışa da alışığım. Savaş yıllarında, her yanıma dalayan kazaklar giydim. Soğuktan korkmuyorum, bu anlamsızlıktan korkuyorum. Annemin teyzesi var burada. Onu arayıp buldum. Kırk yaşında-

ki kızıyla oturan bir ihtiyarcık. Dünyaya kazık atmamış ya da atamamış insanların duruluğu var yüzünde. Taze kahveye tutkun, portakalı çok seviyor, cinayet haberlerini kaçırmıyor, uzay çalışmalarını düşünüyor. Dünyanın yuvarlaklığı konusunu çok merak ediyor. Bunamış zavallıcık. Beni bu kadar yürekten karşılayacağını ummazdım. Ona taze kahve götürdüm. Kahvelerin bayatlığından yakındı uzun süre. Derdine ortak olmaya çalıştım, kahve denen o karanlık şeyi pek sevmesem de. Akşam yemeğine kalmadım diye üzüldüler. Kalamazdım. İçim sıkılıyordu. Şimdi bomboş, benim için bomboş bir akşamda, bir pastanede sana bunları yazıyorum. Vara yoğa duygulanmam ama, nedense çok duyguluyum bugün, bıraksam gözlerimden yaşlar boşanacak. Biletiim alıp kaçmayı bile düşünüyorum. Ne var ki, kaynanam rica ediyor... Sanki ben burada olursam, adam bütün umutsuzluğuna rağmen kafasını toplayabilecek.

«Yarın bu işe bir nokta koyabilsem. Ailenin kendini anlayışlı ve yetkili sayan «aydınları» öğüt vermeye bile kalkıyorlar bu isyancı geline. Bilirsin, öğütler çocukluğumuzdan beri dumanı etmiştir bizi. Bir sabır gösteriyorum, bir öfkeleniyorum. Yarın kocamla teke tek görüşeceğim. Çünkü, sanırım yarın, yarın değilse öbürgün taburcu edecekler onu. Hastaneden çıkmasını bekliyorum, anlayacağın. Ona senden söz edeceğim. Ben adamı yere vurmayı seven kadınlardan değilim. Düşmesin, düşse de bir yerini incitmesin istiyorum.

«Beceremeyecek, çünkü pek kötü şımartılmış. Dünyanın büyük sahiplerinden biri sayıyor kendini. Sanki güneş ışıklarının bile yüzde bilmem kaç hissesi onun. İstenmemiş olmayı kendisine yediremiyor. Çenem düştü, düpedüz,

sabrını taşıracağım. İhtiyarlık belirtileri, sevgilim, ihtiyarlık belirtileri. Gün geçtikçe çenem düşecek. O zaman beni sevmeyeceksin. Ben de olsam böyle bir çenesi düşüğü sevmem. Seni çok seviyorum. Hep seni düşünecek kadar. Kucaklarım seni. — Ayşe.»

YİRMİ DÖRT

«Sevgili Hüseyin,

«Bugün kocam hastaneden çıktı, benim anlamsız görevim de bitti. Bitti diyorum ama, bitti mi diye de soruyorum kendi kendime. Onu hastaneden almaya gidenler arasında ben yoktum. Evde bekledim. Kervan öğleye doğru eve vardı. Yüksek kurul bu işi tatlıya bağlamaya eğilimli görünüyordu. Her şeyi tatlıya bağladıkları için, dünya tadından yenmez olmuştur. Onlar konuşmaya başlamadan ben söz aldım. Görevimin bittiğini, Ankara'dan ayrılmak zorunda olduğumu, zor güç alabildiğim izni hemen hemen tükettiğimi bildirdim.

«Kocam pek konuşmuyor. Başına sardırdığı bu işlerden biraz sıkılıyor galiba. Yere bakıyor, bir de kaçamak gözlerle bana. «Bu gece bir yakınımda kalmam gerekiyor, yarın öğle yemeğine size gelirim, akşam da İstanbul'a dönerim» dedim ve çıktım. O da arkamdan geldi. Bitkindi. Yazık ki bizler kötü günler içinde olgunlaşıyoruz. Dünyanın en şımarık adamı bile çetin bir fırtınayla sarsılınca birazcık kendine gelebiliyor. Evet, bende acıma duygusu yoktur ama, yıkıp geçme duygusu da yoktur. Bu yüzden, yolda yavaş yavaş yürürken, ona en kısa zamanda ayrılmamız gerektiğini anlattım. Senden de sözettim. Sonra birlikte bilet aldık bana.

Yarın akşam beni uğurlayacak. Öbürgün de ayrılabilmemiz için ne gerekiyorsa yapacak.

«Ben şimdi bu mektubu sana pastanede yazıyorum. Gece treniyle dönmek belki yorucu olacak ama, neyse. Trenden iner inmez eve giderim. Belki ben senin eline bu mektuptan önce geçerim. Demek ki, bu iş burada bitirilmiş oluyor. Hava nasıl da soğuk. Sen yanımda değilken, soğuk denen şey baştan sona anlamsız. Keşke şu Ankara'ya hiç gelmeseydim, içimde garip bir boşluk, anlamsız bir tedirginlik belirdi. Ama, gerçekten çok garip bir korku var içimde. Bana yardım etmelisin, hep tetikte olmalısın, hep uyanık kalmalıyız. Yoksa birbirimizin karşısında iki günde eskiyiveririz. Ben yaşadım bunu, biliyorum. Sevilmek rahatlatmamalı seni. Beni de. Gözlerinden öperim. — Ayşe.»

YİRMİ BEŞ

Akşamın masmavi bir beyazlıkta göğe ağan saatlerinde, durabilmek için kocaman bir nokta bekleyen çarpık bir satır gibi uzayıp gidiyoruın. Karanlık yayılıyor, koca şehir bu sessiz karanlığı vurdumduymaz bir yavaşlıkla kendine çekiyor.

— Gel bakalım güzel yolcu, nasıl da özlettin kendini.

— Gördün ya gelebildim, dönebildim.

— Biliyordum döneceğini. Ayşe dönecek, diyordum hep. Ama yokluğunda çok kötü bir sınav verdim. Tembellik ettim. Ben romancı değilim, romancı taslağıyım. Hep böyle kalacağım, görürsün.

— Hiç bir şey yazmadın mı?

— Birkaç sayfa, zorlama.

— Yazarsın.

— Evet ama bu nereye kadar gider, ve...

— Canım, kimseye roman borçlu değilsin sonunda.

— Yok, gevşeme sen de benim gibi. Bari sen gevşeme.

— O zaman davran kâğıtlara!

— Sen gittin, ben burada tam bir meyhane kuşu oldum.

— Canım, ne yapalım, geçici bir durumdur, önemseme.

— Ben böyle tasarılar arasında yok olup gideceğim, görürsün. Olamaz mı?

— Neden olmasın.

— Budalanın biriyim ben.

— Saçmalıyorsun. Hem sana bir şey söyleyeyim mi? Romancılığın vız gelir bana.

— Sevdiğin kişinin bir anlamı olmalı.

— Var, neden olmasın. Olduğu gibi görünen birisin, az şey mi bu?

— Başarısız biriyim, saçma sapan konuşan bir gevezeyim. Tiksindiğim adamlardan daha boşum. Ben de onlar gibi bir aydın kırmasıyım. Hergele sürüsünden daha önemsiz bir başarısızlar sürüsü, ben de o sürüde bir baş hayvan...

— Bu kadar yüklenme kendine.

— Doğrusunu istersen, hiç bir şey, ama hiç bir şey bilmiyorum. Birkaç mısra ezberlemişim, o kadar. Roman nedir, nasıl yazılır, bundan hele hiç haberim yok.

— Kendini eleştirmiyorsun, aşağılıyorsun. Hiç değilse şimdi yapma bunu. Ben seni rahatlığınla çok sevmişim. Bir şeyler yapacaksan, o rahat bakış içinde yapacaksın. Roman yazmaya çalışman güzeldi, biraz da çocukçaydı. Şimdi romancı olamama telaşın çok kötü, çok yakışıksız.

— Ama, ben...

— Ne olursun yapma, iki gözüm. Bir geri kalmışlık, bir gecikmişlik, bir başaramamışlık havasına girme. İstersen romanı bırak, hiç değilse şimdilik bırak. Ama dünyaya gülerek bakan iyi insan yüzünü bırakma. Asık suratlı bir romancı ne işime yarar benim. Senden beklediğim o kaşarlanmış koca adam tavrı değildi. Bütün büyük romanları büyük çocuklar yazıyor. Gülüşün, boşverişin, yalın ve saygılı oluşun çekti beni. Gösteri yapmadan yaşayan, ol-

duğu gibi olabilen biri. Sonunda ben bu seferden eli boş dönebilirim, ama senin kendini hırpalaman yazıktır.

— Belki de bu duygulara senin Ankara'ya gidişinle kapıldım.

— Ne diye?

— Gelmeyecekmişsin, gelsen bile bir yanını orada bırakacakmışsın gibime geldi. Hep bu duygunun içinde oldum. Bu duygu çok yordu beni. O zaman dağıldım. Dağılınca da kendi gözümde küçük düştüm. Ben alışamayacağım senin benden biraz da olsun kopmana.

— Bir küçük aksaklıktan bir yıkım çıkarmak olmuyor mu bu?

— Olmasına oluyor elbet.

— O zaman biraz daha yapıcı olmak gerekir. Gitmem gerekiyordu. Gittiğim gibi de dönmem gerekiyordu. Gittim ve döndüm. Bocalamamalıyız. Bak ben bir süredir hep itiliyorum, bir sağa, bir sola, ama bocalamıyorum. Zamanında görecek ve elin titremeden uygulayacaksın, gerisi palavra.

— Sen elin titremeden mi uyguladın?

— Elbette, ne sanıyorsun! Yıkılmaya hazır birini bırakıp geldim, sırf bir saçmalık uzun sürmesin diye.

— Onu demek istemedim, kızma. Gerçekten, bilmek istedim, bilmek istiyorum içinde bir tortu kalıp kalmadığını.

— Bunu ben de bilemem iki gözüm. Nereden bileyim. Bildiğim, sana çok yakın duyuyorum kendimi.

— Bir gün beni bırakır gidersen?

— Aşkın sigortası yok ki.

— Ne demek o?

— Nasıl bilebilirim yarın ne olacağımızı.

— Her neyse, Ayşe, tartışmayı keselim.

— Bazı şeyler yaşanmak içindir, konuşulmaya gelmez.

— Evet ama...

— Anlayamadığım bir şey var bugün sende. Garip bir sinirlilik.

YİRMİ ALTI

— Gel bir yerde bir şeyler yiyelim, Ayşe. Atalım bu üstümüze çöken kötü havayı. Üç beş günde paslandık mı, nedir? Bocaladık, diyelim. Ama bitsin...

— Bocaladık sayılmaz.

— Bu gece şöyle bir güzel dinlenelim ikimiz. Biraz bir şeyler içelim.

— Gerçekten öyle yapalım. Sabaha kadar uyumayalım. Uyku bu akşam ölüm kadar korkutuyor gözümü.

— Zaten uyumayalım, ayıp artık.

— Öyle ya.

— Bazı akşamlar durgundur böyle, Ayşe'm. Yapayalnız bir serinde bir çöl ağacı gibi. Sanırsın her şey çok yavaş akıp gidiyor. Hatta dünya durmuş gibidir. Ayşe'm. Durmuş gibiyizdir. Çok zaman bu yavaşlık bahara yakın günlerde duyulur, bir de beklenmedik güzel günlerde. Oysa bahar nerede! Yıl var bahara. Baharı söyleyen günler bu günler. Bu akşamlar bahar akşamları gibi. Yoksa dünya böylesine durgun olmaz çok zaman. Hırçındır, yağmurludur, karlıdır.

— Bu akşamdan topu topu kaç tane vardır dünyada?

— Ne güzeldi, başın başıma değiyordu. Gene başın başıma değiyor. Yüzünü görmesem

bile.

— Ne düşünüyorsun?

— Düşünmüyorum ki, yaşıyorum. Issız bir boşluğu yürür gibi. Böyle zamanlarda insan gölge gibi süzülür. Uçucu saatlerdir bunlar. Kanatlıdır, ardına bile bakmaz. Kuştüyü gibi. Küçük olaylardan büyük şeyler kurduğumuz saatler.

— Bunlar bizim büyük saatlerimiz.

— Böyle saatler kaç tanedir?

— Ilıkla serin arası yağmur saatleri.

— Yağmur saatleri, Ayşe'm, kim bilir! Gece yarısından sonra yağmur. Fırtına, kar. Daha sokul bana. Sokul ki, eksik olmadığı kesin bilinsin. Bir şeye başlamanın ilk gününü yaşıyor gibiyim. Öte yandan, kırk yıldır tanıyorum seni. Belki bir daha gitmeyeceksin. Hiç bir yere, hiç bir anlamsızlığa.

— Bu gece sarhoş olacak mısın?

— İlk olarak sarhoşum. Yoksa, yine bir tedirginlik mi yerleşiyor içime?

— Sen bizim romanımızı yazacak mısın?

— Bizim romanımız kendiliğinden yazıldı. Ama ben de yazacağım.

— Romanlık bir yanımız da yok ki, Hüseyin. Pek basit, pek olağan, pek kendiliğinden. Senin ve benim gibi.

— Bunun romanı yazılmaz mı?

— Bilmem. Siz romancılar her zaman büyük olayların peşinde dolaşırsınız. Ne çok seversiniz öldürmeyi. Sonunda öldürürsünüz. Rahat mı edersiniz öldürünce? Sanmam. Sonra da öldürürsünüz. Sonunda beni de öldüreceksin diye korkuyorum. Daha dokunaklı olur diye.

— Budalalık olur. Ben de yapsam, başkası da yapsa.

— Öldürülmek önemli değil. Yaşamayı bi-

ien ölmeyi de bilir. Ama sensiz gitmek ölüme? Ne büyük budalalık.

— Ölmek neye yarayacak. Değil mi ki ancak yaşarken varız. Dünya akıp gidiyor, ne güzel. Bazen böyle hızlanır, bazen bir kağnı arabası gibi yavaşlar dünya. Neden zaman zaman tedirgin oluyorsun? Ben de.. Kitap okur gibi okuyorum ikimizi. Ne kötü romancıyım.

— Öfkelerin var.

— Evet.

— Kime karşı?

— Onlara karşı, hep onlara karşı.

— Onlar dediğin kim?

— Onlar kim mi, Ayşe'm, onlar kim mi? Tanımıyor musun onları? Onlar işte. Biliyorsun, daha ne diye sorarsın! Onlar. Yalnız olmak istemediğimiz yerde bizi yalnız bırakanlar. İnsanları açlıkta, yoksullukta, çaresizlikte kıvrandıranlar. Onlar, onlar işte, ne bileyim ben. Hiç bir şey bilmeyenler. Onlar. İnandırmak için tek çareleri vardır: yüksek sesle konuşmak. Anlamak için değil, kandırmak ve kandırılmak için yaratılmışlardır. Hiç bir şey bilmezler. Yıkımdır getirdikleri. Öğüt verirler durmadan. Evet, yıkımdır getirdikleri, hem kendileri, hem başkaları için. Kendilerini biraz daha az sevseler ya da biraz daha çok. Ah, ne iyi, sen onlardan değilsin. Kalıbımı basarım, sen onlardan değilsin. Onlar her güzelliğe düşmandır. Bilseler, bizim şu akşamki dinginliğimizi, gagalamaya gelirler kargalar gibi. Aşk bile düşündürmeye yetmez onları. Saygı, sevgi en son duydukları duygudur. Insanı ipe bile çekebilirler. Çok kolay tanımlarlar...

— Ne olursun, öfke duygusuna bırakma kendini. Ne demek istediğini anlıyorum. Sen hem kocamı, hem...

— Ben kocanı söylemek istememiştim.

— Onu ya da benzerlerini, ne fark eder. Onlar bir bütündür. Ama nemize gerek. Ömrümde ilk olarak bu kadar iyiyim. Bunu çok görme kendimize.

YİRMİ YEDİ

Çalgılı bir gazinoya girdik. Burası apayrı bir dünya. Sen bavul kadar bir pasaportla geldin buraya. Yabancısın. O kadar yabancı! Çünkü çocuksun sen. Seni hiç bir şey büyütemeyecek. Nasıl da gürültülü bir yer.

— Yoksa yanlış bir yere mi geldik, ne dersin Ayşe?

— Neden? Burası da bizim. Hem, senin yanındayken tedirgin olmam ben. Biliyorsun. Belki biraz gürültülü, o kadar. Seninle olunca esenlik verir.

— Gerçek mi?

— Gerçek. Siz romancılar gerçeği bizim kadar sevmiyorsunuz. Şu kemancıya bak. Belki iyi çalmıyor, ama ne güzel oynuyor oyununu. Canla başlı çalıyor. Onun için gerçek.

— Benim romancılığım galiba dipsiz bir kuyu.

— Haksızlık etme kendine. Çabayı göze alamayanlar yazgıyı göze alır. Daha yeter çabayı göstermedin ki. Sabahlara kadar çalışacağın günler gelecek.

— Yanımda olursan.

— Olacağımı biliyorsun.

— O zaman belki ben de bu kemancı gibi yaparım, canla başla yazarım.

— Her yapacağın işin kötüye zorunlu ol-

duğuna inanmış gibisin. Her anlattığın boşa mı gitti? Şeytanlar mı kovalıyordu seni? Herkes kendinin meleği ve kendinin şeytanı. İkide bir kendini suçluyorsun. Sahtekârlıktır ya da hastalıktır ikide bir kendini suçlamak.

— Kendimi suçlamıyorum, kendimi biliyorum.

— Neydi sende aksayan?

— Dirençsizdim, kendime ve dışa karşı. Tasarılarım çok sürmedi.

— Herkes kendi şeytanını öldürmeyi bilmeli.

— Öyle bir kaygım olmadı. Yanlışım da burada. Bu kaygısızlıkta. Bir şeyi bulduğum zaman... o şeyi kaybetmeye hazır duyuyorum kendimi. Bir seni kaybetmek istemedim.

— Herkes her şeyi kaybedebilir. Ama kaybetmeye bu kadar hazır olmak neden?

— Hastalıklı bir durum, elbette.

— Evet, hastalıklı.

— Ne zaman bir şeye kavuşsam, o yıkıcı tedirginlik başlıyor. Seni bile kaymekten...

— Beni kaybetmekten korkmamalısın. Artık korkmaman gerekiyor. Önemli olan, senin de benim de aksamalara hazır olabilmemiz. Ben sana bir şey söyleyeyim mi? Ben dayak altında en sevdiğine köpek diyebilen adama inanmıyorum. Gerçek bile olsa. Bütün güçlükler göğüslenebilir. Senden yıllarca uzak kalabilirim, o zaman bile yokluğun varlığınla aynı anlama gelir. Zorunda kalabiliriz birçok şeyin. Zorunluluklar gözümüzü korkutmamalı. İsterim, senin de gözün korkmasın. Dünyanın pürüzleri karşısında bocalamak olur mu?

— Korkularım var.

— Bu korkularını sezemedim baştan. Sarsılmadan direnebilecek gibiydin, her şeye. Di-

rılmelisin ama. İnsanın direncinden büyük yakını yoktur. Korkularla ne kendimize ne başkalarına bir şey verebiliriz. Hem, sen de ben de kendimiz için, ikimiz için yaşayamayız ki. Koskocaman bir dünyayı iki kişilik bir dünya sayamayız biz. Başarının tek şartı var: kararlı olmak. Sıradan insan olabiliriz, ama küçük insan olmak yok. Fareler, karasinekler, hamamböcekleri gibi olmak yok. Yoksa kocamın ne suçu vardı? Yenilgiyi benimsemiş insan küçük insandır. Biz sıradan insanlar olabiliriz, aklımızın yetmediği şeye yanarız, ama küçük insan olamayız. Küçük insanlar akıllarının yetmediği şeyi aşağılarlar.

— Yani?

— Seçimini yapmış olman gerekir. Seçim de yetmez. Bilmek ve eylemek zorundasın. Bilmeyeni kolayca suçlayamam ama, eylemeyeni kolayca suçlayabilirim.

— Bir güçlük karşısında, bir aksama karşısında bocalayıveriyorum. Elde etmekten çok vazgeçmeye yatkınım ben. Bunun suç olduğunu bile bile.

— Sana bir şey diyeyim mi? Bir kadın sevdiğini güçlü görmek ister.

— Sen de beni...

— Elbette.

—Bu yüzden korkuyorum. Yarın, öbürgün kocan gelebilir, seni arayabilir, bu beni en uzak yılgınlıklara kaçırmaya yeter.

— Onun bir daha sana gelmeyeceğini bir

— Ben de bu yüzden tedirginim ya.

bilsem.

— Kimin nereye gittiği, neden gittiği bizden sorulmaz.

— Seninle konuşmasını bile istemiyorum.

— Kıskançlık duygusu bu.

— Ta kendisi. Kalkalım mı?
— Ne olur, biraz daha oturalım, biraz daha.

YİRMİ SEKİZ

— Yorganının yüzü, Ayşe'm, ne kadar mavi.
— Göğe benzesin istedim.
— Üstündeki noktalar da yıldızlar mı?
— Yıldızlar ve yıldız kümeleri.
— Şiir gibi olsun diye mi yaptın?
— Kendim diktim. Sarsılmaz bir savaşçıya hazırlık olsun diye.
— Sonunda güçlü olmak zorunda kalacağım.
— Hepimiz zorundayız bunun. Sen de.
— Bu yorganın mavisini bu kadar sevebileceğimi düşündün mü ki?
— Hemen hemen biliyordum.
— Ucuz bir kitap gibiyim, bir çırpıda okudun beni.
— Meraklı bir kitap gibi.
— Sen romandan ne anlıyorsun, Ayşe, olayları meraklı bir biçimde ardarda dizme oyunculuğunu mu?
— Onu siz romancılar öyle anlıyorsunuz.
— Ben değil. Belki de bu yüzden roman yazamıyorum.
— Kırk yıllık karın gibiyim, ne garip!
— Ne güzel.
— Ama sen beni öldürmeyi kuruyorsun?
— Yok canım.
— Bütün romancılar sever öldürmeyi.

— Hayır.

— Bütün romancılar öyle. Öldürmekten başka bir şey bilmezler.

— Ben yaşatmak isterdim.

— Yaşatacaksın.

— Nasıl yaşatabilirim seni?

— Basbayağı.

— Ulaşamıyorum sana. Ayak bile uydura-mıyorum.

— Haydi canım!

— Gerçekten.

— Ayaklarının sıcaklığını kedar sevdiğimi bir bilsen.

— İlk olarak sağlam sözveriyorum: yarın başlayacağım romana.

— Gözlerine bakarım, unutmuşsan hatırlar-sın.

— Hiç unutturma bana bu inancı.

— Hiç unutturmam.

— Romanın bitmek zorunda, de bana.

— Derim.

— Güneş sapsarı kumları yaktığı gün bit-miş olacak.

— O kadar uzun sürer mi?

— Hiç yazmadım, bilmiyorum, sürebilir.

— Ne kadar acemi bir dünyalısın.

— Acemi bir romancıyım daha önemlisi.

— Öylesin.

— Romancıyım ve acemiyim.

— Daha?

— Korkak olduğuna inanan biriyim.

— Gerçek mi?

— Belki korkak da değilim. Ama seni kay-betmekten korktuğum kesin. O korkuyu da ye-neceğim.

— Nasıl?

— Seni bırakmayacağım.

— Tehlikeli olmaya başlıyorsun.
— Kararlı olmaya.
— Kararlı olmak tehlikeli olmaktır.
— Öyleyse tehlikeli olmaya başlıyorum.
— Daha iyi.
— Neden?
— Bilmem.
— Ne çok konuşuyoruz. Sevişirken de konuşulur mu böyle?
— O ne demek? Şaşırtıyorsun.
— Gülmekten kırılacaksın: ilk tutkum bu.
— Yalan söyleme.
— Doğru söylüyorum.
— İlk sevgin demek?
— Hayır ilk tutkum.
— Bundan önce...
— Ben bir budalalık ettim, üstünde durma.
— Ne olursun!
— Ne var?
— Bilmek istiyorum.
— Neyi?
— İlk sevdiğin ben miyim? En büyük sevdiğin ben miyim?
— Önceyi araştırmasak iyi olur.
— Daha önce kimseyi sevmedin mi?
— Bırak bunları. Anlat bana, sen bu göğü ne diye yorganına işledin? Senin yaptığın her şeyi seviyorum. Küçük parmağının üstündeki bu iz ne?
— Çıban izi.
— Eskiden de var mıydı? Fakültedeyken?
— Sen o zaman elimden habersizdin benim.
— Var mıydı ama?
— Vardı.
— Neden bugüne kadar görmedim?

— Görmedin. Ben üzüleyim diye.
— Ama sen nè diye bu kadar yıldızı getirdin buraya?
— Seni kıskandırmak için.
— Bize bakarlar mı?
— Kimler?
— Bu yıldızlar.
— Tutulurlar bile.
— Kendi işlerine baksalar?
— Bir gözleri bizdedir.
— Ayıp değil mi?
— Ayıp nedir, düşünmezler.
— Benim romanımda da olacak mı bu yıldızlar?
— Bu yıldızlar olacak. Yağmur da.
— Yağmur da mı?
— Yağmur da. İncecik.
— Yağmur hep inceden yağar.
— Hepimiz için mi?
— Hepimiz için. Bizim için.
— Camlar için?
— Camlar için pek bir şey değişmez.
— Neden?
— Onlara göre ne var!
— Bana bir masal anlatsana, Hüseyin.

YİRMİ DOKUZ

«İnatçılığı inanç yapan keçiler. Güneş dağlara vurmadan tam bin beş yüz yirmi dört yıl önce, ya bu dünyada ya da bu dünya kadar güzel bir başka dünyada, Zmbrt krallığı adıyla anılan bir keçiler ülkesi vardı.

«Keçiler, bildiğin gibi, inatçı yaratıklardır. En küçük inatlar uğruna en büyük şeyleri gözden çıkarırlar ve insanlardan bu yanlarıyla ayrılırlar.

«Zmbrt keçileri de inatçı mı inatçıydı.

«Sanata, kadına, **kltk** denen meşe palamudu yahnisine tutkun olan kral Krnk I zamanında ülke çekişmeler içinde çalkalandı. Krnk I bazı konularda inadı yasaklamış, bilmeden ve anlamadan inatçılık edenlerden otuz **krt** (keçi parası) ceza alınmasını buyurmuştu.

«Krnk I tam yetmiş yıl, on dört saat, elli altı dakika, yirmi saniye saltanat sürdü ve ilâç içmemekte ayak dirediğinden yirmi birinci saniyede dünyasını değiştirdi. Onun zamanında ülke sallandı durdu, bu yüzden Zmbrt tarihindeki bu döneme «salıncak dönemi» denir. Bazı tarihçiler bu dönemi «sözde inatsızlık çağı» diye adlandırırlar.

«Bir keçiden çok uyuz bir sokak köpeğini andıran Krnk II keçilerin en yoksunu, en zavallısıydı. Kadına, tütüne ve her şeye tahta geçtik-

ten sonra müneccimbaşının kışkırtmasıyla alıştı.

«Krnk II, tahta geçer geçmez yayımladığı buyrultuda inadın keçilik ruhundan ayrılamayacağını bildiriyor, Zmbrt keçilerini düşünmeden inatlaşmaya çağırıyordu. Onun yarım yüzyıl kadar süren saltanatında ülke bir inatçılar ülkesi olup çıktı. Keçiler şurada burada boynuz kavgası yapıyorlardı. Kafalar kırılıyor, kanlar akıyor, sakallar yolunuyordu. Kraliçe Klkk bir bayram günü dövüşün gerçek bir spor olduğunu ilân etti.

«Zrnk I'in tahta oturmasıyla her şey bir çırpıda değişti. Zrnk I yalnız ağırbaşlı ve iyi yürekli bir kral değil, aynı zamanda değerli bir filozof ve ünlü bir bilgindi. Şimdi sen diyeceksin ki Ayşe'm, bir filozofun, bir bilginin kral sandalyesinde ne işi var? Ha, dünyada her üç bin altı yüz yılda bir bu gibi gariplikler görülür.

«Zrnk I tahta geçer geçmez bir buyrultu yayımladı. Bu buyrultuda özetle şöyle deniyordu: İnat inatçılık için değil yaşamak içindir. Kafadan atanlar ve her kafadan attığını ona buna benimsetmeye çalışanlar cezalandırılacaktır.

«Bu buyrultu ayaklanmalara yol açtı. Zmbrt'ta «seçkinler topluluğu» diye adlandırılan bir topluluk krala karşı ayaklandı. Bu topluluk dünyayı keçileştirme ülküsünü savunuyordu. Bir pazar günü başlatılan «bilgiçler ayaklanması» kanlı olaylara yol açtı. Ülke günlerce, aylarca bu ayaklanmanın sarsıntılarını yaşadı.

«Bunun üzerine kralın yetkileri daraltıldı, bir geçici meclis kuruldu, bir anayasa düzenlendi. Anayasanın birinci maddesi şöyle diyordu: Zmbrt bir inatçı keçiler ülkesidir, inat her şeyden üstündür.

«Zrnk I olaylar karşısında üzüntüye kapılarak ülkesinden ayrıldı. Ülkede cumhuriyet ilân edildi.

«Baştan beri hiç çalışmamış, hep birbirini yemiş olan Zmbrt keçileri bir süre sonra ardarda felâketlere uğradılar. Kıtlık, salgın, yaban domuzlarının Batı Zmbrt'ı ele geçirmeleri, para darlığı, ahlâk genişliği... Böyle giderse Zmbrt yıkılacaktı.

«Bu olayın etkisiyle akılları birazcık başlarına yaklaşan yönetici keçiler Zrnk I'e başvurdular, onu yeniden Zmbrt tahtına oturmaya çağırdılar. Zrnk I çok uzak bir ülkede kocaman bir mağaraya kapanmış, bilimsel araştırmalara dalmıştı.

«Zmbrt'tan gelen kurul, Zrnk I'le görüştü. Zrnk I ülkesine dönmeyi bir şartla kabul etti: Bütün yetki kralın elinde toplanacaktı. Keçiler çaresiz pekiyi dediler.

«Zrnk I başkente geldiği gün, kendisini karşılayan büyük kalabalık karşısında şu söylevi verdi: İnatlaşmayı bırakacak, ortaklaşmayı öğreneceksiniz. Böyle giderse yokoluruz. Kendinizi toplayın.

«Keçiler hayal kırıklığına uğradılar. Onlar kralılarından öğüt değil mucize bekliyorlardı.

«Zrnk I ülkesine döndüğünde bahardı. Temmuzla birlikte ortaklık cayır cayır yanmaya başladı. Kral kanallar açılmasını, kaynaklar bulunmasını, toprağın işlenmesini istiyordu. Keçiler oralı olmadılar.

«Keçiler, Ayşe'm, bütün inatçılar gibi, neyin iyi neyin kötü olduğunu, iyiliğin nereden kötülüğün nereden geldiğini kestiremezler.

«Ağustosun birinci günüydü. Krala bir mucize yaratıp ülkeyi felâketlerden kurtarması için on gün süre tanıdılar. Kral ayın üçünde pılıyı

pırtıyı toplayıp Zmbrt'tan ayrıldı.

«Zmbrt ülkesi ne oldu? Bilinmiyor. Tarihçiler bu ülkenin sonunu saptayamadılar.»

OTUZ

— Neredeyse güneş doğacak, Ayşe.

— Bu benim ikinci gecem.

— Sevdin mi masalımı?

— Biraz kuru buldum, biraz da büyüklere göre.

— Kuruluğuna bir şey diyemem, ama büyükler için olduğu doğru.

— Ayşe masal dinlerken çocuk olmak ister, hele senin yanında. Ben senin yanındayken büyük masalı yoktur, çocuk masalı vardır.

— Demek sevmedin masalımı?

— Sevmez olur muyum, sevdim. Ama ne dersen de, masal dediğin çocuk masalıdır.

— Bir şey takıldı kafama: bugün kocan gelebilir.

— Artık benim kocam değil o. Hem söz verdi, gelmeyecek. Bu konuyu bitirelim istiyorum. Ne biliyorsun geleceğini?

— Sezgi.

— Pekiyi, Hüseyin, diyelim ki doğru, ama böylesine güzel bir geceden sonra yeri ne? Sen de biliyorsun ki...

— Yok canım, bir terslik yaratmak istemedim. Gelebilir, hazırlıklı olalım, demek istedim.

— Gelirse işyerimde arar beni, öğleye doğru.

— Her neyse, bu iş kesinlikle bitmeli artık.

— Evet, Hüseyin, bitmeli.

— Bitmeli ama...

— Görüyorsun ki bitirmek istiyorum.

— İstiyorsun.

— Ancak, bitirirken insanlık ölçülerini aşmamaya da çalışıyorum.

— Ama...

— Ama, sabrımız kalmayabilir, değil mi? Çünkü kendimizden kopardığımız, içimizden dışımızdan, yanımızdan yöremizden attığımız bir kişinin aramıza ikide bir gölge gibi, kural gibi, ilke gibi girmesi, tadımızı kaçırması, düzenimizi bozması olmaz. Hakkı yok buna. Kendisi var dese de yok. Sakınık olmayı, saygılı olmayı bırakabilirim. Küçük insanların küçük oyunlarına katılmak zorunda değiliz. Çok haklısın, sana artık bu saçmalığı yüklememeliyim. Kesip atmak bana düşer. Yufka yürekli değilim. Ayrıca, kararlıyım. Sana yanlış bir davranışta bulunmak istemem. Bana saygılı davranıyorsun. Sana saygı duyuyorum.

— Ya karşına yıkılmış bir tahta bakara gibi çıkarsa?

— Bu kadar oyunu kıvıramaz o.

— Ya oyun değil de gerçekse?

— O zaman gerçekten üzüntü duyarım. Budalaca bir ilişkiyi sürdürmeyi düşünmem elbet. Kendi kendimin işçisi oldum bugüne kadar. Böylesine zor kazanılmış bir hayatı al kullan diye veremem kimseye. Hoşgörsünler.

— Özür dilerim, üzdüm seni, ama üzmek istemedim.

— Elde etmek istedikleri şeyi satan var mı bakalım? Dünyada açtıkları yaraların karşılığını ödediler mi? Zor ödediler! Çullandılar dünyanın üstüne, hastalıklar yükleyene kadar. Bulundukları yeri pisletirler, sonra burası pislendi

diye başka yere taşınırlar. O da taşınacak, tasalanma.

— Şimdi artık...

— Ne demeye sabahın bu güzel yerinde anlamsız bir soruyla bozdun düzeni? Anlattığın masal bile kaskatı. Anlaşıldı, artık bu işi bitirmeli. Ben bittiğini sanıyordum, sen bitmedi diyorsun. Doğru olabilir. Sezgi. Olabilir. O da bir bilgi yolu. Belki de doğrudur senin dediğin, belki de çıkagelecek. Öfkeli yanıma raslayacak. Sonunda onu, istemeyerek, senin eline bırakmak zorunda kalacağım. Yok, yapmam bunu. Seni bulaştırmak istemem bu pisliğe. Ama, evet, yani bu iş böyle sürüncemede kalacak, öyle mi? Ne hakları var, ne hakları var? Parasını mı verdiler? Vermeye kalksalar servetleri yeter mi?

— İstersen düşünme bunları.

— Kalkıyorum, Ankara'ya gidiyorum, zorundayım sanki. Bakışlarıyla bana görevlerimi hatırlamaya kalkıyorlar. Ne görevi? Borçlu olan kim, alacaklı olan kim? Ya sizin görevleriniz, ya sizin? Bilirim ben bunları. Ben bunları iyi tanırım. Şunu demek isterler: Bu kadar alçak oluşumuz alçaklarla mücadelede kolaylık olsun diyedir.

— Bırak bunları, Ayşe.

— Ama niye öfkeliyim bu kadar? Neyse, sen bilmezsin, ben kırk yılda bir sinirlenirim. Yani hiç sinirlenmem. Ama benimle alay etmeye, oynamaya kalkarlarsa... Hay kör şeytan! Neye yaradı bu sabah bu konu? Bırakalım, cama güneş vuruyor. Umut gibi. Güneş bana, benim bir yapabilme gücü olduğumu hatırlatıyor. Yörem geniş ve büyük, hantal ve çetin. Ama güneş, bana, pek çok şey yapabileceğimi, hattâ bir türlü yazmadığın, yazamadığın romanları sana yazdırabileceğimi hatırlatıyor. Güneş her-

kese onu söyler: Sen bir hiç değilsin, bir güçsün, yokmuşsun gibi durma. Küçük şeyler olmasaydı diye yakınmaktansa, büyük şeyler yaratmaya bakmalı, der güneş.

— Güneş hep böyle mi der?

— Dinlemeyi bilene bu gibi şeyler söyler.

— Bu olaya beni de karıştırmanı istesem nasıl olur?

— Koca olayına mı?

— Evet.

— Zorunda kalırsak olacak, şimdi değil.

— Yani bugün kesip atmayacak mıyız?

— Bugünkü karşılaşma - olursa -, olsa olsa sondan bir önceki karşılaşmadır.

— Yine bir bekleme payı ayırıyorsun.

— Son vuruş her zaman ayrı yapılmalıdır.

— Geçen zamana yazık.

— Yazık mı?

— Yazık ya.

— Ya? Sana öyle mi geliyor gerçekten? Bu gece kayıp mıydı? Yazık mı oldu bu geceye?

— Bak, Ayşe, daha açık konuşmak istiyorum. Kocan bize oyun oynayabilir. Çünkü, benim karım değilsin, onun karısısın.

— Ben senin karınım, bu bir; ikincisi, birine oyun oynayan kişi oynadığı oyunun karşılığını göze alıyor demektir. Benim böylesine bir budalalığa göstereceğim tepkinin ne olabileceğini sen düşünmemişsindir ama o düşünmüştür. Bilir işini o.

— Bir silinip gitse aramızdan.

— Gidecek, gitmek zorunda. Geciktiriyor, o kadar.

OTUZ BIR

— Güneş dediğin şey bir çeşit portakal olmalı. Cebine koyup gitmelisin.

— O kadar öfkelisin ki bu sabah, Ayşe, maviyi bile alır gidersin bıraksalar.

— Ben, biliyorsun, her yere seninle gitmek isterim.

— Bir güneşi, bir maviyi alırım, mavinin terkisine bindiririm seni; ben de yoklukta döküntü bir masal prensi olurum.

— Güneşi ne yapacaksın, haydi mavi at oldu?

— Güneşi de lâmba diye sen elinde tutacaksın. O zaman biz apayrı bir dünya kurmuş oluruz.

— İki kişilik mi?

— Çok kişilik, Ayşe'm. İki kişilik bir dünya bir kişilik bir dünyadan daha budala bir dünyadır.

— Bu dünyada yasaklar olur muydu?

— Olurdu.

— İnatçılığı mı yasaklardın?

— Küçüklüğü.

— Başka?

— O kadar.

— Ya büyüklük kaftanını giymişse?

— Hep büyüklük kaftanıyla dolaşır o. Sen ona bakma, büyük görünmek için ne bulsa üstü-

ne geçirir.

— Garip bir korku var içimde, ölecek diye.

— Kocan mı?

— Evet.

— Senin için yaşanır, senin için ölünmez ki.

— Kimse için yaşamaz o. Kendisi varken. Yaşamayı bilmek kolay mı, hele bir başkası için yaşamayı.

— Kolay olur mu?

— Kendini o kadar çok seviyordu ki kimseyi önemsemedi.

— Ne zor!

— Yalnızlıktan yıkılıyor adım adım. Bütün benzerleri gibi. Ne yaparlarsa yapsınlar onların dünyası yıkılıyor, artık bizim dünyamız başlayacak.

— Şaşırıyorum bakışının doğruluğuna.

— Dünyanın zorlukları karşısında bakışımız bilendi. Bir de kör olsaydık nasıl sürünürdük, biliyor musun?

— Sürünmedik mi ki? Yaşamadığımız şey mi?

— Yaşadığın ama yazmadığın.

— Suçluyor gibisin.

— Yok canım, istiyorum, o kadar.

— Yazacağım, bizim romanımızı yazacağım.

— İki kişilik mi?

— İki kişilik olması demek, olmaması demek.

— Ne kadar istiyorum, aşkı yücelten, küçüklükleri yokeden bir roman yazmanı. Ama iyi bir roman.

— Görüyorsun ki pek beceremiyorum.

— Bekleriz.

— Daha ne kadar bekleyeceksin bunun için?

— Ben yazmaya başlamanı bekliyorum.

— Hep bizim romanımız diyoruz, Ayşe. Nasıl olacak bu? Yalnız ikimizi ilgilendirmemesi gerektiğine göre. Yaşadığımız şeyler de gerçekten iki kişilik.

— İki kişilik olur mu hiç!

— Anlamadım.

— İki kişilik ya da tek kişilik dünya yoktur. Böyle bir dünya düşüncede bir soyutlama, sanatta da düpedüz bir yalandır. Sen tek kişilik misin? Ben tek kişilik miyim? Biz tek kişilik miyiz? Nasıl olur! İyi bakmadığın zaman herkes kendi başına buyruk bir varlıktır. Oysa, yakından baktığın zaman herkeste bir toplum, herkeste bir dünya, bir tarih yaşıyor. Ben romancı olsam da, diyelim, birini anlatmaya kalksam, her şeyden önce onun insan olarak dünyadaki yerini belirlemeye bakarım. O zaman o tek insan koskocaman bir genişlik kazanır, kendine kapalı bir saçmalık olmaktan çıkar, kendinde başlayıp kendinde biten biri olmaktan çıkar. Onu sayfalarda okuyanlar onda bir toplumu, bir çağı bulacaktır. Yoksa, iki kişiyi değil de iki bin kişiyi anlatmışsın, ne önemi var, anlattığın kişiler iplerde titreyip duran birer kukla olmaktan öteye geçmedikten sonra. Ben romancı olsaydım, bir insanda birçok insanın duygularını, bir çağın düşüncelerini, bir toplumun kaygılarını, bir kuşağın sevinçlerini anlatmak isterdim. Anlattığın adamı toprağında yaşatacaksın, yani onun ayaklarını yere bastıracaksın. Ikinizi mi anlatmak istiyorsun? Düşüneceksin: Biz kimiz, dünyada yerimiz ne, başımıza gelen olayların başkalarınınkiyle benzer yanları var mı, bizde toplumun hangi özellikleri yansımakta, biz neyiz, değiştirmek istediğimiz şey ne... Baştan beri seni etkilemek istemedim bu ro-

man konusunda, sorularına kaçamak karşılıklar vermekle yetindim. Sonunda...

— Anlıyorum demek istediğini. Anlıyorum da, özel durumlardan genel durumlara nasıl geçeceğimi bilemiyorum.

— Desene, sen ne yapacağını bilmiyorsun daha.

— Umudunu kırma, iş üstündeyim.

— Şakayı bırak da başla şu işe.

— Yoksa?

— Ya da hiç sözünü etme.

— Başladım, bir romana başladım, ama sana söylemedim. Yepyeni bir romana başladım.

— Nasıl bir şey?

— Hem ikimizin romanı hem pek çoklarının.

— Anlatsana.

— Bitene kadar bekle, daha önce okumam. Beğenmezsen?

— Beğenmedim derim.

— Beğenmezsen, hiç çekinme, söyle. Olmamış de. Olmamış de ki, durup dururken kendimizi gülünç etmeyelim.

— Merak ettim, neyi anlatıyorsun?

— Seni. İstanbul'un arka sokaklarında, yalnızlık içinde bir çocuk diye aldım, büyüttüm, şu sıra liseye yolluyorum. Bir süre sonra karşına ben çıkacağım. Kocandan hiç söz etmiyorum. Başka bir şey söyleyemem, bitince okursun.

— Bitmezse?

— Okuyamazsın. Başkaları da okuyamaz.

OTUZ İKİ

Beklediğimiz adam beklemediğimiz sıra çıktı geldi. Dünya bize beklediğimiz şeylerden çok beklemediğimiz şeyleri veriyor. Yağmurlar, güneşler, rüzgârlar, akşam karanlıkları, çocuk çığlıkları bile iyilikler, kötülükler, sevinçler, acılar gibi beklenmedik zamanlarda geliyor. Birdenbirelik dünyamızın yakışığıdır.

Romana hızla koyulmuştum. Ayşe her akşam, her gece, her sabah yanımdaydı. Yazdıklarımı okuyordu. Beğeniyor muydu, beğenmiyor muydu, bilemiyorum. Beklediğimiz adam gelmeyecek gibiydi. Artık bizi unutmuş ya da gözden çıkarmıştı sanki.

Ayşe'yle Yalova'ya gidecektik. Yarın mı? Öbürgün mü? Ne önemi var! Acelesi ne? Daha iyi, uzasın biraz, bekletsin, diyordum. Yalova'ya gitmeyi biraz da ben geciktiriyordum. O iple çekiyordu alt kumarada yan yana oturacağımız günü.

Bir sabah Ayşe telefon etti bana. Sevimsiz masamın başına yeni geçmiştim. Sesinde korku, bozgun, öfke vardı.

— Beklenilen geldi, gözün aydın.

— Çok sevindim, nasıl, sağlığı iyi mi? Biraz toparlanmış mı bari?

— Şakayı bırak, Hüseyin. Beklenmedik bir anda, sabah sabah çıktı geldi.

— Ne yaptın?

— Kahve ısmarlayacaktım, çay istedi.

— Sen de şakaya vurdun şimdi.

— Gerçek söylüyorum. Çayını içtikten sonra konuya girmek istedi. Ben de kendisiyle ancak öğleyin görüşebileceğimi söyledim.

— Evet?

— Sözleştik, beni bir yerde bekleyecek.

— Sözleşmeniz gerekiyor muydu?

— Gerekiyordu.

— Neden?

— Gerekiyordu, çünkü kötü durumdaydı.

— Acınacak kadar mı?

— Evet.

— Acıma duygusu yoktu hani?

— Acıma duygusu yok, yine yok.

— Ne var ya?

— Yere usulca bırakmalıyım onu. Alıp yere vurmak istemem. O haklı çıkmaya çalışıyor ama...

— Ne istiyor yine?

— Beni götürmeye gelmiş.

— Ne hakkı var buna?

— Hakkı olsa bile, haklı olmak her şey demek değildir.

— Ne hakkı var?

— Kocamı.

— Ne yapmayı düşünüyorsun?

— Onunla son olarak konuşmayı.

— Bunun sonu gelmeyecek galiba.

— Gelecek, gelmek zorunda.

— Bu iş benim canımı sıkmaya başladı.

— Benimkini baştan beri sıkıyor. Bana yardım etmelisin, daha kolay atlatırız.

— Bu kocan senin, atlatılır gibi bir adam değil. Zamk.

— Zamk, gerçekten.

— Kötü durumda diyorsun, nesi var?
— Yerle bir olmuş sanki, şaşıyorum.
— Senden mi geliyor bu durumu?
— Sanırım. Adam bozgun içinde.
— İlâcı sende mi bunun?
— O öyle sanıyor.
— Sen de öyle sanıyorsun.
— Hayır.
— Yoksa bu basit oyun bu kadar sürmezdi.
— Biliyorsun, kesip atmak istiyorum.
— Kısacası, Ayşe, kararını ver, verdinse uygula, bir sonuç al. Sonra beni ara.
— Kesin mi?
— Aşağı yukarı. Çünkü, bu oyunlar burama geldi. Birinin kararsızlıklarıyla bu kadar uzun oynamak...
— Bak, gerçekten yeni bir durumla karşı karşıyayız. Acele sonuç almak iyi ama, aceleye getirip...
— Aceleye getirme, rahat rahat davran. Kendini hiç bir şeye zorunlu duymadan..
— Gözleri kan çanağıydı, üstü başı darmadağandı, elleri titriyordu.
— Başka?
— Seni bir kere daha görmek zorundayım, diye geldi, ne demekse.
— Kendisine sor ne demek olduğunu.
— Yanlış anlama beni, sensizliği zaten göze alamam. İstersen bunu bencilliğim say. Böylesine budala bir dünyada tek desteğimsin, ne olursun berbat etme.
— Ben seni bekliyorum.
— Ne demek?
— Böylesine yıkık biriyle ben zaten konuşamam. Ben senden daha yüreksizim. Ama bu işin kısa kesilmesini dilerim. Bu durumda sen tek başına sonuç alacaksın, sonucu bana bildi-

receksin.

— Yani, seçim mi öneriyorsun?

— Onun gibi bir şey.

— Nasıl söyleyebilirsin bunu? Ben seçimimi çoktan yaptım. Bunu sen de çok iyi biliyorsun.

— İyi biliyorum ya da iyi bilmiyorum.

— Yanlış başladın, Hüseyin, ne olursun yapma.

— Bir şey yapmıyorum. Hiç bir şey. Bekliyorum.

— Böylesine kayıtsız... Böyle beklenmek istemem, istemezdim.

— Biliyorum. Öfkeli falan değilim. Üstelik sana yardım etmek istiyorum. Ama elimden bir şey gelmiyor. Görüyorsun, yapacak bir şeyim yok. Bu işi çabucak çözümlemeni ve bana gelmeni bekliyorum. Başka ne yapabilirim ki? Sabırla bekliyorum. İnanarak üstelik.

— Anlaşıldı, sonuna kadar böyle kalacaksın.

— Kalacağım, çünkü kuşku var içimde.

— Saçmalıyorsun şimdi.

— Belki ama, bu iş duygu işidir.

— Akşamüstü altıda istasyonun önüne geleceğim. İşi bitirmiş, çözümlemiş olarak geleceğim.

— Yalnız akşama kadar mı?

— Beklemek önemliyse daha da beklerim. Ama beklemek şartıyla...

— Altıda buluşacağız.

— Daha önce telefon edemez misin?

— Edebilirim ama, etmem, etmek istemem, ben geleceğim.

— Altıda.

— Altıda geleceğim.

— Dinle beni, yardımım dokunabilir mi?

— Hayır.

— Neden?

— Öyle.
— Kesin mi?
— Kesin. Kesin ya.

OTUZ ÜÇ

— Bitti mi?
— Bitti.
— Tatlı mı bitti?
— Çok kötü bitti. Ama bitti. Bitti işte.
— Yıkık mı?
— Evet.
— Ne yapmayı düşünüyorsun?
— Hiç.
— Neden?
— Artık bunu düşünmüyorum.
— Belki düşünmem gerekir.
— Sen mi, söylüyorsun bunları? Köprüleri attım ve geldim.
— Ayakta durabilecek mi?
— Duracak ya da duramayacak.
— Sensizlikten mi?
— Bensizlikten ya da kendindeki bir eksiklikten.
— Bu çözüm değil, sağlam bir yol bulmalıyız.
— Sen mi söylüyorsun bunları, Hüseyin..
— Evet, ben.
— Kovulmuşluk duygusu yaratır bende bu
— Yaraşmaz bu duygu bize.
— Yaraşmasa da.
— İstanbul'da mı bu gece kocan?
— Bilmem. Belki gider.

— Hangi otelde?
— Yazdım defterime. ama...
— Ankara'ya git onunla, bırak gel.
— Çıldırdın mı sen?
— Nasıl söyleyeyim, iyi düşün diye...
— Saçmalama ne olursun!
— Doğabilecek olayları düşün.
— Ne gibi?
— Diyelim ki, bu gece vurdu öldürdü kendini?
— Beni ilgilendirmez.
— Üzüntü yaratmaz mı sende?
— Benim duygularım üzüntü düzeyini çoktan aştı.
— Ne yaptı bu adam sana?
— Çıktığım batağa itmeye çalışma beni. Sen şaşırdın mı kuzum, kulaklarıma inanamıyorum.
— Yan tutmamak zorundayım.
— Peygamber rolü oynama.
— Sana bir soru sorayım Ayşe. Bana raslamamış olsaydın...
— Anlıyorum demek istediğini. Evet, sana raslamasaydım da gitmezdim onunla. Anlamıyor musun, bir anlamı yok onunla olmanın.
— Vardı ama.
— Oh, bir zamanlar. Vardı, kısa sürdü.
— Neyle kesildi?
— Benim biraz daha büyümemle ve onda bir şey bulamamamla.
— Kendini iyi tarttın mı?
— Hoppala...
— Beni kuşkulandıran bir durum var: şimdiye kadar onun da vazgeçmiş olması gerekirdi. Yoksa, diyorum, bir yanlış öfke sonucu olmasın?
— Bir şey anlamadım dediklerinden?

— İnat gibi bir şeyden giderek,..

— Ne olursun, bu bilgiç telâşını bir yana bırak.

— İster misin kocanla bir konuşayım?

— İstemem.

— Neden?

— Artık bitti, sonunu aldık.

— Bir adam yok oluyor, anlattığına göre...

— Yok canım, o kadar değil. Abartıyorsun. Nedir bu sende birdenbire doğan ahlâkçılık? Benden uzaklaşma çabasıysa... gerekmez.

— Ayşe, bak, oldukça çetrefil bir durum.

— Senin de isteğine uyarak sonuçlandırdım işte, olmadı mı?

— Kırıcı olma.

— Kırıcı değilim.

— Bugün bize bir şey oldu, birimizin söylediğini öbürümüz anlayamıyor. Yorgunuz, öfkeliyiz. Ben de istiyorum benim yanımda olmanı, hep benim yanımda kalmanı. Zaten başka türlüsünü de düşünemiyorum. Ama, bugün bir sonuca varmış olmakla birlikte...

— Daha açık konuş.

— Konuşayım: işi tatlıya bağladığını sanmıyorum.

— Evet, doğru. Ama her şey tatlı bitmek zorunda değil ki. Tatlı bitirmeye çalıştık, olmadı. Belki böylesi daha iyi oldu.

— Ayrılırken ne dedi?

— Ben artık belki de yaşamam, dedi.

— Sen ne dedin?

— Bundan sonraki seçimlerin beni ilgilendirmez, dedim.

— Yıkık mıydı?

— Elbette. Bildiğin şeyleri sorma.

— Kocanın adresini ver bana, hangi otelde kalıyorsa...

— Bu işin üstüne düşmesen olmaz mı?
— Onunla anlaşmak zorundayız.
— Seni görürse iyi mi olur?
— Elbette.
— Onuru kırılır.
— Tam tersi, kırılan onuru yerine gelir.
— Dinle beni, onuru kırılabilir.
— Hayır, o benim davranışıma bağlı.
— Sen bilirsin.
— Belli ki acı çekiyor. Baştan oyun oynuyor gibi gelmişti bana. Acı çektiği belli.
— Herkes tek başına ayakta durmayı bilmeli.
— Birinin ayakta kalabilmesi için yardım etmek ayıp mı?
— Bu, çözümü geciktirir, sağladığımız çözümü ortadan kaldırır. Çözüm gecikirse gerçekten büyük sarsıntılar başlayabilir.
— Yok canım, aklımızı başımıza aldık mı bir şey olmaz.
— Bu sarsıntılar zaten çoktan başlamıştı, artarak sürdü gitti.
— Korkma, hiç bir şey olmayacak.
— Olmayacak mı dersin?
— En iyi sonucu alacağız.
— Yani gideceksin ona?
— Evet.
— Sakızlanacak yine.
— Hayır, hiç korkma.
— İyi düşün.
— Düşündüm.

OTUZ DÖRT

— Dediğiniz bey epeyce önce çıktı otelden.

— Dönmeyecek mi?

— Bilmem ki. Hesabı kestiğine göre dönmeyecek. Hesabı kestikten yarım saat sonra bile dönenler vardır, ama az. Sizi bekleyecek miydi?

— Hayır ama, burada olduğunu öğrendim, bir ziyaret edeyim dedim.

— İyi olurdu ama, gitti işte.

— Her zaman sizin otelde mi kalır?

— O adamı benim gözüm ısırmıyor, daha önceleri gelir miydi, bilmem. Bana kalırsa ilk gelişi. Zaten ben bir aydır bu otelde çalışıyorum. Patrona bakarsanız, gelen giden herkesin künyesini ve suratını ezberlemek zorundayım. Haber bırakmaya gelince, gelip gelmeyeceği bilinmez ki.

— Size kalırsa dönmez buraya, öyle mi?

— Dönmez abi, dönmez, boşuna bekleme, aldı çantayı gitti.

Sokağın serinine çıktım.

Ben galiba soğuk aldım, bir yandan terliyorum, bir yandan titriyorum. Yavaş yavaş yürüyorum. Karanlık yine yorgan gibi örtüldü üstümüze. Esenlik duygusu bir çelişmezlik duygusudur. Bitti artık çelişmeler. Gökler doluyor, doldukça doluyor. Adımlarım yavaşladı, daha da

yavaşladı, daha da. İçime bir yolculuk saplandı. Gitmek mi istiyorum? Ya da zaman zaman «yo ruldum» diye bağıran yüreğim mi çarpıyor?

Sokaklara, sokaklardan sokaklara geçiyoruz. Sürekli bir koşu. Engeller ve sokaklar bizim için yapılmış. Şimdi kendimi bir romancı duyuyorum; kırk roman yazmış, kırk birinciye bugün mü başlasam yarın mı diye düşünüp duran bir romancı. Öylesine yorgun. Yine de göğüslüyorum. Yine de sevinçlerim var.

Yıllardır bakmamışım vitrinlere. Belki hiç bakmamışım. Galiba aynaya bakmayanlar vitrinlere de bakmıyor pek. Yağmur, güneş, kuraklık, yaz, yaz öğeleri, toz, duman, dingin ve kırgın sonbaharlar, karakış, çamur, kalabalık. Bir akış bu. Hayatın içine iki tane şeker atmak, iki parça sevinç atmak, daha severek içebilmek için. Baharı bu kadar erken duyan benim. Bir de Ayşe. Belki daha kar yağacak. Yağmur camlara resimler çizecek. Silecek, değiştirecek, yeniden çizecek. Malaga'da, Frankfurt'ta, İstanbul'da, Ankara'da. Boyluboyunca uzanmış bir beyaz kedi gibi kış. Üşüyor. Bir şeyin sonuna varanlar, sevinçle ezikliği yan yana duyarlar. Üşüyorum. Ben galiba hasta yatacağım.

Ayşe beklemektedir beni. Erken gitmeyeceğim. Gitmek istemiyorum erkenden. Ne zamandır böylesine duru bir sevinci yaşamadım. Bekleniyor olmak bu kadar güzel mi? Akşam kendi karanlığında boğuldukça boğuluyor. Işıklar parça parça dağılmakta. Bunlar ne bağımsız ışıklar, ne dağınık, ne karmaşık. Oysa ne çok emek harcamışlar bunca şeye. Bir şeyin bir başka şeye benzemeyi küçük gördüğü şehir. Frankfurt da böyle midir? Düşünemiyorum. Galiba ben Frankfurt'u sevemeyeceğim. Frankfurt da beni sevemeyecek.

Bu şehir kocaman bir terazidir, bir kefesinsinde onlar var, bir kefesinde biz varız. Hiç değilse bu akşam böyle bu. Oldum bittim çekiştim bu şehirle, ama bir başka şehirde yaşamayı da düşünmedim. Frankfurt'ta boğulabilirim. Malaga'da da. Bu şehirde yıllardır sessizce yaşıyorum. Delilikler yapmadım yıllardır, en çok da buna şaşmaktayım.

— Pastırma da vereyim mi doktor bey?

— Ver ya. Bir şişe de şarap ver bana. Kocaman.

— Kocamanı yok, iki şişe verelim.

Doktorluğu nereden yakıştırır bu adam bana.

— Doktor bey, sana sormadan bir parça da salamı attım paketin içine.

Bulutlar bir oldular, öfkeyle bağırmaya, koşuşmaya başladılar. Bir iki damla yağmur... Bir çevrinti, ufak bir çevrinti, kesik kesik bir rüzgâr. Yolumu uzattım, çeşmenin önünden saptım. Ne yapıyorum, ne yapıyorum ben? Roman mı yazacağım? Yarın mı? Birdenbire eve koşmak geldi içimden. Koşmadım. Yavaş yavaş çıktını yokuşu. Sonra sola döndüm, inişe geçtim. Bir iki damla yağmur daha. Ensemde.

— Daha erken gelirsin sandım.

— Ne demek o?

— Yani, biraz geç mi kaldın yoksa?

— Sokakları arşınladım. Yürüdüm, yürüdüm, yürüdüm. Nedense, bir ara kendimi dinlemek istedim. Sonra da öfke bastı içimi. Geldim. Zaten de gelmeliydim. Açsın sen. Ben de.

— Neler hazırladım sana.

— Gerçek mi?

— Ne oldu ne bitti diye sormayacağım. En doğrusu bu, değil mi?

— Artık bu konuda hiç bir şey sorma. Şu

paketleri elimden alsana.

Alnımı cama dayadım. Birdenbire koyulan yağmuru seyre daldım. Yağmur başlayınca ışıklar yere düştü. Bakkalın çırağı tenekeye gaz dolduruyor. Titriyorum. Yarın hastayım demektir. Alnım camda nasıl da üşüyor. Babam sıtma nöbetlerimde başıma sirkeli su koyardı. Nüfus cüzdanlarımızda «Ekmek Kartı Verilmiştir» diye yazar, «Sıtmalıdır» diye yazmaz.

— Yarın işe gitmeyeceğim, akşam vapuruyla Yalova'ya götür beni.

Yağmur sesli sesli yağmaya başladı. Bakkalın çırağı boynunu içeri çekti.

— Siz o gerçekçi romanlarınızda gerçekten başka her şeyi anlatıyorsunuz.

— Bu tartışma mutfaktan yürümez, Ayşe. Buraya geldiğinde konuşalım. Ama, bana romancı demeye bin şahit ister.

— Diyorum ki, siz o gerçekçi romanlarınızda...

— Ben de diyorum ki, buraya gel, konuşalım.

— Seni beklerken yazdıklarını okudum.

— Öyle şeyler yapıp utandırma beni.

— İnanır mısın, pek sevdim.

— Öyleyse ne diye çattın gerçekçiliğimize?

— Bu romanını da yırt at bana kalırsa, yazdıkların güzel ama bir romancı çırağı için güzel.

— Demek ki roman konusu alay konusu oldu.

— Sakın yanlış anlama söylediğimi, gerçekten çok güzel olacak. Bazı acemilikler var, onları da benim gibi usta bir roman okuruna yutturamazsın. Ama gerçekten güzel olacak.

— Olanlar nasıl?

— Şu durumuyla biraz yavan. Sen iyi bir fotoğraf makinesisin şimdi. Ama güzel belirti-

ler var.

— Hep bu belirtiler, hep bu umut... Şu yaşa geldim, yürür mü bundan sonra?

— Yürür.

— Romancı çıraklığı için biraz geç değil mi?

— Orası öyle. Yine de bu işi bırakmasan iyi olur.

— Sana kalırsa benim bu gece sabaha kadar roman yazmam gerekiyor.

— Yemekten sonra.

— Bu gece yapamam bu romancı çıraklığı işini...

— Hem o ufacık çocuğu öldürdün de ne anladın kuzum? Siz romancılar öldürmekten başka bir şey bilmez misiniz? Öldürmek bu kadar güzelse, gidin cinayet işleyin.

— Biz romancılar da bütün insanlar gibiyiz, yaşatamadığımız zaman göz yumarız ölümüne.

— Neyse, sen onu bırak da, söyle, şarabı soğutmaya çalışayım mı?

— O su oda sıcaklığında içilir.

— Şu salataya sirke ya da limon koy.

— Başka?

— Bir de tabakları götür sofraya, o kadar.

S O N

«Yarına Başlamak», (..) roman sanatı ve romancılarımız üstünde ilginç görüşleri olan Afşar Timuçin'in romanı. Roman yazmak isteyen Hüseyin'le, fakülte arkadaşı, kocasını Ankara'da bırakmış, kadınca ve insanca onurlu özgürlüğü seçmiş Ayşe'nin aşkları. Konu konuşmalarla ilerliyor. Betimleme pek az. Sadece «yağmur»a ilişkin. Hüseyin'in kararsızlıkları, içsel sayılacak konuşmaları hiç yadırganmıyor. Ayşe de, erkeği tedirgin edecek oranda dürüst. Toplumda bir yere sağlamca oturmak için kendini arayan yeni tipler. /Herkes herkesi bir şeyi ile etkiler. Afşar Timuçin, geçmiş yıllarda, Ataç Kitabevi'nde bir sabah, elinde süpürgesiyle yerleri süpürürken beni nasıl etkilediğini bilebilir mi? Çilesi, çektikleri daha o zaman bile yüzünde okunurdu. Küçük burjuva gururunu kırmak! Nice devrimci, eylemci görmüşümdür ki, bu gurur hâlâ barınır kendilerinde. İşçi sınıfından yanadırlar, ama işçi katına inemezler, daha doğrusu çıkamazlar. Ya kendini sürekli denetim altında tutup, uzun ve dirençli bir bilinçlenmeyle erişeceksin buna, ya da baht rüzgarlarının cezaevine atışıyla, askerlikte «beş düğme altında» burnun iyice sürtülerek... acı çekerek, açlık çekerek. /Ne diyorum? Değişik türdeki romanını okurken Afşar Timuçin karşımdaydı hep.

Mehmet Seyda, **Yeni Ufuklar,** ağustos 1975, s. 36

Yarına Başlamak'la Afşar Timuçin de şiirden romana geçer göründü. Bir yazısında A. Timuçin (Yaz Söyleşisi) sözünü şöyle bağlıyordu: «Ne bu sıcak bitecek, ne bu bencillik, ne bu şarkılar. Bitecek, bitmez olur mu, bitecek. Ama sürüyor işte. İnatla. Dünyayı olduğu yere mıhlamak istercesine. Sen ve ben. Ne anlamı var iki kişinin? İki kişi neye yarar?» (Yeni Ufuklar 263, ağustos 1975). Oysa onun romanı da iki kişilik. Hüseyin'le Ayşe'nin aşkları, günlük yaşam dalgaları içinde karşılıklı uzun konuşmaları. Bir eksiği var, inandırıcı bir gerçeklikte değil (bkz Mehmet Seyda, Yeni Ufuklar 263, ağustos). Cılız, eksik bir kitap; Hüseyin belki daha çalışmayı yeğlerdi; Timuçin acele etmiş.

Rauf Mutluay, **Varlık Yıllığı 1976**, s. 39

Şimdiye dek tatlı, bilgece şiirler yazan Afşar Timuçin, tatlı bir romancık yazmış. İki gencin umutsuzluklar, yağmurlu sokaklar boyunca sürükleyip durduğu insancıl aşk. Görünürde içinde hiçbir toplumsal sorun yok. Sanki, dünyadan, toplumdan kopmuş iki genç insan, umutsuzluktan yağacak pespembe aşk yağmurunu bekleyerek, umutla umutsuzluk arasında bir sarkaç gibi gidip gelmekte. Evet, bu küçücük romanda hiçbir büyük sorun yok. Ancak, milyonlarca kişinin yaşadığı serüvene gülümseyen özgün iki yaşayış. Önce, kitabın ötesini berisini karıştırdım. Uzun zaman içimden okumak gelmedi. Bu karmakarışık kaygulu toplum düzenine değinen hiçbir satıra raslamayacağımı bilerek romanı bir yana bıraktım. Ancak, zamanla içinde olgun, tatlı bir yazış biçimi, amatör romancının ötesinde sürükleyici bir güç sezerek bir kez daha okumağa başladım. Bu kez bitirdim. Daha çok diyaloglarla sürüp giden sayfalarda iki kişinin kısa konuşmaları, tiyatro konuşmalarını andırmakla birlikte, iki genç insanın derinliklerinden seslenen, müzik, bilgelik, sevgi lirizmi beni iyice sardı. Evet, sokaklarda, okullarda sevgili gençlerimizin cayır cayır öldürüldüğü, başımızın üzerinde Damokles'in (Demokles'in değil) kılıcının sallandığı korkunç karadüşlü (kâbuslu, korkulu rüyalı, karabasanlı değil) bir dönemde bu tatlı, dingin romancığın yazarı ödevini unutmadı mı diyeceksiniz? / Kitabı okuduktan sonra göreceksiniz ki, o da ayrı bir ödev yapıyor. Bu tatlı, insancıl üslûpla bize yeni bir romancı daha getiriyor. Bu romancı üslûbu, Afşar'ın şiirlerinin üslûbunu andırmakla birlikte daha keskin toplum sorunlarının çözümünde de iç açıcı bir yardımcı olabilir.

Hasan İzzettin Dinamo, **Cumhuriyet,** 8 Temmuz 1976.

Afşar Timuçin'in **Yarına Başlamak** adlı yapıtını, iki kişilik bir roman olarak nitelendiriyor Rauf Mutluay. «Cılız, eksik bir kitap» diye de tamamlıyor yargısını. Romanın kişisiyse, şu sözlerle bence yazarının düşüncesini dile getiriyor: «İki kişilik ya da tek kişilik dünya yoktur. Böyle bir dünya düşüncede bir soyutlama, sanatta da düpedüz bir yalandır. (...) Yakından baktığın zaman herkeste bir toplum, herkeste bir dünya, bir tarih yaşıyor. (...) Biz kimiz, dünyada yerimiz ne, başımıza gelen olayların başkalarınınkiyle benzer yanları var mı, bizde toplumun hangi özellikleri yansımakta, biz neyiz, değiştirmek istediğimiz şey ne...» (s. 122). Bu alıntıdan sonra, R. Mutluay'ın yargısını geçerli bulmak olası görünmüyor bence. Belli ki Mutluay, romandaki olayları kovalamış yalnızca, onların derininde yatan gerçekliğe bakamamış. / Mutluay'ın yanılgısına düşen başkaları da olsa gerek ki, Timuçin bir konuşmasında bu noktaya değiniyor. Soruşturmacının: «...Özenle okunup üzerinde düşünülürse, romanınızın toplumsal yönü ağır basıyor. Yani sevgiyi kimi toplumsal olguları açıklamada bir araç olarak kulanmışsınız. Bu konuda yanılıyor muyum acaba?» sorusuna: «Yanılmıyorsunuz sanırım. Ayrıca yanılıyor olmanızı istemem.» şeklinde karşılık veriyor. Sonra da bu noktayı açıyor. /**Yarına Başlamak**, duygusal yanı ağır basan bir sevi öyküsüdür. Gelgelelim romanın işlevi salt bu noktayla açıklanamaz. Ele aldığı sevi öyküsünün kişileri, bu kişilerin geçmişlerinden yarına taşıdıkları gerçeklik, toplumsal gerçekliğin de eleştirisini taşır omuzlarında. Nüfus kâğıtlarına «Ekmek Kartı Verilmiştir» (s.8) damgası vurulan bir kuşaktan gelir roman kişileri. Bir bakıma acının pişirdiği kişilerdir. Bu olgunun insansal düzlemde geliştirdiği tiplerdir onlar. «Elde etmekten çok vazgeçmeye yatkın» (s. 108) kişilerdir. Böyle olunca roman kişilerine yabancılaşmamış bireyler olarak yaklaşmak gerekir. Hem topluma hem de kendilerine karşı dürüst kalabilme savaşımı içindedirler Ayşe ile Hüseyin./ Romanı iki kişilik olarak nitelemenin bir yanlışlığı da

Ayşe'nin, bir yanlışlığı sürdürmeme dürüstlüğü içinde Ankara'da bırakıp geldiği kocasının işlevini görmemeye bağlı. Bu adamın duyumsattığı ilginç olgu, toplumsal düzenin içinde bulunduğu çarpıklığı da dışlaştırmasıdır. O, bitmeyen bir kazanma hırsı içindedir. İnsansal olanın dışına düşmüştür. Kapitalizmin yarattığı insan gerçekliğinin bir örneğidir. Kendine karşı saygısını yitirmeme savaşımını veren Ayşe: «O dışarda yükseliyordu ama içimde alçalıyordu.» (S. 35) diyor, kocası için. Kanımca, **Yarına Başlamak,** iki kişilik bir roman değil, iki kişilik ilişkilerin merceğinden topluma yöneltilmiş dikkatli bir gözlemdir. /«Konu konuşmalarla ilerliyor. Betimlemeler pek az» diyor Mehmet Seyda bu payıt için. Doğa betimlemeleri gerçekten yok. Yağmura ilişkin betimlemeler dışında doğa betimlemelerine raslayamıyoruz. «Doğa, ışıklı akşamlarda, okunmayı bekleyen bir şiirdir.» (s.46) roman kişileri için. Bu bakımdan onlar, her nesnel gerçek aracılığıyle kendi içlerine yönelmeyi yeğlerler. Nitekim insanın iç dünyasının bu denli betimlendiği yapıtlar az bulunur. Her sayfada onlarca sıfat var. Hemen her tümcede sıfatların ağır basması da bu yargımızı doğruluyor. Kuşkusuz ki, yazarın ozan yanından kaynaklanıyor bu durum. /**Yarına Başlamak,** duygusal yanı ağır basan bir sevi öyküsüdür, dedik yukarda. Bu yanıyla Sait Faik'in **Kayıp Aranıyor**'una, Oktay Akbal'ın **Suçumuz İnsan Olmak**'ına çok yakın bir yapıttır. Ama onların etkisinde kalmış anlamında değildir bu. Yapıtı baştan sona kucaklayan ince bir hüzün tülüdür bu çağrışımı uyandıran. Diğer yandan **Yarına Başlamak**'ın kişileri bence halk hikayelerinin çağdaş bir yorumudur. Bu noktaya dikkatle eğilmekse başka bir yazının konusu olabilir.

Ahmet Telli, **Türkiye Yazıları,** Temmuz 1977, s. 34

KAVRAM YAYINLARI

Roman ve Hikaye Dizisi

20 lira